

DOKUMENTY

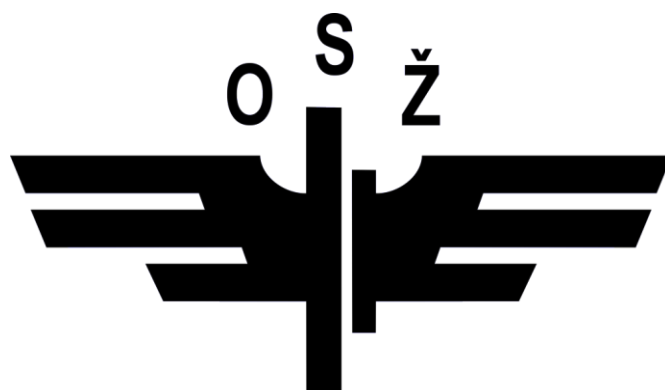
ODBOROVÉHO SDRUŽENÍ ŽELEZNIČÁŘŮ

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

Metodická příručka

ODBOROVÉ SDRUŽENÍ ŽELEZNIČÁŘŮ

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

ŠKOLÍCÍ A METODICKÝ MATERIÁL

Praha 2018

1	ÚVOD DO BOZP – PRÁVNÍ PŘEDPISY	9
1.1	ZÁKON Č. 262/2006 SB. - ZÁKONÍK PRÁCE (ZP).....	9
1.1.1	<i>Povinnost zaměstnavatele zajistit BOZP</i>	9
1.1.2	<i>Prevence rizik.....</i>	9
1.1.3	<i>Povinnosti zaměstnavatele, práva a povinnosti zaměstnance.....</i>	11
1.1.4	<i>Osobní ochranné pracovní prostředky, pracovní oděvy a obuv, mycí, čisticí a dezinfekční prostředky a ochranné nápoje.....</i>	12
1.1.5	<i>Povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech a nemocech z povolání.....</i>	13
1.1.6	<i>Práva a povinnosti zaměstnance.....</i>	14
1.1.7	<i>Účast zaměstnanců na řešení otázek BOZP.....</i>	16
1.2	ZÁKON O ZAJIŠTĚNÍ DALŠÍCH PODMÍNEK BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI (ZÁKON Č. 309/2006 SB.)17	
1.2.1	<i>Požadavky na pracoviště a pracovní prostředí (§ 2).....</i>	17
1.2.2	<i>Požadavky na pracoviště a pracovní prostředí na staveništi (§ 3)</i>	17
1.2.3	<i>Požadavky na výrobní a pracovní prostředky a zařízení (§ 4)</i>	18
1.2.4	<i>Požadavky na organizaci práce a pracovní postupy (§ 5)</i>	18
1.2.5	<i>Bezpečnostní značky, značení a signály (§ 6)</i>	19
1.2.6	<i>Rizikové faktory pracovních podmínek a kontrolovaná pásma.....</i>	19
1.3	ZÁKON O OCHRANĚ VEŘEJNÉHO ZDRAVÍ (ZÁKON Č. 258/2000 SB.)	20
1.3.1	<i>Kategorizace prací (§ 37 ZOVZ)</i>	20
1.3.2	<i>Kategorie práce</i>	20
1.3.3	<i>Rizikové práce (§ 39 ZOVZ).....</i>	20
2	BEZPEČNOST PRÁCE – POŽADAVKY NA PRACOVIŠTĚ, STROJE, TECHNICKÁ ZAŘÍZENÍ A NÁŘADÍ.....	22
2.1	ZÁKON Č. 309/2006 SB. - POŽADAVKY NA PRACOVIŠTĚ A PRACOVNÍ PROSTŘEDÍ	22
2.2	NV Č. 101/2005 SB. - DALŠÍ, PODROBNĚJŠÍ POŽADAVKY NA PRACOVIŠTĚ A PRACOVNÍ PROSTŘEDÍ.....	23
2.2.1	<i>Elektrické instalace.....</i>	23
2.2.2	<i>Únikové cesty a východy.....</i>	23
2.2.3	<i>Podlahy.....</i>	24
2.2.4	<i>Dopravní komunikace, schodiště.....</i>	24
2.2.5	<i>Rampy.....</i>	26
2.2.6	<i>Pracovní jámy.....</i>	26
2.2.7	<i>Venkovní pracoviště</i>	26
2.2.8	<i>Skladování</i>	27
2.2.9	<i>Nízkotlaké kotelny</i>	28
2.3	OBECNÉ TECHNICKÉ POŽADAVKY NA STROJE A ZAŘÍZENÍ	28
3	PRÁCE VE VÝŠKÁCH (A NAD VOLNOU HLOUBKOU)	30
3.1	DALŠÍ POŽADAVKY NA ZPŮSOB ORGANIZACE PRÁCE A PRACOVNÍCH POSTUPŮ – PŘÍLOHA K NAŘÍZENÍ VLÁDY Č. 362/2005 SB.	31
4	PRÁCE S KŘOVINOŘEZEM A ŘETĚZOVOU PILOU	32
5	OCHRANA ZDRAVÍ PŘI PRÁCI – RIZIKOVÉ FAKTORY, HYGIENICKÉ POŽADAVKY NA PRACOVIŠTĚ A PRACOVNÍ PROSTŘEDÍ.....	34
5.1	NV Č. 361/2007 SB. - OCHRANA ZDRAVÍ PŘI PRÁCI – POŽADAVKY NA PRACOVIŠTĚ A PRACOVNÍ PROSTŘEDÍ....	34
5.1.1	<i>Zátěž chladem</i>	34
5.1.2	<i>Zátěž teplem.....</i>	35
5.1.3	<i>Fyzická zátěž.....</i>	36

5.1.4	Zraková zátěž.....	37
5.1.5	Hygienické požadavky na pracoviště a pracovní prostředí	37
5.1.6	Zásobování pitnou vodou	37
5.1.7	Hygienické podmínky pracoviště, prostorové uspořádání.....	38
5.1.8	Úklid.....	39
5.1.9	Malování.....	39
6	PRACOVNÍ ÚRAZY A JEJICH ODŠKODŇOVÁNÍ.....	40
6.1	CO JE PRACOVNÍ ÚRAZ?	40
6.1.1	Plnění pracovních úkolů - § 273 ZP.....	41
6.1.2	Přímá souvislost s plněním pracovních úkolů - § 274 ZP	41
6.1.3	Cesta do zaměstnání a zpět - § 274 ZP.....	41
6.1.4	Co není „v přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů“?.....	42
6.2	POVINNOSTI ZAMĚSTNAVATELE A ZAMĚSTNANCE PŘI ÚRAZECH (PRACOVNÍCH ÚRAZECH) VŠEOBECNĚ	42
6.3	POVINNOSTI ZAMĚSTNAVATELE VE VZTAHU K LEGISLATIVĚ - ZP, NV č. 201/2010 Sb. A VEDENÍ ZÁKLADNÍ DOKUMENTACE	43
6.4	VEDENÍ ZÁKLADNÍ DOKUMENTACE	44
6.5	ROZDĚLENÍ PRACOVNÍCH ÚRAZŮ.....	44
6.6	PRACOVNÍ ÚRAZY A ZÁKONNÁ ODPOVĚDNOST ZAMĚSTNAVATELE - ZP	45
6.7	„JINÁ ŠKODA“	46
6.8	KDY SE ZAMĚSTNAVATEL MŮŽE TZV. „ZPROSTIT VINY“?	46
6.9	CO JEŠTĚ MUSÍTE VĚDĚT.....	47
6.10	DRUHY NÁHRAD A JAK SVŮJ NÁROK UPLATNIT - ZP § 271.....	47
6.10.1	Náhrady ušlé mzdy	47
6.10.2	Náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění - ZP, NV č. 276/2015 Sb.	48
6.10.3	Náklady spojené s léčením	49
6.10.4	Náhrada věcné škody	49
6.10.5	Druhy náhrad při úmrtí zaměstnance	49
6.11	PRACOVNÍ ÚRAZY A PRÁCE ZO OSŽ	49
7	ZÁKLADY POŽÁRNÍ OCHRANY	51
7.1	POVINNOSTI ZAMĚSTNAVATELE	51
7.2	EVAKUACE OSOB.....	52
7.3	OHEŇ	52
7.3.1	Třídy požáru.....	53
7.4	JEDNOTKY POŽÁRNÍ OCHRANY A VĚCNÉ PROSTŘEDKY POŽÁRNÍ OCHRANY.....	53
7.5	ROZDĚLENÍ A POŽITÍ PŘENOSNÝCH HASICÍCH PŘÍSTROJŮ.....	54
8	ZÁKLADY POSKYTOVÁNÍ PRVNÍ POMOCI	55
8.1	ZÁKLADNÍ JEDNÁNÍ OŠETŘUJÍCÍHO U UDÁLOSTI / ÚRAZU	55
8.2	KRVÁCENÍ.....	56
8.2.1	Druhy krvácení.....	56
8.3	POPÁLENINY	57
8.3.1	Rozdělení popálenin a způsob jejich ošetření.....	58
8.4	ZLOMENINY	58
8.4.1	Rozdíl mezi otevřenou a zavřenou zlomeninou	58
8.4.2	První pomoc u zlomenin	58

9	ÚLOHA ODBOROVÉ ORGANIZACE A INSPEKTORA ZO OSŽ NA ÚSEKU BOZP.....	59
9.1	TROCHA HISTORIE NIKOHO.....	59
9.2	ZO OSŽ DNES - ČINNOST ZO OSŽ NA ÚSEKU BOZP	59
9.2.1	§ 101 - § 108 ZP	59
9.2.2	§ 322 ZP	60
9.3	ČINNOST INSPEKTORA BOZP	60
9.4	DRUHY KONTROL PROVÁDĚNÝCH U ZAMĚSTNAVATELE, JAK JE PROVÁDĚT A DOPORUČENÍ PRO VÁS	61
9.4.1	<i>Jak kontrolu provádět.....</i>	61
9.4.2	<i>Doporučení pro provádění kontrolní činnosti.....</i>	61
9.4.3	<i>Činnost inspektora BOZP při prověrkách BOZP</i>	62
9.4.4	<i>Spolupráce ZO OSŽ s oddělením BOZP OSŽ - ústředí</i>	63
10	KONTROLA NA ÚSEKU BOZP ZE STRANY STÁTU	64
10.1	BEZPEČNOST PRÁCE	64
10.2	BEZPEČNOST VYHRAZENÝCH TECHNICKÝCH ZAŘÍZENÍ	64
10.3	STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ DOZOR	64
10.4	STÁTNÍ POŽÁRNÍ DOZOR.....	64
10.5	SPRÁVNÍ ÚŘADY.....	65
10.5.1	<i>Drážní inspekce.....</i>	65
10.5.2	<i>Drážní úřad.....</i>	65
11	PŘEHLED ZÁKLADNÍCH (NEJDŮLEŽITĚJŠÍCH) PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ V OBLASTI BOZP (VÝBĚR Z PŘEDPISŮ):.....	66
11.1	USTANOVENÍ ZÁKONÍKU PRÁCE, KTERÉ SOUVISEJÍ S PROBLEMATIKOU BOZP	68
12	PŘÍLOHY K BROŽUŘE.....	70
12.1	PŘEHLED SVAZOVÝCH INSPEKTORŮ BEZPEČNOSTI PRÁCE OSŽ	70
12.2	ODKAZY NA ZAJÍMAVÉ WEBOVÉ STRÁNKY	70
12.3	POMŮCKY PRO PRÁCI INSPEKTORA BOZP	71
12.4	VZOR ZÁKLADNÍ DOKUMENTACE K PÚ - ZÁZNAM O ÚRAZU	73
12.5	KONTROLNÍ ZPRÁVA INSPEKTORA BOZP ZO OSŽ.....	76
12.6	PŘEHLED LHŮT PERIODICKÝCH PRACOVNĚLÉKAŘSKÝCH PROHLÍDEK OD 15. 12. 2017	77
12.7	VZHLED ZNAČEK, KÓDY ZVUKOVÝCH SIGNÁLŮ, SIGNÁLY DÁVANÉ RUKOU A HLASOVÉ SIGNÁLY	79
	STRÁNKY NA POZNÁMKY	81

Seznam vysvětlivek a zkratek

ERGONOMIE	je věda zabývající se odborným řešením rozporů mezi požadavky na optimální řešení problému z pohledu potřeb člověka, pracovního prostředí a pracovních podmínek, a to zejména stanovením vhodných rozměrů a tvarů nástrojů, nábytku a jiných předmětů a jejich uspořádání v pracovním prostředí a stanovení optimálních rozměrů a maximálních dosahových vzdáleností.
KATEGORIZACE PRACÍ	Kategorizace prací se podle zákona č. 258/2000 Sb., vyjadřuje souhrnné hodnocení zátěže faktorů pracovního prostředí pro konkrétní pracovní pozici u zaměstnavatele.
NEMOC Z POVOLÁNÍ (NzP)	Nemoci z povolání jsou nemoci vznikající nepříznivým působením chemických, fyzikálních, biologických nebo jiných škodlivých vlivů, pokud vznikly za podmínek uvedených v seznamu nemocí z povolání. Nemoci z povolání se rozumí též akutní otrava vznikající nepříznivým působením chemických látek.
OOPP	Osobní ochranné pracovní prostředky, které zahrnují širokou škálu prostředků chránících nejrůznější části těla před riziky spojenými s výkonem určité pracovní činnosti.
OHROŽENÍ NEMOCÍ Z POVOLÁNÍ	Takové změny zdravotního stavu, jež vznikly při práci nepříznivým působením podmínek, za nichž vznikají nemoci z povolání, avšak nedosahují takového stupně poškození zdravotního stavu, který lze posoudit jako nemoc z povolání, a další výkon práce za stejných podmínek by vedl ke vzniku nemocí z povolání.
PRACOVNÍ ÚRAZ (PÚ)	je poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, došlo-li k nim nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Jako pracovní úraz se posuzuje též úraz, který zaměstnanec utrpěl pro plnění pracovních úkolů.
PREVENCE RIZIK	jsou všechna opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP a z opatření zaměstnavatele, která mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik.
RIZIKOVÝ FAKTOR	představuje jakýkoliv nebezpečný faktor na pracovišti nebo v pracovním prostředí, který může způsobit ohrožení života nebo zdraví zaměstnance nebo jiné fyzické osoby.
RIZIKOVÁ PRÁCE	je práce, při níž existuje nebezpečí vzniku pracovního úrazu, nemocí z povolání nebo jiné nemoci související s prací. Obvykle jsou to práce zařazené do kategorie třetí a čtvrté a dále práce zařazené do kategorie druhé, o kterých tak rozhodne Krajská hygienická stanice.
BOZP	bezpečnost a ochrana zdraví při práci
HZS	hasičská záchranná služba
KHS	krajská hygienická stanice

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

NV	nařízení vlády
PLS	pracovnílékařské služby
PO	požární ochrana
SUIP, OIP	státní úřad inspekce práce, oblastní inspektorát práce
ZO	základní organizace
ZO OSŽ	Základní organizace Odborového sdružení železničářů
OSŽ-Ú	Odborové sdružení železničářů - ústředí
ZP	zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
ZOVZ	zákon č. 258/2000 Sb., zákon o ochraně veřejného zdraví

Vážení přátelé,

oddělení BOZP Odborového sdružení železničářů Vám přináší aktualizovanou brožurku věnovanou problematice bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Při jejím zpracování jsme si kladli za cíl přiblížit Vám alespoň základní problematiku této oblasti, která, již z hlediska historie, patří k nejdůležitější náplni odborové činnosti. Jedná se o velice širokou problematiku vyžadující dobrý přehled a dostatečné znalosti poměrně rozsáhlé legislativy. Proto je vzdělávání funkcionářů a členů OSŽ i zde velice důležité a klademe na něj velký důraz. Brožurku BOZP je vhodné rovněž využívat jako základní školící materiál pro členy OSŽ. Právě z tohoto důvodu tvoří základ všech školení pro začínající a pokročilé inspektory BOZP ZO OSŽ. Základní školení je zpravidla pětidenní a úspěšní absolventi obdrží v závěru školení průkazy inspektora BOZP ZO OSŽ. Školení pro pokročilé inspektory je zpravidla třídní a navazuje na školení pro začínající inspektory. Tohoto školení se proto mohou zúčastnit pouze ti, kteří již absolvovali základní školení a jsou držiteli průkazu inspektora. Smyslem a cílem péče o BOZP je dosažení toho, aby všechna pracoviště, technická zařízení a pracovní prostředí u našich zaměstnavatelů byla bezpečná a na takové úrovni, aby nedocházelo k pracovním úrazům, nevznikaly nemoci z povolání ani jiná poškození zdraví. Abychom toho mohli společně dosáhnout nebo abychom se alespoň k tomuto stavu přiblížili, je třeba vědět, co vlastně „bezpečnost a ochrana zdraví při práci“ znamená a co je jejím obsahem.

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci má tři hlavní zdroje:

- právní a ostatní předpisy a pokyny zaměstnavatele (cca 80 %)
- systém prevence rizik (vyhledávání, identifikace a vyhodnocení rizik a přijímání opatření proti rizikům)
- kategorizace práce (práce jsou kategorizovány podle své rizikovosti)

Zákoník práce (zákon č. 262/2006 Sb.) upravuje české pracovní právo, tedy je i základem BOZP. Ve svém ustanovení § 349 odst. 1 uvádí, že právní a ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jsou:

- předpisy na ochranu života a zdraví
- předpisy hygienické a protiepidemické
- technické předpisy, technické dokumenty a technické normy
- stavební předpisy
- dopravní předpisy
- předpisy o požární ochraně
- předpisy o zacházení s hořlavými, výbušnými, zbraněmi, radioaktivními látkami, chemickými látkami a chemickými přípravky a jinými látkami škodlivými zdraví, pokud upravují otázky týkající se ochrany života a zdraví

Z tohoto výčtu je patrné, že se jedná o poměrně širokou oblast právních a „ostatních předpisů“. To klade poměrně značné nároky na soustavné vzdělávání se každého správného „bezpečáka“.

Cílem oddělení BOZP je také to, aby každá Základní organizace OSŽ měla ve svých řadách vyškoleného inspektora BOZP a pevně věříme, že brožurka k tomu významně přispěje. Také doufáme, že pomůže získat základní a orientační přehled o oblasti BOZP nejen vám, kteří ji v tuto chvíli čtete, ale vaším prostřednictvím i všem členům ZO OSŽ.

Touto cestou chceme též poděkovat i za Vaše případné připomínky, náměty a doporučení...

Váš kolektiv oddělení BOZP OSŽ-Ú

1 ÚVOD DO BOZP - PRÁVNÍ PŘEDPISY

V této části se podíváme základní právní předpisy - zákony, které se zabývají oblastí bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a vytvářejí tak její legislativní základ. Jedná se zejména o:

- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, který se zabývá problematikou BOZP z pohledu povinností zaměstnavatelů a práv a povinností zaměstnanců a také vytyčuje úkoly v oblasti BOZP pro odborové organizace
- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 309/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci)

Znalost těchto tří zákonů je zároveň nezbytným minimem pro práci inspektora BOZP ZO OSŽ.

1.1 Zákon č. 262/2006 Sb. - zákoník práce (ZP)

1.1.1 Povinnost zaměstnavatele zajistit BOZP

Zákoník práce již ve svém úvodním ustanovení (§ 1a) považuje uspokojivé a bezpečné podmínky pro výkon práce za smysl a účel tohoto zákona a považuje je za hodnoty, které chrání veřejný pořádek. **Nejdůležitější zásada BOZP je však zakotvena v ustanovení § 101 ZP**, kde je uvedena povinnost zaměstnavatele zajistit BOZP s ohledem na rizika možného ohrožení života a zdraví zaměstnanců při výkonu práce. Péče o BOZP, která je uložena zaměstnavateli podle zákoníku práce nebo dalších zvláštních právních předpisů, patří k nedílné a rovnocenné součásti pracovních povinností, které mají vedoucí zaměstnanci na všech úrovních řízení.

Pokud na jednom pracovišti plní úkoly více zaměstnavatelů, **jsou tito zaměstnavatelé navzájem se povinni písemně informovat o rizicích a přijatých opatření**, k ochraně před působením těchto rizik, a navzájem spolupracovat v oblasti BOZP (vzájemná výměna rizik, koordinace při zajišťování bezpečnosti, vzájemná informovanost). Všichni výše uvedení zaměstnavatelé musí zajistit, **aby činnosti právě jeho zaměstnanců byly organizovány, koordinovány a prováděny takovým způsobem, aby nedocházelo k ohrožování zaměstnanců jiného zaměstnavatele**. Zaměstnavatel také musí dostatečným způsobem a bezodkladně informovat zaměstnance a odborové organizace (pokud odborová organizace neexistuje, tak tzv. zástupce zaměstnanců) o všech rizicích a opatřeních (na „společném“ pracovišti), které získal od jiných zaměstnavatelů. **Důležitou povinností zaměstnavatele je zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci i pro fyzické osoby, které se s jeho vědomím zdržují na jeho pracovištích**.

POZOR! V zásadě platí, že náklady, které jsou spojené se zajišťováním BOZP musí hradit zaměstnavatel, který tyto náklady nemůže v žádném případě přenášet na své zaměstnance.

1.1.2 Prevence rizik

Ustanovení § 102 ZP jsou věnována tzv. prevenci rizik. Povinností zaměstnavatele je vytvářet bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodné organizací BOZP a tím, že bude přijímat opatření k předcházení rizikům. Jedná se o tzv. „prevenční povinnost“ zaměstnavatele. Co to je prevence rizik v oblasti BOZP? Jedná se o opatření, která vyplývají z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP, dále z opatření

zaměstnavatele, která mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik.

Jakým způsobem zaměstnavatel musí prevenci rizik provádět?

- vyhledává nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a podmínek
- zjišťuje příčiny a zdroje těchto nebezpečných činitelů a procesů
- vyhledává a hodnotí rizika
- přijímá opatření k odstranění nebo minimalizaci zjištěných rizik
- snaží se o snížení rizikovosti práce

V případě, že nelze zjištěná a vyhodnocená rizika zcela odstranit, musí být tato zbytková rizika vyhodnocena a zaměstnavatel musí přijmout opatření k tomu, aby bylo omezeno jejich negativní působení na zaměstnance s cílem minimalizovat ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců. Toto je součástí povinností zaměstnavatelů na všech stupních řízení. Zaměstnavatel je povinen o tomto vést dokumentaci!

Při provádění prevence rizik musí zaměstnavatel postupovat podle všeobecných preventivních zásad, které jsou uvedeny v ustanovení § 102 odst. 5 zákoníku práce a jsou to tato:

- omezování vzniku rizik
- odstraňování rizik u zdroje jejich původu
- přizpůsobování pracovních podmínek potřebám zaměstnanců s cílem omezení působení negativních vlivů práce na jejich zdraví
- nahrazování fyzicky namáhavých prací novými technologickými a pracovními postupy
- nahrazování nebezpečných technologií, výrobních a pracovních prostředků, surovin a materiálů méně nebezpečnými nebo méně rizikovými, v souladu s vývojem nejnovějších poznatků vědy a techniky
- omezování počtu zaměstnanců vystavených působení rizikových faktorů pracovních podmínek překračujících nejvyšší hygienické limity a dalších rizik na nejnižší počet nutný pro zajištění provozu
- plánování při provádění prevence rizik s využitím techniky, organizace práce, pracovních podmínek, sociálních vztahů a vlivu pracovního prostředí
- přednostní uplatňování prostředků kolektivní ochrany před riziky oproti prostředkům individuální ochrany
- provádění opatření směřující k omezování úniku škodlivin ze strojů a zařízení
- udílení vhodných pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Zaměstnavatel však musí být připraven i na případné mimořádné události, ke kterým patří havárie, požáry, povodně i jiná vážná nebezpečí. Pro tyto situace musí mít přijata opatření, musí být schopen provést evakuaci zaměstnanců, vydat případně pokyny k zastavení práce, opuštění pracoviště a odchodu do bezpečí. Dále musí zorganizovat poskytování první pomoci ve spolupráci s poskytovatelem pracovnílékařských služeb. Zaměstnavatel musí mít určeny zaměstnance, kteří zorganizují poskytování první pomoci, zajistí přivolání zejména poskytovatele zdravotnické záchranné služby, Hasičského záchranného sboru a Policie ČR a kteří budou organizovat evakuaci zaměstnanců. Zaměstnavatel musí být připraven na to, že přijatá opatření z jeho strany by se měla přizpůsobovat měnícím se skutečnostem, měl by proto kontrolovat jejich účinnost a dodržování a také by měl zajišťovat zlepšování stavu pracovního prostředí a pracovních podmínek.

1.1.3 Povinnosti zaměstnavatele, práva a povinnosti zaměstnance

V ustanovení § 103 ZP jsou zakotveny povinnosti zaměstnavatele a práva a povinnosti zaměstnanců. Zaměstnavatel nesmí připustit, aby zaměstnanci vykonávali práce, které jsou zakázané a také práce, které neodpovídají schopnostem a zdravotní způsobilosti zaměstnanců. Každý zaměstnanec musí být informován o tom, **do jaké kategorie práce je právě jeho práce zařazena.** Ze zařazení práce do určité kategorie pak vyplývá její rizikovitost (nebezpečnost) pro zaměstnance, četnost zdravotních prohlídek, ale i například požadavek na přijetí dalších ochranných opatření (OOPP, apod.). Problematiku kategorizace řeší jiný právní předpis (zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví). **Každý zaměstnanec musí znát svého poskytovatele pracovnělékařských služeb** (dříve závodního lékaře), musí vědět, jakým pracovnělékařským prohlídkám (vstupní, periodická, mimořádná, výstupní atd.), jakým vyšetřením, případně očkování, se musí podrobit na pokyn zaměstnavatele.

Četnost periodických prohlídek určují právní předpisy - viz příloha. Zde je na místě připomenout, že bez platné lékařské prohlídky není žádný zaměstnanec zdravotně způsobilý k výkonu své práce. Dokladem o zdravotní způsobilosti je tzv. lékařský posudek. Zaměstnanec je povinen se na pokyn zaměstnavatele zúčastnit lékařského posouzení, jinak nesmí vykonávat práci. V případě, že zaměstnanec nesouhlasí se závěrem v lékařském posudku, má možnost se proti rozhodnutí lékaře odvolat. Lhůta pro odvolání je uvedena v závěru lékařského posudku a rovněž je tam poučení o možnosti vzdát se svého práva na přezkoumání lékařského posudku. Zaměstnavatel je v souvislosti s pracovnělékařskými službami povinen zaměstnanci nahradit případnou ztrátu na výdělků. V přílohách na konci brožury jsou přehledně uvedeny termíny zdravotních prohlídek.

Připomínáme, že k základní zdravotní dokumentaci patří:

- výpis ze zdravotnické dokumentace
- žádost o provedení lékařské prohlídky a posouzení zdravotní způsobilosti k práci
- lékařský posudek

Všem zaměstnancům musí zaměstnavatel **zajistit podle potřeb vykonávané práce dostatečné a přiměřené informace a pokyny** o BOZP, seznámení s riziky, s vyhodnocením rizik a s opatřeními na ochranu před působením těchto rizik, která se týkají jejich práce a pracoviště. **Zaměstnavatel musí vždy zajistit tyto informace i pro zaměstnance jiného zaměstnavatele, kteří budou pracovat na jeho pracovištích.**

V případě těhotných, kojících zaměstnankyň a zaměstnankyň - matek do konce devátého měsíce po porodu, musí dbát zaměstnavatel o jejich informovanost, pokud se týká rizikových faktorů jejich práce, které by mohly mít negativní vliv na jejich těhotenství, kojení nebo na jejich zdraví. Zaměstnavatel musí činit veškerá opatření k ochraně jejich bezpečnosti a zdraví.

Zaměstnavatel je povinen umožnit zaměstnanci **nahlížení do evidence**, kterou o něm vede ve vztahu k zajišťování BOZP. Dále je povinen zajišťovat **poskytování první pomoci zaměstnancům**. Rovněž musí zajistit, aby byl dodržován zákaz kouření na všech pracovištích podle právního předpisu.

POZOR! Nesmí být používán takový způsob odměňování, při kterém by zaměstnanci byli vystaveni zvýšenému nebezpečí újmy na zdraví a jehož použití by vedlo při zvyšování pracovních výsledků k ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců.

Zaměstnavatel je povinen zajišťovat zaměstnancům informace a pokyny o BOZP:

- při přijetí
- při převedení na jinou práci nebo přeložení
- při změně pracovních podmínek a pracovního prostředí
- při zavedení nebo změně pracovních prostředků
- při změně technologie a pracovních postupů
-

Zaměstnavatel je povinen zaměstnancům zajišťovat školení BOZP:

- při nástupu do práce
- při změně pracovního zařazení
- při změně druhu práce
- při zavedení nové technologie
- při změně výrobních a pracovních prostředků
- při změně technologických nebo pracovních postupů
- v případech, které mají nebo mohou mít podstatný vliv na BOZP

Školení (poučení, instruktáže) BOZP doplňují odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce a jsou nedílnou součástí kvalifikace zaměstnanců. Zaměstnavatel určuje četnost a obsah těchto školení a zároveň i způsob ověřování znalostí u zaměstnanců. O školeních BOZP musí zaměstnavatel vést dokumentaci!

Dokumentace školení BOZP by měla minimálně obsahovat:

- osnovu školení
- prezenční listinu
- doklady o ověření znalostí

1.1.4 Osobní ochranné pracovní prostředky, pracovní oděvy a obuv, mycí, čisticí a dezinfekční prostředky a ochranné nápoje

Ve vazbě na základní povinnost zaměstnavatele, zakotvenou v ustanoveních § 104 zákoníku práce zajistit BOZP, s ohledem na rizika možného ohrožení života a zdraví zaměstnanců při výkonu práce, je dále zaměstnavatel povinen v případě, že není možné případná rizika odstranit nebo dostatečně omezit prostředky kolektivní ochrany nebo opatřeními v oblasti organizace práce, zaměstnancům poskytovat **osobní ochranné pracovní prostředky (OOPP)**. Jedná se o takové prostředky, které musí zaměstnance chránit před riziky, nesmí ohrožovat jejich zdraví, nesmí bránit při výkonu práce a musí splňovat i další požadavky stanovené zvláštním právním předpisem.

Pokud zaměstnanec vykonává práci v takovém prostředí, v němž dochází k mimořádnému opotřebením nebo znečištění oděvu nebo obuvi, nebo pokud oděv nebo obuv plní zároveň ochrannou funkci, pak zaměstnanci od zaměstnavatele přísluší jako OOPP rovněž pracovní oděv nebo obuv. Na základě rozsahu znečištění kůže a oděvu musí zaměstnavatel bezplatně, na základě „vlastního seznamu“, poskytovat zaměstnanci i **mycí, čisticí a dezinfekční prostředky**. Bližší podmínky k tomuto stanovuje prováděcí právní předpis (nařízení vlády č. 495/2001 Sb.).

V případě, že je práce vykonávána na pracovištích s nepříznivými mikroklimatickými podmínkami (např. horko, chlad), je zaměstnavatel povinen poskytovat zaměstnancům ochranné nápoje za podmínek a v rozsahu, který stanovuje prováděcí právní předpis (nařízení vlády č. 495/2001 Sb.).

Ve vztahu k osobním ochranným pracovním prostředkům dále platí:

- povinnost zaměstnavatele udržovat OOPP v použitelném stavu
- povinnost zaměstnavatele kontrolovat používání OOPP zaměstnanci
- povinnost zaměstnavatele poskytovat OOPP bezplatně podle vlastního seznamu, který byl zpracován na základě vyhodnocení rizik a konkrétních pracovních podmínek
- zakazuje se nahrazovat poskytování OOPP finančním plněním
- OOPP i při poskytnutí zaměstnanci zůstávají nadále majetkem zaměstnavatele, zaměstnanec je proto odpovědný za jejich úschovu a za zacházení s nimi

Dále OOPP musejí:

- být po celou dobu používání účinné proti rizikům a nesmějí sami o sobě představovat další rizika
- odpovídat podmínkám na pracovišti
- být přizpůsobeny fyzickým předpokladům zaměstnanců
- respektovat ergonomické požadavky a zdravotní stav zaměstnance
- být vzájemně slučitelné, pokud zaměstnanec používá zároveň více OOPP

Každý zaměstnanec musí být s používáním ochranných prostředků seznámen!

Každý zaměstnavatel musí před vlastní výběrem a použitím OOPP vyhodnotit hrozící rizika pro zaměstnance. K tomu slouží tabulka v Příloze č. 1 k nařízení vlády č. 495/2001 Sb. K vlastnímu výběru ochranných prostředků zaměstnavatel postupuje podle příloh č. 2 a 3 k nařízení vlády č. 495/2001 Sb.

Z důvodu předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění zaměstnavatel poskytuje zaměstnancům i dezinfekční prostředky (ochranné masti s dezinfekčním účinkem).

Z důvodu znečištění zaměstnanců při práci dále zaměstnavatel musí poskytovat mycí a čisticí prostředky, jejichž doporučené množství je uvedeno v tabulce a závisí na stupni znečištění zaměstnance, případně i regenerační krémy a masti. Rovněž poskytuje i stanovené množství ručníků.

Druhy prací	Příklady profesí a profesních činností
Práce velmi nečistá	asfaltéři, lakýrníci, obsluha kotelen, obsluha a údržba zemních strojů, obsluha a údržba strojních zařízení, hutníci, deratizéři
Práce nečistá	vazači, seřizovači, řidiči nákladních vozidel, traktorů a zemědělských strojů, stavební dělníci, svářeči, obsluha kovoobráběcích strojů, práce ve zdravotnictví (podráždění pokožky)
Práce méně čistá	mistři, pracovníci technické kontroly, jeřábníci, skladníci, řidiči osobních vozidel, obrábění dřeva, montáž elektrotechnických výrobků, úklid, zásobování
Práce čistá	administrativa, dispečeři, dozor, měření, obchod, služby věda, výzkum, školství, obsluha plynových kotelen

Druhy prací	Mycí prostředek - na měsíc	Čisticí pasta - na měsíc
Práce velmi nečistá	200 g	900 g
Práce nečistá	100 g	600 g
Práce méně nečistá	100 g	300 g
Práce čistá	100 g	-
Množství mycích a čisticích prostředků stanoví zaměstnavatel podle vyhodnocení rizik		
Zaměstnanci mají nárok na minimálně dva ručníky za rok		

1.1.5 Povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech a nemocech z povolání

Povinnosti zaměstnavatele v této oblasti jsou zakotveny v ustanovení § 105 ZP a dále a v dalších prováděcích právních předpisech (nařízení vlády č. 201/2010 Sb.). Nejdůležitější povinností zde je **povinnost zaměstnavatele objasnit příčiny a okolnosti vzniku pracovního úrazu za účasti postiženého zaměstnance (pokud je to možné), svědků a za účasti odborové organizace.**

POZOR! Každý pracovní úraz musí být zaměstnavatelem ohlášen odborové organizaci bez zbytečného odkladu!

Pokud se stane pracovní úraz zaměstnanci jiného zaměstnavatele, je zaměstnavatel povinen o tomto bez zbytečného odkladu uvědomit zaměstnavatele postiženého zaměstnance, umožnit mu účast na objasnění příčin a okolností vzniku pracovního úrazu a seznámit jej s výsledky tohoto objasnění.

Ohledně pracovního úrazu **je zaměstnavatel povinen vést evidenci v Knize úrazů**. V této knize se evidují všechny úrazy, i když jimi nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo tato pracovní neschopnost nepřesahovala 3 kalendářní dny.

Zaměstnavatel je dále povinen vyhotovovat **Záznamy o úrazu**, pokud došlo pracovním úrazem ke zranění zaměstnance s trváním pracovní neschopnosti delší než 3 kalendářní dny nebo pokud došlo k úmrtí zaměstnance. Jedno vyhotovení tohoto záznamu je zaměstnavatel povinen předat postiženému zaměstnanci, v případě smrtelného pracovního úrazu pak jeho rodinným příslušníkům.

Další povinností obsaženou v zákoníku práce je **ohlašovací povinnost o vzniku pracovního úrazu a povinnost zasilání Záznamu o úrazu** stanoveným orgánům a institucím.

POZOR! Proti opakování pracovních úrazů je zaměstnavatel povinen přijímat opatření!

Bližší podrobnosti k vedení evidence úrazů, ohlašování úrazů, vyhotovování záznamů o úrazu a záznamů o úrazu - hlášení změn atd. jsou obsahem prováděcího právního předpisu a budou podrobněji rozebírány dále v této brožurce.

Každý závažnější nebo smrtelný úraz ohlašujte také na oddělení BOZP (svazovému inspektorovi BOZP). Dále je třeba mít na paměti, že největší odborová organizace u zaměstnavatele zastupuje i neorganizovaného zaměstnance („neodboráře“).

Pokud se jedná o **nemoci z povolání**, je zaměstnavatel povinen vést evidenci zaměstnanců, u nichž byla nemoc z povolání uznána a která vznikla na jeho pracovištích. Zároveň musí uplatňovat taková opatření, aby odstranil nebo minimalizoval rizikové faktory, které nemoci z povolání, případně ohrožení nemocí z povolání vyvolávají. Bližší podrobnosti k nemocem z povolání jsou obsaženy v prováděcích právních předpisech.

1.1.6 Práva a povinnosti zaměstnance

V ustanovení § 106 ZP nalezneme, jaká práva a povinnosti v oblasti BOZP má zaměstnanec.

Tak tedy nejdříve práva zaměstnance v oblasti BOZP:

- právo na zajištění BOZP a na informace o rizicích jeho práce
- právo na srozumitelné informace o opatřeních na ochranu před působením rizik
- právo podílet se na vytváření bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí (uplatňováním stanovených a zaměstnavatelem přijatých opatření, svojí účastí na řešení otázek BOZP)
- právo odmítnout výkon práce, o kterém se zaměstnanec důvodně domnívá, že bezprostředním a závažným způsobem ohrožuje jeho život nebo zdraví
- právo i povinnost podílet se na vytváření bezpečného pracovního prostředí, a to tím, že se podílí na zaměstnavatelem přijatých a stanovených opatřeních v oblasti BOZP

Povinnosti zaměstnance v oblasti BOZP:

- podílet se na vytváření bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí tím, že bude uplatňovat zaměstnavatelem stanovená a přijatá opatření a bude se účastnit na řešení otázek BOZP
- dbát podle svých možností o svou vlastní bezpečnost a o své zdraví
- dbát o bezpečnost a zdraví fyzických osob, kterých se bezprostředně dotýká jeho jednání, případně opomenutí při práci
- účastnit se školení BOZP zajišťovaných zaměstnavatelem a ověřovat své znalosti
- podrobit se pracovnělékařským prohlídkám, vyšetřením nebo očkováním stanoveným zvláštními právními předpisy
- dodržovat právní a ostatní předpisy a pokyny zaměstnavatele k zajištění BOZP, s nimiž byl řádně seznámen a řídit se zásadami bezpečného chování na pracovišti a informacemi zaměstnavatele
- dodržovat při práci stanovené pracovní postupy, používat stanovené pracovní prostředky, dopravní prostředky, OOPP a ochranná zařízení a svévolně je neměnit a nevyřazovat z provozu
- nepožívat alkoholické nápoje a nezneužívat jiné návykové látky na pracovištích zaměstnavatele a v pracovní době i mimo tato pracoviště, nevstupovat pod jejich vlivem na pracoviště zaměstnavatele a nekouřit na pracovištích a v jiných prostorách, kde jsou účinkům kouření vystaveni také nekuřáci (pro některé zaměstnance platí výjimky)
- oznamovat svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci nedostatky a závady na pracovišti, které ohrožují nebo by bezprostředně a závažným způsobem mohly ohrozit bezpečnost nebo zdraví zaměstnanců při práci (hrozící vznik mimořádné události, nedostatky organizačních opatření, závady nebo poruchy technických zařízení a ochranných systémů určených k jejich zamezení)
- podle svých možností a s ohledem na druh jím vykonávané práce podílet se na odstraňování nedostatků zjištěných při kontrolách orgánů, kterým přísluší výkon kontroly podle zvláštních právních předpisů
- bezodkladně oznamovat svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci svůj pracovní úraz (pokud to zdravotní stav dovoluje), pracovní úraz jiného zaměstnance, případně úraz jiné fyzické osoby, jehož byl svědkem a spolupracovat při objasňování jeho příčin
- na pokyn oprávněného vedoucího zaměstnance písemně určeného zaměstnavatelem se podrobit zjištění, zda není pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky

POZOR! Znalost základních povinností vyplývajících z právních a ostatních předpisů a požadavků zaměstnavatele k zajištění BOZP je nedílnou a trvalou součástí kvalifikačních předpokladů každého zaměstnance!

Základní právní úpravu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci obsahuje zákoník práce. Podrobnější požadavky BOZP však řeší speciální zákon (č. 309/2006 Sb.), který upravuje další požadavky BOZP v pracovněprávních vztazích a požadavky na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy - viz ustanovení § 107 ZP.

1.1.7 Účast zaměstnanců na řešení otázek BOZP

V tomto ustanovení zákoníku práce je mj. zakotveno oprávnění pro zaměstnance účastnit se na řešení otázek, které se týkají nebo souvisejí s BOZP prostřednictvím odborové organizace - viz **ustanovení § 108 ZP**. Tohoto práva zaměstnanci nemohou být zbaveni.

Zaměstnavatel je povinen odborové organizaci nebo přímo zaměstnancům umožnit:

- účast při jednáních týkajících se BOZP anebo jim musí poskytnout informace o takovém jednání
- vyslechnout jejich informace, připomínky a návrhy na přijetí opatření týkající se BOZP, zejména návrhy na odstranění rizik nebo omezení působení rizik, která není možno odstranit
- projednat podstatná opatření týkající se BOZP
- projednat vyhodnocení rizik, přijetí a provádění opatření ke snížení jejich působení, výkon prací v kontrolovaných pásmech a zařazení prací do kategorií podle zvláštního právního předpisu
- projednat organizaci školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP
- projednat určení odborně způsobilé fyzické osoby k prevenci rizik podle zvláštního právního předpisu

Zaměstnavatel je dále povinen odborovou organizaci anebo přímo zaměstnance informovat o:

- zaměstnancích, určených k organizování poskytnutí první pomoci, k zajištění přivolání lékařské pomoci, HZS a Policie ČR a k organizování evakuace zaměstnanců
- výběru a poskytování PLS
- určení odborně způsobilé osoby k prevenci rizik podle zvláštního právního předpisu
- každé další záležitosti, která může podstatně ovlivnit BOZP

Odborová organizace je povinna anebo zaměstnanci jsou povinni spolupracovat se zaměstnavatelem a s odborně způsobilými fyzickými osobami k prevenci rizik tak, aby zaměstnavatel mohl zajistit bezpečné a zdravé neohrožující pracovní podmínky a plnit veškeré povinnosti stanovené zvláštními právními předpisy a opatřeními orgánů, kterým přísluší právo kontroly (OIP, KHS apod.).

Zaměstnavatel je povinen odborové organizaci zajistit školení umožňující jim řádný výkon jejich funkce a zpřístupnit jim právní a ostatní předpisy k zajištění BOZP a doklady o:

- vyhledávání a vyhodnocení rizik, opatřeních k odstranění rizik a k omezení jejich působení na zaměstnance a k vhodné organizaci BOZP
- evidenci a hlášení pracovních úrazů a uznaných nemocí z povolání
- výkonu kontroly a opatření orgánů, kterým přísluší výkon kontroly nad BOZP

Zaměstnavatel je povinen umožnit odborové organizaci při kontrolách orgánů, kterým přísluší výkon kontroly (OIP, KHS apod.), přednést své připomínky.

Zaměstnavatel je také povinen organizovat nejméně jednou v roce prověrky BOZP na všech pracovištích a zařízeních zaměstnavatele v dohodě s odborovou organizací a zjištěné nedostatky odstraňovat.

1.2 Zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (zákon č. 309/2006 Sb.)

Ve vztahu k zákoníku práce se jedná o zvláštní právní předpis, který je celý věnován oblasti BOZP. Nejen znalost zákoníku práce, ale znalost i tohoto zákona patří k základním předpokladům pro výkon práce inspektora BOZP ZO OSŽ.

1.2.1 Požadavky na pracoviště a pracovní prostředí (§ 2)

Ustanovení ukládá zaměstnavateli zajistit, aby všechna pracoviště byla prostorově a konstrukčně uspořádána a vybavena tak, **aby pracovní podmínky pro zaměstnance z hlediska BOZP odpovídaly bezpečnostním a hygienickým požadavkům na pracoviště a pracovní prostředí.** O těchto podmínkách si blíže řekneme v následující kapitole.

- prostory určené pro práci, chodby, schodiště a jiné komunikace musí mít stanovené rozměry a povrch a musí být vybaveny pro činnosti, které se zde vykonávají
- pracoviště musí být osvětlena, pokud možno denním světlem, musí mít stanovené mikroklimatické podmínky (objem vzduchu, větrání, vlhkost, teplotu, zásobování vodou atd.)
- prostory pro osobní hygienu, převlékání, odkládání osobních věcí, odpočinek a stravování musí mít stanovené rozměry, provedení a vybavení
- únikové cesty, východy a dopravní komunikace k nim, včetně přístupových cest, musí být stále volné
- v prostorách uvedených výše musí být zajištěna pravidelná údržba, úklid a čištění
- pracoviště musí být vybavena, v rozsahu dohodnutém s poskytovatelem PLS, prostředky pro poskytnutí první pomoci a vybavena prostředky pro přivolání poskytovatele zdravotnické záchranné služby

Podrobnější požadavky na pracoviště a pracovní prostředí jsou zakotveny v prováděcích právních předpisech.

1.2.2 Požadavky na pracoviště a pracovní prostředí na staveništi (§ 3)

Ustanovení se týká zaměstnavatele, který provádí stavbu nebo se na jejím provádění podílí jako zhotovitel stavebních, montážních, stavebně montážních, bouracích nebo udržovacích prací bez ohledu na jejich stavebně technické provedení, použité stavební výrobky, materiály, konstrukce, účel jejich využití a dobu jejich trvání (zhotovitel) pro jinou fyzickou osobu, podnikající fyzickou osobu nebo právnickou osobu (zadavatel stavby) na jejím pracovišti vymezeném dočasně k realizaci stavby (staveniště), zajistí v součinnosti se zadavatelem stavby vybavení pro bezpečný a zdraví neohrožující výkon práce. Výše uvedené práce mohou být zahájeny pouze tehdy, je-li staveniště náležitě zajištěno a vybaveno.

Zhotovitel je povinen dodržovat další požadavky na BOZP při přípravě projektu a realizaci stavby:

- musí udržovat pořádek a čistotu na staveništi
- staveniště musí být uspořádáno podle příslušné dokumentace
- umístění pracoviště, jeho dostupnost, stanovení komunikací nebo prostoru pro příchod a pohyb fyzických osob, výrobních a pracovních prostředků a zařízení
- zajištění požadavků na manipulaci s materiálem
- předcházení zdravotním rizikům při práci s břemeny
- provádění kontrol strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí
- splnění požadavků na způsobilost fyzických osob pro danou činnost

- určení a úprava ploch pro uskladnění, zejména nebezpečných látek, přípravků a materiálů
- splnění podmínek pro odstraňování a odvoz nebezpečných odpadů
- uskladňování, manipulace, odstraňování a odvoz odpadu a zbytků materiálu
- přizpůsobování času potřebného na jednotlivé práce nebo jejich etapy podle skutečného postupu prací
- předcházení ohrožení života a zdraví fyzických osob, které se s vědomím zhotovitele mohou zdržovat na staveništi
- zajištění spolupráce s jinými osobami
- předcházení rizikům vzájemného působení činností prováděných na staveništi nebo v jeho těsné blízkosti
- vedení evidence přítomnosti zaměstnanců a dalších fyzických osob na staveništi, které mu bylo předáno
- přijetí odpovídajících opatření, pokud budou na staveništi vykonávány práce a činnosti vystavující zaměstnance ohrožení života nebo poškození zdraví
- dodržování bližších minimálních požadavků na BOZP na stavenišťích stanovených prováděcím právním předpisem.

Podrobnější požadavky na BOZP na stavenišťích řeší prováděcí právní předpis (nařízení vlády č. 591/2006 Sb.).

1.2.3 Požadavky na výrobní a pracovní prostředky a zařízení (§ 4)

Zaměstnavatel musí zajistit, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly z hlediska BOZP vhodné pro práci, při které budou používány. Stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí musí být:

- vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců
- vybaveny nebo upraveny tak, aby odpovídaly ergonomickým požadavkům a aby zaměstnanci nebyli vystaveni nepříznivým faktorům pracovních podmínek
- pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány

Podrobnější požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, dopravních prostředků a nářadí stanoví prováděcí právní předpis (nařízení vlády č. 378/2001 Sb.).

1.2.4 Požadavky na organizaci práce a pracovní postupy (§ 5)

Další povinností zaměstnavatele je organizování práce a stanovení pracovních postupů takovým způsobem, aby byly při práci dodržovány **zásady bezpečného chování na pracovišti** a aby zaměstnanci:

- nevykonávali činnosti jednotvárné a jednostranně zatěžující organismus; pokud je nelze vyloučit, musí být tyto činnosti přerušovány bezpečnostními přestávkami, v některých případech musí být doba výkonu takové práce časově omezena
- nebyli ohroženi padajícími nebo vymrštěnými předměty nebo materiály
- byli chráněni proti pádu nebo zřícení
- nebyli ohroženi dopravou na pracovištích
- na pracovišti se zvýšeným rizikem nepracovali osamoceně bez dohledu dalšího zaměstnance, pokud jejich ochranu nezajistí jinak
- nevykonávali ruční manipulaci s břemeny, která může poškodit zdraví, zejména páteř

Podrobnější požadavky na způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit, stanoví prováděcí právní předpis.

1.2.5 Bezpečnostní značky, značení a signály (§ 6)

Zaměstnavatel je povinen na pracovištích, na kterých jsou vykonávány nebezpečné práce, při kterých může dojít k ohrožení života nebo poškození zdraví, umístit bezpečnostní značky a značení a zavést signály, které poskytují informace nebo instrukce týkající se BOZP. Dále musí seznámit s těmito značkami a signály zaměstnance. Bezpečnostní značky, značení a signály mohou být obrazové, zvukové nebo světelné. Zaměstnavatel je po celou dobu musí udržovat v odpovídajícím stavu.

Vzhled, umístění a provedení bezpečnostních značek a značení a zavedení signálů stanoví prováděcí právní předpis (nařízení vlády č. 357/2017 Sb.). Tento právní předpis stanoví zásady pro používání bezpečnostních značek a signálů. Jedná se o vhodnost prostředí, kde budou používány, jejich provedení světelných ploch, otázky jejich viditelnosti, slyšitelnosti, tvaru, rozměru a barev bezpečnostních značek. Vzhled značek, kódy zvukových signálů, signály dávané rukou a hlasové signály jsou uvedeny v příloze k výše uvedenému nařízení vlády (viz příloha brožury část 12.7).

Bezpečnostní značky a signály:

- tabulka barev značek a světelných signálů
- značky označující riziko střetu osob s překážkami nebo pádu osob
- značky zákazu
- značky výstrahy
- značky příkazu
- informativní značky pro označení únikové cesty a nouzového východu nebo místa první pomoci a zařízení pro přivolání první pomoci
- informativní značky pro věcné prostředky požární ochrany, požárně bezpečnostní zařízení a směr cesty
- kódy zvukových signálů, signály rukou a hlasové signály

1.2.6 Rizikové faktory pracovních podmínek a kontrolovaná pásma

V případě, že se na pracovištích zaměstnavatele vyskytují **rizikové faktory** (ohrožují život a zdraví zaměstnance), musí zaměstnavatel, pravidelně a při jakýchkoliv změnách bez zbytečného odkladu, zjišťovat a měřeními kontrolovat hodnoty těchto **rizikových faktorů** a zabezpečit, aby rizikové faktory pracovních podmínek byly vyloučeny nebo alespoň omezeny na nejmenší rozumně dosažitelnou míru. Při tomto zaměstnavatel musí postupovat v souladu s prováděcím právním předpisem.

Mezi rizikové faktory např. patří:

- fyzikální faktory (hluk, vibrace atd.)
- chemické faktory (karcinogeny, mutageny, teratogeny, látky toxické atd.)
- biologické činitele (viry, bakterie, plísně atd.)
- prach
- fyzická zátěž (celková, lokální, břemena atd.)
- psychická zátěž
- zraková zátěž
- nepříznivé mikroklimatické podmínky (extrémní chlad, teplo a vlhkost atd.)

V případě, že nelze výskyt biologických činitelů a překročení nejvyšších přípustných hodnot rizikových faktorů vyloučit, **musí zaměstnavatel omezovat jejich působení technickými, technologickými a jinými opatřeními** (úprava pracovních podmínek, zkracování doby výkonu práce, zřízení kontrolovaných pásem, používání vhodných OOPP, poskytování ochranných nápojů atd.).

1.3 Zákon o ochraně veřejného zdraví (zákon č. 258/2000 Sb.)

Jedním z dalších důležitých zákonů, týkajících se BOZP je zákon o ochraně veřejného zdraví (ZOVZ). Pro naše účely postačí, pokud se podíváme jen na části, které se věnují péči o životní a pracovní podmínky (hl. II, Díl 7, § 37 - 41a).

1.3.1 Kategorizace prací (§ 37 ZOVZ)

Na základě míry výskytu rizikových faktorů na pracovišti, které mohou negativně ovlivnit zdraví zaměstnanců při práci, se práce zařazují do čtyř kategorií. Zařazení určité práce do kategorie vlastně vystihuje její rizikovitost. Jednotlivé práce se do kategorií zařazují na základě kritérií, faktorů a limitů pro zařazení prací do kategorií, které jsou obsaženy v prováděcím právním předpisu. Způsob, jakým se hodnotí rizika a jak se stanovují minimální ochranná opatření, obsahuje zvláštní právní předpis.

1.3.2 Kategorie práce

Za práce první kategorie se považují práce vykonávané za podmínek, při nichž podle současného poznání **není pravděpodobný nepříznivý vliv na zdraví** zaměstnance.

Za práce druhé kategorie se považují práce, při nichž podle současné úrovně poznání **lze očekávat jejich nepříznivý vliv na zdraví jen výjimečně**, zejména u vnímavých jedinců, tedy práce, při nichž nejsou překračovány hygienické limity faktorů stanovené zvláštními právními předpisy, a práce naplňující další kritéria pro jejich zařazení do kategorie druhé podle zvláštního právního předpisu.

Za práce třetí kategorie se považují práce, při nichž jsou **překračovány hygienické limity**, a práce naplňující další kritéria pro zařazení práce do kategorie třetí podle zvláštního právního předpisu, přičemž expozice fyzických osob, které práci vykonávají, není spolehlivě snížena technickými opatřeními pod úroveň těchto limitů a **pro zajištění ochrany osob je proto nezbytné využívat OOPP, organizační a jiná ochranná opatření** a dále práce, při nichž se vyskytují opakovaně nemoci z povolání nebo statisticky významně častěji nemoci, jež lze pokládat podle současné úrovně poznání za nemoci související s prací.

Za práce čtvrté kategorie se považují práce, při nichž je **vysoké riziko ohrožení zdraví**, které nelze zcela vyloučit ani při používání dostupných a použitelných ochranných opatření.

O zařazení práce do kategorie třetí a čtvrté rozhoduje příslušná krajská hygienická stanice (KHS) na návrh zaměstnavatele. Práce do druhé kategorie zařazuje zaměstnavatel, pokud není zvláštním právním předpisem stanoveno jinak. Ostatní práce na pracovištích zaměstnavatele se považují za práce kategorie první. Zaměstnavatel je povinen oznámit KHS práce, které zařadil do druhé kategorie a toto své zařazení odůvodnit. Pokud dojde ke změně pracovních podmínek, které mají vliv na zařazení práce do kategorie třetí nebo čtvrté, je zaměstnavatel povinen předložit bezodkladně KHS nový návrh na zařazení do nové kategorie práce a tento svůj návrh musí odůvodnit (doložit např. protokolem o měření rizikových faktorů). Tento návrh musí být vypracován v souladu s ustanovením § 37 odst. 3 ZOVZ.

1.3.3 Rizikové práce (§ 39 ZOVZ)

Za rizikovou práci podle tohoto zákona považujeme takovou práci, při níž existuje nebezpečí vzniku nemoci z povolání nebo jiné nemoci související s prací, je to **práce, která**

je zařazená do kategorie třetí a čtvrté a dále práce zařazená do kategorie druhé (**2R - rizikové**), o níž takto rozhodne příslušný orgán ochrany veřejného zdraví (KHS) nebo tak stanoví zvláštní právní předpis.

Zaměstnavatel je povinen pro účely zařazení prací do druhé, třetí nebo čtvrté kategorie nebo pro účely změn zařazení prací do těchto kategorií, která jsou důležitá pro hodnocení rizik, provádět příslušná **vyšetření a měření**. Toto však může provádět pouze **prostřednictvím držitele osvědčení nebo držitele autorizace!**

Zaměstnavatel, na jehož pracovištích jsou vykonávány rizikové práce, je rovněž povinen **vést evidenci rizikových prací** u každého zaměstnance, kterému byla přidělena riziková práce. Způsob vedení této evidence a její ukládání je stanoven v ustanovení § 40 ZOVZ.

2 BEZPEČNOST PRÁCE - POŽADAVKY NA PRACOVIŠTĚ, STROJE, TECHNICKÁ ZAŘÍZENÍ A NÁŘADÍ

Většina z nás tráví v práci převážnou část svého života, a tak je dobré znát alespoň ty nejzákladnější práva a povinnosti každého z nás, která s pracovištěm přímo souvisejí. Jak vyplývá ze zákoníku práce - zaměstnavatel je povinen **vytvářet bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky pro zaměstnance**. Tato povinnost platí již při samotném vstupu (přístupových cestách) na pracoviště, dále pak při samotném výkonu pracovní činnosti a při činnostech s tím spojených. Technickými požadavky na pracoviště z hlediska BOZP se rozumí zajištění pracovního prostředí takovým způsobem, aby byly **minimalizovány možnosti vzniku pracovního úrazu**. Nedílnou součástí je např. údržba přístupových cest do zaměstnání, údržba budov, samotného pracovního prostředí (podlahy, schodiště, osvětlení, údržba), včetně ergonomických požadavků na vybavení pracoviště, kontrola strojů, nástrojů a nářadí a s tím spojené revize těchto zařízení.

2.1 Zákon č. 309/2006 Sb. - požadavky na pracoviště a pracovní prostředí

O základních požadavcích na pracoviště z hlediska BOZP jsme již psali v kapitole 1.2.1, kde je také uveden jejich výčet. Další, doplňující informaci je to, že pracoviště musí být po dobu provozu udržována potřebnými technickými a organizačními opatřeními, splňujícími požadavky platné legislativy, ve stavu, který neohrožuje bezpečnost a zdraví osob. Zaměstnavatel při zajištění bezpečného stavu pracoviště vychází z hodnocení rizik vyplývajících z možných zdrojů ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců ve vztahu k vykonávané činnosti, zejména z posouzení možností omezení úrovně rizikových faktorů pracovních podmínek, požadavků na ochranu zaměstnanců před účinky škodlivin a rizik vyplývajících z provozování a používání výrobních a pracovních prostředků a zařízení.

Na co tedy musí dbát zaměstnavatel při uvádění pracoviště do provozu a co je nutné před uvedením pracoviště do provozu a jeho používáním zajistit:

- uspořádání pracoviště tak, aby zaměstnanci byli chráněni před nepříznivými povětrnostními vlivy a před škodlivými účinky pracovních a technologických postupů a výrobních a technologických procesů, včetně určení osob, k jejichž povinnostem patří zajišťovat bezpečný provoz, používání, údržbu, úklid, čištění a opravy pracoviště
- stanovení obsahu a způsobu vedení provozní dokumentace a záznamů o vybavení pracoviště a určení osoby odpovědné za jejich vedení
- umístění, uspořádání a instalaci výrobních a pracovních prostředků a zařízení, skladových prostorů, komunikačních ploch a dopravních komunikací a vymezení pracovního místa zaměstnanci; stroje a technická zařízení se umísťují tak, aby byly, pokud možno soustředěny výrobní a pracovní prostředky a zařízení s přibližně stejnými účinky podle druhů a vlastností škodlivin a vlivů na okolí
- náležité a bezpečné upevnění technického vybavení pracoviště a výrobních a pracovních prostředků a zařízení a jejich částí tak, aby nemohlo dojít k jejich nežádoucímu (nechtěnému) pohybu
- opatření k ochraně zdraví pro pracoviště, na kterých jsou používány zdraví škodlivé nebo nebezpečné látky a přípravky, stanovené zvláštními právními předpisy
- opatření pro zdolávání mimořádných událostí a pravidla pro chování zaměstnanců k zajištění bezpečné evakuace osob, případně zvířat, podle zvláštních právních předpisů
- zabezpečení pracoviště proti vstupu nepovolaných osob (i v mimopracovní době)

POZOR! Zajištění BOZP na pracovišti v podstatě začíná již u zpracování rizik.

2.2 NV č. 101/2005 Sb. - další, podrobnější požadavky na pracoviště a pracovní prostředí

2.2.1 Elektrické instalace

Zařízení pro vnitřní a venkovní rozvody elektrické energie (dále jen „instalace“) a elektrická zařízení musí být navržena, vyrobena, odborně prověřena a vyzkoušena před uvedením do provozu a provozována tak, aby se nemohla stát zdrojem požáru nebo výbuchu; zaměstnanci musí být odpovídajícím způsobem chráněni před nebezpečím úrazu způsobeného elektrickým proudem, elektrickým obloukem nebo účinky statické elektřiny. Všechny části instalace musí být mechanicky pevné, spolehlivě upevněné a nesmějí nepříznivě ovlivňovat jiná zařízení; musí být dostatečně dimenzovány a chráněny proti účinkům zkratových proudů a přetížení; části zařízení musí být provedeny tak, aby na místech, jimiž prochází elektrický proud, nemohlo za běžných provozních podmínek dojít k nebezpečnému ohřátí vodičů.

Instalace musí být provedeny tak:

- aby je bylo možno podle potřeby vypnout. Při uvádění do provozu po částech musí být nedokončené části spolehlivě odpojeny a zabezpečeny proti nežádoucímu zapojení, popřípadě jinak zajištěny; instalace, u kterých se zjistí, že ohrožují život nebo zdraví osob, musí být bez zbytečného odkladu odpojeny a zajištěny; instalace musí být provedeny a uloženy tak, aby byly přehledné; průchody stěnami a konstrukcemi musí být provedeny tak, aby nemohlo dojít k poškození instalace ani stavby
- vzdálenosti vodičů a kabelů navzájem, od částí staveb, od nosných a jiných konstrukcí, musí být voleny podle druhu izolace a způsobu jejich uložení
- pohyblivé a poddajné přívody musí být kladeny a používány tak, aby nemohlo dojít k jejich poškození, byly zajištěny proti posunutí nebo vytržení a zabezpečeny proti zkroucení žil; při používání rozpojitelných spojů, nesmí být v rozpojeném stavu napětí na kontaktech vidlic; elektrická zařízení, která se napojují pohyblivým přívodem, musí být při přemísťování odpojena od elektrické sítě, pokud nejsou upravena tak, že jimi lze pohybovat pod napětím
- prozatímní instalace nebo jejich části musí být v době, kdy nejsou používány, vypnuty, pokud jejich vypnutí neohrozí bezpečnost osob nebo provozu výrobních a pracovních prostředků a zařízení; prozatímní instalace nesmí být zřizovány v prostředí s nebezpečím výbuchu

POZOR! Vypínače, jakož i další hlavní uzávěry (plyn, elektrika, voda) musí být trvale přístupné a označené!

2.2.2 Únikové cesty a východy

Únikové cesty a východy musí svým druhem, počtem, kapacitou, technickým vybavením a provedením odpovídat požadavkům zvláštních právních předpisů.

- musí zůstat trvale volné, bez překážek
- vést co nejvhodnější cestou k východu do volného prostoru nebo na bezpečné místo, v případě nebezpečí musí mít zaměstnanci možnost rychle a co nejbezpečněji opustit pracoviště
- druh a počet únikových cest a dveří, kterými prochází úniková cesta, jejich kapacita, provedení a vybavení závisí na způsobu používání, vybavení a povaze pracoviště, jakož i na maximálním počtu osob, které mohou být na pracovišti přítomny
- únikové cesty, východy a evakuační výtahy musí být trvale osazeny značkami pro únik a evakuaci osob tam, kde je to technicky vhodné; je možné použít k jejich označení orientační systémy z materiálů s dostatečnou délkou dosvitu nutnou na dobu opuštění budovy

POZOR! Častými závadami při kontrolách stavu BOZP bývají právě překážky na přístupových a únikových cestách (různý materiál) a nerovnosti podlah a terénu.

2.2.3 Podlahy

Povrch podlahy pracoviště, včetně komunikací musí být rovný, pevný, upravený proti skluzu a nesmí mít nebezpečné prohlubně, otvory nebo nebezpečný sklon. Povrchy podlah musí být provedeny tak, aby je bylo možno opravovat, čistit a udržovat a v prostorech s nebezpečím výbuchu musí být z nejspolehlivějšího materiálu. Podlahy v mokřích provozech musí být provedeny tak, aby se na nich nemohla hromadit voda. Nosnost a typ podlahy musí odpovídat předpokládanému využití.

- roštové podlahy, lávky a schodiště se zřizují jen tam, kde nedojde k ovlivnění pracovišť škodlivinami nebo prachem z jiných pracovišť, pracoviště vybavená roštovými podlahami, lávkami nebo schodišti musí být zabezpečena proti vnikání škodlivin z jiných provozů
- zaměstnanci nesmí být vystaveni nebezpečí pádu z výšky na pracovišti nebo na komunikaci s podlahou umístěnou výše než 0,5 m nad okolní podlahou nebo terénem, pro tento účel je nutno zajistit bezpečný přístup
- zábradlí musí být zřízena u pracovišť a komunikací o nestejně úrovni, je-li rozdíl úrovní vyšší než 0,5 m a na volných okrajích mostů, lávek, ochozů, galérií, na schodištích a vyrovnávacích rampách; zábradlí není třeba, je-li bezpečnost osob zajištěna jiným způsobem, například parapety, zdivem nebo jinou konstrukcí, hrozí-li nebezpečí podklouznutí osob, popřípadě pádu předmětů, musí být zábradlí u podlahy opatřeno ochrannou lištou o výšce nejméně 0,1 m
- všechny otvory nebo nebezpečné prohlubně v podlahách musí být zakryty nebo ohrazeny. Poklapy nebo kryty musí mít nosnost odpovídající nosnosti okolní podlahy a musí být osazeny tak, aby se nemohly samovolně odsunout nebo uvolnit, a musí být zapuštěny do stejné úrovně s okolní podlahou

2.2.4 Dopravní komunikace, schodiště

Dopravní komunikace uvnitř staveb a ve venkovních prostorách (dále jen „komunikace“) včetně schodišť, šikmých ramp, pevně zabudovaných žebříků a nakládacích a vykládacích prostorů a ramp musí být voleny a umístěny tak, aby zajišťovaly snadný, bezpečný a vyhovující přístup pro pěší nebo jízdu dopravních prostředků, aby nedocházelo k ohrožení zaměstnanců, zdržujících se v jejich blízkosti. Od ostatních ploch se stejnou úrovní musí být komunikace výrazně odlišeny a musí být dostatečně široké a trvale volné. Komunikace pro pěší musí být řešeny s ohledem na počet osob, které je budou používat; není-li stanoveno zvláštními právními předpisy jinak, musí být široké nejméně 1,1 m. Spojení nebo křížení komunikací musí být zpravidla v jedné úrovni. Komunikace o různých úrovních s výškovým rozdílem větším než 0,20 m se spojují šikmými rampami nebo schodišti.

- zaměstnavatel zajistí prostředky pro úklid, čištění a údržbu vnitřních prostor a pro venkovní údržbu; lhůty pro provádění úklidu, čištění a údržby komunikací stanoví zaměstnavatel a uvede ve vnitřním předpisu
- účelové komunikace nesmí sloužit jako trvalé pracoviště. Všechny spojovací cesty a prostory ve stavbách musí být vedeny tak, aby zaměstnanci byli vystaveni co nejméně působení nadměrného tepla, prachu, kouře a hluku
- komunikace provedené jako roštové mosty, lávky, galerie, schodiště a ochozy musí mít šířku nejméně 0,5 m a musí mít po celé ploše pevnou, rovnou podlahu upravenou tak, aby jí nemohly propadávat předměty ohrožující bezpečnost osob, podél boků u podlahy musí být opatřeny ochranou lištou o výšce nejméně 0,1 m a musí být podél volného okraje vybaveny vhodnou ochrannou konstrukcí (vhodnou konstrukcí se

rozumí zábradlí nebo jiná rovnocenná konstrukce o dostatečné výšce a s výplní zabraňující propadnutí osob)

- šachty, vpusti nebo jiné nebezpečné otvory na povrchu komunikace musí být zakryty poklopy nebo mřížemi, jejichž nosnost odpovídá jejich provoznímu zatížení a instalovány v jedné rovině s komunikací
- poklopy a mříže musí být zajištěny proti samovolnému uvolnění, nezakryté nádrže kapalin bez trvalé obsluhy musí být opatřeny vhodným ohrazením proti pádu osob a v případě potřeby označeny značkami (za vhodné ohrazení lze považovat zábradlí, oplocení nebo jinou ochrannou konstrukci proti pádu osob)
- nepřejízdné a nepřechodné jímky musí být ohrazeny zábradlím nebo rovnocennou konstrukcí proti pádu osob a v případě potřeby označeny značkami, přejízdné jímky a trvale nepoužívané pracovní jámy musí být překryty poklopy nebo kryty, které jsou zajištěny proti posunu případně samovolnému uvolnění, a jejich nosnost musí odpovídat provoznímu zatížení
- v jednom schodišťovém rameni nesmějí být méně než tři stupně. Ve stavbách pro výrobu a skladování musí být první (nástupní) a poslední (výstupní) stupeň v každém rameni rozeznatelný od okolní podlahy, volné strany schodů a odpočívadel musí být opatřeny ochranným zařízením proti pádu osob a každé schodišťové rameno musí být vybaveno madlem alespoň po jedné straně. Schodišťové rameno nesmí začínat bezprostředně za dveřmi nebo vraty. Mezi schodišťovým ramenem a dveřmi musí být plošina, jejíž délka musí být alespoň 0,75 m zvětšená o šířku schodišťového stupně. Schodiště a vertikální komunikační otvory musí být řešeny tak, aby nedocházelo k šíření škodlivin mezi jednotlivými podlažími staveb. Nestanoví-li zvláštní právní předpisy jinak, musí být nejmenší průchodná šířka schodišťových ramen 1,1 m
- komunikace používané pro pěší nebo pro provoz dopravních prostředků musí být voleny v souladu s počtem potenciálních uživatelů a v závislosti na druhu pracovní činnosti a musí být trvale volné a dostatečně široké s dostatečnou podchodnou výškou (jsou-li na komunikacích používány dopravní prostředky, musí být zajištěna dostatečná šířka jízdního pruhu stanovená v závislosti na šířce používaných dopravních prostředků včetně šířky nákladu a dostatečný bezpečný prostor i pro pěší o šířce nejméně 1,1 m, nelze-li bezpečný prostor pro pěší zajistit, musí být v době provozování dopravy v těchto místech chůze zakázána), pod vystupujícími konstrukčními prvky nad komunikacemi, zejména pod zavěšeným vedením, kabelovými lávkami, svítidly apod., musí být ve všech prostorech, kde se zdržují nebo prochází osoby, dodržena alespoň minimální podchodná výška 2,1 m od podlahy
- pracoviště na komunikacích musí být po dobu trvání nezbytných prací označeno značkami, značky se umístí ve vzdálenosti umožňující bezpečné zastavení přijíždějícího dopravního prostředku, a to na všech přístupech k pracovišti
- povrch venkovních komunikací musí být zpevněný, s příslušným spádem k odvádění srážkových vod a nesmí být kluzký, v místech, kde se u jednosměrné komunikace předpokládá stání dopravních prostředků pro nakládání a vykládání, musí být komunikace v dostatečné délce přiměřeně rozšířena v závislosti na šířce používaných dopravních prostředků, velikosti manipulačních jednotek nebo druhu materiálu.
- mezi komunikacemi pro vozidla a dveřmi, vraty, průchody, chodbami a schodišti musí být zajištěn dostatečný prostor pro pěší
- ústí-li do průjezdu objektu východy nebo průchody, musí mít chodník pro pěší zábradlí, v průjezdu je zakázáno zřizovat příčnou komunikaci

2.2.5 Rampy

- rampy pro nakládku a vykládku se na našich pracovištích rovněž hojně vyskytují, manipulační prostory rampy musí vyhovovat rozměrům manipulačních jednotek, kterými má být při nakládání a vykládání manipulováno, a rozměrům po nich pojíždějících dopravních prostředků
- volné okraje rampy musí být trvale označeny značkami označujícími nebezpečnou hranu a upozorňující na nebezpečí pádu osob nebo rizika střetu osob s překážkami, rampa instalovaná po nabytí účinnosti tohoto nařízení musí mít alespoň jeden bezpečný výstup nebo výjezd
- rampa převyšující okolní plochu o více než 0,5 m, která slouží také pro pěší, musí být podél volného okraje vybavena vhodným ochranným zařízením proti pádu, například snímatelným ochranným zábradlím

2.2.6 Pracovní jámy

- pracoviště, kde se pracuje na spodcích dopravních prostředků, musí být vybaveno bezpečnými zdvihacími zařízeními, zvedacími plošinami, rampami nebo pracovními jámami, které odpovídají normovým hodnotám a které umožní zaměstnancům vykonávat činnosti ve vhodné pracovní poloze
- v prostředí s nebezpečím výbuchu postupuje zaměstnavatel podle zvláštních právních předpisů, rampa musí být v případě potřeby vybavena vodíci lištami zabráňující bočnímu sjetí dopravního prostředku; na konci neprůjezdné rampy musí být nainstalovány zarážky
- hloubka pracovní jámy musí umožnit práci ve vhodné pracovní poloze, její stěny a podlaha musí být omyvatelné, podlaha musí být v případě potřeby vybavena záchytnou jámkou a elektrické zařízení v jámě musí být v souladu s požadavky zvláštních právních předpisů
- pracovní jáma musí být vybavena nejméně jednou elektrickou zásuvkou a dostatečným počtem svítidel, musí zde být výklenky ve stěnách, umístěné v dostatečné výšce a umožňující odkládání pracovních prostředků a pomůcek, v bezprostředním okolí pracovní jámy musí být na podlaze vyznačen ochranný manipulační prostor, který musí být vhodným způsobem zajištěn tak, aby do něho mimo přistavovaných dopravních prostředků a zaměstnanců, kteří dopravní prostředek přistavují nebo vykonávají jeho údržbu, případně opravy, nesměly vjíždět jiné dopravní prostředky, ani vstupovat jiné osoby
- používané pracovní jámy je zakázáno překračovat a přeskakovat.
- v bezprostřední blízkosti pracovní jámy musí být umístěny značky upozorňující na nebezpečí pádu a značky s vyznačením v ní zakázaných činností.
- trvale nepoužívaná pracovní jáma nebo její nepoužívaná část se musí zabezpečit, přes pracovní jámu pro více než dva dopravní prostředky, musí být za každým druhým přistaveným dopravním prostředkem umístěny můstky pro bezpečný přechod

2.2.7 Venkovní pracoviště

Není-li denní osvětlení dostatečné, musí mít venkovní pracoviště po dobu, kdy se na něm zdržují zaměstnanci, zajištěno umělé osvětlení odpovídající intenzity. Zde připomínáme, že osvětlení venkovního pracoviště je **prokazatelná a změřitelná hodnota. Venkovní pracoviště musí být, pokud je to možné, uspořádána tak, aby zaměstnanci:**

- byli chráněni před nepříznivou povětrnostní situací
- nebyli vystavováni škodlivým účinkům hluku a škodlivin, zejména plynů, par a prachu a byli chráněni před padajícími předměty
- mohli rychle opustit pracoviště v případě nebezpečí, případně aby jim mohla být rychle poskytnuta pomoc

2.2.8 Skladování

Podotýkáme, že skladem můžeme rozumět uzavřenou budovu nebo prostor, ale zrovna tak prostor venkovní - např. sklad sypkého materiálu. Ve skladech a jiných prostorech určených ke skladování musí být na dobře viditelných místech umístěny tabulky určující maximální přípustnou nosnost podlahy. Pokud se tam volně skladují sypké materiály, musí být trvale výrazně označena maximální skladovací výška sypkého materiálu nad podlahou.

- ruční ukládání do regálů ve výšce nad 1,8 m musí být prováděno z bezpečných pracovních zařízení (například žebřík, schůdky, pojízdné schody, manipulační plošina)
- zaměstnavatel zajistí, aby nebyly nadměrně zatěžovány části staveb a stavebních konstrukcí manipulovaným materiálem, pokud není prokázána dostatečná nosnost částí staveb a stavebních konstrukcí
- rozměry a druh manipulačních jednotek a způsob jejich bezpečného zakládání do regálu musí odpovídat požadavkům uvedeným v průvodní dokumentaci regálu
- **regály musí být trvale označeny štítky s uvedením největší nosnosti buňky a nejvyššího počtu buněk ve sloupci**, manipulační jednotky, materiál a předměty musí být skladovány a stohovány tak, aby se i při ukládání, manipulaci nebo odebírání nemohly sesunout
- šířka uliček mezi regály a stohy musí odpovídat zvláštnímu právnímu předpisu a způsobu ukládání manipulačních jednotek, ulička musí být trvale volná a nesmí být zužována a zastavována překážkami (šířka uličky pro průjezd manipulačních vozíků musí být alespoň o 0,4 m větší než největší šířka manipulačních vozíků nebo nákladů a během manipulace musí být vymezen manipulační prostor se zákazem vstupu nepovoleným osobám)
- trvale používané skladovací plochy musí být rovné, odvodněné, zpevněné a označené značkami se zákazem vstupu nepovolaným osobám a upravené
- s ohledem na povahu skladovaných manipulačních jednotek a materiálu a se zřetelem na požadavky na požární ochranu
- při ruční manipulaci s břemeny musí být používány takové pracovní postupy, aby se předcházelo úrazům a poškození zdraví zaměstnanců, způsobeným zejména přiřazením břemene, jeho vysmeknutím, zraněním o povrch břemene, uklouznutím, zakopnutím při manipulaci s břemenem, sesutím břemen způsobeným nedostatečným upevněním, naražením nebo pádem břemene při zdvihání, přenášení, spouštění nebo nárazem zaměstnance na dopravní prostředek a na uložené předměty

Provedení skladu pohonných hmot, hořlavých kapalin a tuhých maziv musí splňovat požadavky zvláštních právních předpisů. Ve skladu, popřípadě na vstupu do něj, musí být viditelně umístěn seznam osob oprávněných manipulovat s nebezpečnou látkou nebo přípravkem ve skladu a místní řád skladu. Sklad musí být označen značkou zákaz vstupu nepovolaných osob a zákaz výskytu otevřeného ohně. Sklad pohonných hmot, hořlavých kapalin a tuhých maziv musí mít nepropustnou podlahu, chemicky odolnou proti skladované látce či přípravku. K umělému osvětlení skladu smí být použito pouze pevně umístěné svítidlo v nevybušném provedení. Výrazně označený vypínač se umísťuje vně skladu.

2.2.9 Nízkotlaké kotelny

Nízkotlakou kotelnou se rozumí objekt nebo část objektu, kde je umístěn alespoň jeden parní kotel s nejvyšším dovoleným přetlakem do 0,5 bar nebo teplovodní kotel s nejvyšší dovolenou teplotou do 1100 °C s jmenovitým tepelným výkonem alespoň jednoho kotle 50 kW a větším nebo kotelen se součtem jmenovitých tepelných výkonů kotlů větších než 100 kW, popřípadě další provozně související zařízení (dále jen „kotelna“). Kotelna se součtem jmenovitých tepelných výkonů kotlů nad 3,5 MW musí být zřízena v samostatném objektu nebo samostatné části objektu.

- prostory kotelny a prostory související musí být účinně větrány, do prostorů, kde jsou umístěny kotle, musí být zajištěn dostatečný přívod vzduchu potřebný pro spalování a větrání neuzavíratelným otvorem u podlahy kotelny, odvod vzduchu z kotelny musí být zajištěn alespoň jedním otvorem u stropu kotelny, popřípadě odváděcím potrubím do venkovního prostoru tak, aby bylo zajištěno dostatečné proudění vzduchu a nebyla negativně ovlivňována funkce hořáků a odvodů spalin, nucené větrání kotelen, ve kterých jsou umístěny kotle s přirozeným tahem, nesmí být podtlakové
- pro kotelny musí být **písemně zpracován provozní řád kotelny**, který musí obsahovat předepsané náležitosti a být v kotelně trvale k dispozici

Provozní řád obsahuje zejména:

- popis zařízení kotelny a způsob obsluhy, včetně způsobu zajištění signalizace do místa trvalého pracoviště při občasně obsluze
- způsob zajištění a vybavení kotelny (kotlů) ochrannými bezpečnostními systémy, bezpečnostní výstrojí, signalizací a regulací, včetně stanovení způsobu a lhůt jejich kontrol a funkčních zkoušek
- způsob a rozsah údržby kotlů, zejména řídicích systémů a lhůt čištění kotlů a termíny a rozsah odborných prohlídek kotelen s ohledem na používané topné médium, zařízení a vybavení kotelny (kotlů)
- počet a provedení únikových cest a východů dle zvláštních právních předpisů
- povinnosti obsluhy kotelny
- určení osoby pověřené vedením provozního deníku kotelny, ve kterém jsou vedeny a ve stanovených lhůtách aktualizovány údaje stanovené provozním řádem kotelny
- způsob vedení zápisů do provozního deníku
- stanovení způsobu a lhůt zjišťování přítomnosti oxidu uhelnatého
- odborné prohlídky kotelny musí být prováděny nejméně jednou za 12 měsíců, pokud není v provozním řádu stanoveno jinak, odborně způsobilou osobou, která o provedené odborné prohlídce zpracuje zápis
- na vstupu do kotelny musí být umístěna značka se zákazem vstupu nepovolaným osobám

2.3 Obecné technické požadavky na stroje a zařízení

Zařízením jsou ve smyslu zákona **jakékoliv stroje, přístroje, nástroje nebo zařízení používané při práci**. Právě z tohoto důvodu se provádějí kontroly i na zařízeních, kterých se to na první pohled zdánlivě netýká (např. regály, žebříky, palety, přepravní bedny a kovové konstrukce).

Používáním zařízení je činnost spojená zejména se spouštěním, zastavováním, dopravou, opravou, seřizováním, manipulací, úpravou, údržbou a čištěním po celou dobu jeho provozu.

Zaměstnavatel je podle zákona č. 309/2006 Sb. povinen zajistit, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci vhodné pro práci, při které budou používány. Dále je povinen zajistit, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly:

- vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců
- stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly vybaveny nebo upraveny tak, aby odpovídaly ergonomickým požadavkům
- stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány

Zde je důležité uvést, že zaměstnavatel je při plnění zákonné povinnosti, podle NV č. 378/2001 Sb., povinen zajistit:

- stanovení termínů, lhůt a rozsahu kontrol, zkoušek, revizí, termínů údržby, oprav a rekonstrukce technického vybavení pracoviště, včetně pracovních a výrobních prostředků a zařízení, s ohledem na jejich provedení a doporučení od výrobce a způsob používání, požadavky na pracoviště, rizikové faktory způsobující zhoršení technického stavu pracovních a výrobních prostředků a zařízení v souladu s výsledky předcházejících kontrol, zkoušek či revizí, po dobu provozu a používání pracoviště a dodržování stanovených termínů a lhůt pro provádění uvedených činností a je povinen určit osobu, jejíž povinností je zajistit jejich provádění
- aby stanovené termíny, lhůty a rozsah činností, kontrolní a revizní záznamy, hlášení údajů o stavu zařízení získávaná například ze snímačů a čidel, byly vedeny způsobem, který umožní uchování a využívání údajů po stanovenou dobu v písemné nebo elektronické podobě tak, aby byly k dispozici osobám vykonávajícím na zařízeních pracovní činnost a dozorovým a kontrolním orgánům.

POZOR! O všech kontrolách a revizích musí být prováděny zprávy (záznamy), které má mít zaměstnavatel stále k dispozici k nahlédnutí. Zaměstnavatel rovněž eviduje všechny návody a bezpečnostní pokyny výrobců k jednotlivým strojům a zařízením. Zaměstnavatel postupuje při stanovení termínů, lhůt a rozsahu kontrol, zkoušek, revizí a termínů údržby v první řadě dle souboru dokumentů od výrobce - tzv. „průvodní dokumentace“. Nemá-li tyto dokumenty, je povinen vypracovat tyto dokumenty sám - vypracuje tak zvaný „**Místní provozní bezpečnostní předpis**“. A zde je nutné si uvědomit rozdíly mezi těmito dokumenty:

- **průvodní dokumentací** je soubor dokumentů obsahujících návod výrobce pro montáž, manipulaci, opravy, údržbu, výchozí a následné pravidelné kontroly a revize zařízení, jakož i pokyny pro případnou výměnu nebo změnu částí zařízení
- **provozní dokumentací** je soubor dokumentů obsahujících průvodní dokumentaci, záznam o poslední nebo mimořádné revizi nebo kontrole, stanoví-li tak zvláštní právní předpis, nebo pokud takový právní předpis není vydán, stanoví-li tak průvodní dokumentace nebo zaměstnavatel
- **místním provozním bezpečnostním předpisem** je předpis zaměstnavatele upravující zejména pracovní technologické postupy pro používání zařízení a pravidla pohybu zařízení a zaměstnanců v prostorech a na pracovištích zaměstnavatele s ohledem na místní podmínky pracoviště

3 PRÁCE VE VÝŠKÁCH (A NAD VOLNOU HLOUBKOU)

Z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci se jedná o vysoce rizikovou práci. Proto musí zaměstnavatel přijímat dostatečná opatření, aby zabránil případnému pádu zaměstnanců z výšky nebo do hloubky, jejich propadnutí nebo sklouznutí nebo aby zajistil jejich bezpečné zachycení.

Jedná se o tyto pracoviště:

- pracoviště a přístupové komunikace, které se nacházejí v libovolné výšce nad vodou nebo nad látkami ohrožujícími v případě pádu život nebo zdraví například popálením, poleptáním, akutní otravou nebo zdušením
- pracoviště a přístupové komunikace, pokud leží ve výšce nad 1,5 m nad okolní úrovní, případně pokud pod nimi volná hloubka přesahuje 1,5 m

Platí zásada, že zaměstnavatel zajišťuje ochranu proti pádu přednostně za pomoci prostředků tzv. kolektivní ochrany (technické konstrukce, ochranná zábradlí a ohrazení, poklapy, zachytná lešení, ohrazení, zachytné sítě, dočasné stavební konstrukce, jako jsou lešení nebo pracovní plošiny).

V případě, že z nějakých důvodů (povaha práce, rozsah práce, doba její trvání, počet dotčených zaměstnanců) nelze použít kolektivní ochranu nebo to není účelné, zaměstnavatel musí zaměstnancům zajistit prostředky osobní ochrany (OOPP).

Kdy není potřeba provádět ochranu zaměstnanců proti pádu?

- na souvislé ploše, pokud její sklon od vodorovné roviny nepřesahuje 10°
- pracoviště nebo přístupová komunikace je zajištěna vhodnou ochranou proti pádu, např. zábranou, která bude umístěna ve vzdálenosti nejméně 1,5 m od okraje, kde hrozí nebezpečí pádu
- podél volných okrajů otvorů, jejichž půdorysné rozměry alespoň v jednom směru nepřesahují 0,25 m
- pokud úroveň terénu nebo podlahy pracoviště uvnitř objektu leží nejméně 0,6 m pod korunou vyzdíváné zdi

Zaměstnavatel je povinen zajistit:

Otvory v podlaze a terénní prohlubně, jejichž půdorysné rozměry ve všech směrech přesahují 0,25 m musí být ihned po jejich vzniku zakryty poklapy o odpovídající únosnosti a zajištěny proti posunutí nebo musejí být volné okraje otvorů zajištěny technickým prostředkem ochrany proti pádu (zábradlí, ohrazení apod.).

Proti vypadnutí osob nemusejí být zajištěny otvory ve stěnách, jejichž dolní okraj je ve výšce více než 1,1 m nad podlahou a otvory ve stěnách, jež mají šířku menší než 0,3 m a výšku menší než 0,75 m.

Plochy, které nezaručují, že jsou při zatížení osobami, materiálem, nářadím a pracovními pomůckami bezpečné proti prolomení (propadnutí), musí být zajištěny proti propadnutí.

Je zakázáno používat nestabilní předměty a předměty určené k jinému použití ke zvyšování místa práce nebo k výstupu (židle, stoly, vědra, sudy apod.). Dále je zakázáno provádět práci ve výškách při nepříznivé povětrnostní situaci, s pohledem na použitou ochranu proti pádu, neboť může být ohrožena bezpečnost zaměstnanců.

Pokud vykonává práci ve výškách a nad volnou hloubkou zaměstnanec osamoceně nebo samostatně musí být seznámen s pravidly pro dorozumívání mezi zaměstnanci na pracovišti nebo pro dorozumívání s vedoucím zaměstnancem. Zaměstnanec musí být rovněž poučen o povinnosti přerušit práci, pokud v ní nemůže pokračovat bezpečným způsobem. Pokud zaměstnanec z těchto důvodů přeruší práci, musí o tom informovat nadřízeného.

3.1 Další požadavky na způsob organizace práce a pracovních postupů - příloha k nařízení vlády č. 362/2005 Sb.

V příloze jsou řešeny následující oblasti:

- zajištění proti pádu technickou konstrukcí
- zajištění proti pádu OOPP (pracovní polohovací systémy, systémy zachycení pádu)
- používání žebříků
- zajištění proti pádu předmětů a materiálu
- zajištění pod místem práce ve výšce a v jeho okolí
- práce na střeše
- dočasné stavební konstrukce
- shazování předmětů a materiálu
- přerušení práce ve výškách
- krátkodobé práce ve výškách
- školení zaměstnanců

Zaměstnavatel je povinen vypracovat Technologický postup pro práce ve výškách (a nad volnou hloubkou) pro konkrétní činnosti, se kterým všichni zaměstnanci, kteří pracují ve výškách, musejí být bezpodmínečně proškoleni v dostatečném rozsahu. Zaměstnanci dále musí být proškoleni z používání OOPP (včetně praktické ukázky) a musí mít odpovídající zdravotní způsobilost, pokud pracují ve výškách a používají při této činnosti OOPP.

4 PRÁCE S KŘOVINOŘEZEM A ŘETĚZOVOU PILOU

Práce s křovinořezem a řetězovou pilou je řešena v nařízení vlády č. 339/2017 Sb., které se zabývá problematikou organizace práce a pracovními postupy při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru (sady, parky apod.). Při pěstebních pracích bývá často používán křovinořez. I při této činnosti je nutno dodržovat základní bezpečnostní požadavky, které jsou zakotveny zejména v návodu k obsluze, případně v pracovních postupech zaměstnavatele. Prvořadou povinností každého zaměstnance, který pracuje s křovinořezem je **dodržovat návod k obsluze**.

Dále je nutno, aby zaměstnanci:

- přepravovali ruční nářadí s ostřím bezpečně
- dodržovali předpisy k zajištění BOZP a nepoužívali křovinořez s demontovaným ochranným krytem řezného nástroje a bez předepsaného závěsného zařízení
- před začátkem a v průběhu práce kontrolovali upevnění řezného nástroje a jeho technický stav
- při přecházení na pracovišti na vzdálenost větší než 50 m zastavili chod motoru křovinořezu, pokud návod k obsluze nestanoví jinak nebo to nevyžadují podmínky bezpečné práce (špatně schůdný terén, překážky apod.)
- přepravovali křovinořez s demontovaným řezným nástrojem nebo s nasazeným ochranným krytem na ostří řezného nástroje

Zaměstnavatel zodpovídá za to, že se v ohroženém prostoru při práci s křovinořezem nebudou vyskytovat kromě obsluhy další fyzické osoby. Platí, že za ohrožený prostor se při práci s křovinořezem považuje kruhová plocha o poloměru 15 m, pokud výrobce křovinořezu nestanoví tento poloměr ještě větší.

Pokud se jedná o práci s řetězovou pilou, pak platí, že zaměstnavatel musí zajistit, aby řetězové pily nebyly používány bez těchto plně funkčních bezpečnostních prvků:

- krytu pohybujících se částí, mimo činné části pilového řetězu
- účinného antivibračního systému
- účinné bezpečnostní brzdy řetězu

Dále musí zaměstnavatel zajistit, aby řetězová pila se spalovacím motorem nebyla používána bez:

- tlumiče výfuku
- spojky automatického vypínání chodu řetězu při volnoběžném chodu motoru
- funkční dlaňové pojistky, umístěné v horní části zadní rukojeti řetězové pily

Jaké jsou nároky na zaměstnance?

Zaměstnanec, který bude pracovat s řetězovou pilou, musí splňovat:

- zdravotní způsobilost (prohlídka pro práci s řetězovou pilou)
- být starší 18 let
- být k této činnosti vyškolen a zacvičen
- jeho znalosti a dovednosti musejí být zaměstnavatelem ověřeny

Co se týká používání OOPP, musí zaměstnanec při práci s řetězovou pilou vždy používat ochranný oděv a pracovní obuv odolnou proti pořezání a další OOPP stanovené zaměstnavatelem, s přihlédnutím k návodu výrobce na obsluhu řetězové pily.

Při práci s řetězovou pilou zaměstnanci:

- nesmějí provádět práce ze žebříku
- nesmějí přidržovat rozřezávané dříví rukou nebo nohou
- musí před začátkem a v průběhu práce podle potřeby kontrolovat stav bezpečnostních prvků řetězové pily a pokud by tyto prvky nebyly funkční, nesmějí pilu používat
- nesmějí startovat motorovou pilu způsobem, který může ohrozit zaměstnance nebo jiné fyzické osoby vyskytující se na pracovišti, a to v souladu s návodem na obsluhu
- musejí zastavovat chod motoru pily, pokud přecházejí na pracovišti na vzdálenost větší než 150 m, pokud podmínky bezpečné práce nevyžadují zastavení chodu motoru již při menší vzdálenosti
- musejí při přecházení s řetězovou pilou s motorem v chodu vždy zablokovat chod pilového řetězu bezpečnostní brzdou řetězu
- musejí převážet pilu s nasazeným ochranným krytem nebo s demontovanou řezací částí
- musejí zastavit chod motoru pily, pokud provádějí opravu nebo údržbu motorové nebo řezací části řetězové pily, mimo seřizování karburátoru
- nesmějí pracovat osamocně
- musejí při doplňování paliva dbát opatrnosti s ohledem na nebezpečí vzniku požáru při styku paliva s horkými částmi pily a dodržovat návod výrobce pro obsluhu řetězové pily

O výsledcích revizí, kontrol a oprav řetězové pily musí zaměstnavatel po celou dobu jejího provozu vést evidenci.

Další důležité požadavky týkající se těžby dříví, zpracování polomů, vývrátů, polovývrátů a zlomů a práce v obtížných podmínkách (kácení stromů v obvodu dráhy, pozemních komunikací apod.), soustředování dříví, odvoz dříví, manipulace a skladování dříví a práce ve výškách jsou zakotveny v nařízení vlády č. 339/2017 Sb.

5 OCHRANA ZDRAVÍ PŘI PRÁCI - RIZIKOVÉ FAKTORY, HYGIENICKÉ POŽADAVKY NA PRACOVIŠTĚ A PRACOVNÍ PROSTŘEDÍ

5.1 NV č. 361/2007 Sb. - Ochrana zdraví při práci - požadavky na pracoviště a pracovní prostředí

V této kapitole se blíže seznámíme s rizikovými faktory pracovních podmínek, které působí na lidský organizmus a dále také s ostatními hygienickými požadavky na pracoviště a pracovní prostředí, jakými jsou např. požadavky na velikost pracoviště, jeho větrání, osvětlení, zásobování pitnou vodou atd. Výše uvedené nařízení vlády nám udává, jakým způsobem se rizikové faktory určují a hodnotí, jaké jsou hygienické limity a jaká opatření musí zaměstnavatel přijmout, pokud jsou hygienické limity při práci překračovány. Blíže se zde seznámíme pouze s těmi rizikovými faktory, u nichž je pravděpodobné, že se s nimi setkáváme v běžné praxi. Jak jsme si již na začátku brožury řekli, rizikovými faktory např. jsou:

- fyzikální faktory (hluk, vibrace atd.)
- chemické faktory (karcinogeny, mutageny, teratogeny, látky toxické atd.)
- biologické činitele (viry, bakterie, plísně atd.)
- prach
- fyzická zátěž (celková, lokální, břemena atd.)
- psychická zátěž
- zraková zátěž
- nepříznivé mikroklimatické podmínky (extrémní chlad, teplo a vlhkost atd.)

Rizikové faktory jsou důležitým podkladem např. pro nastavení obsahu pracovnělékařských prohlídek, pro zařazení zaměstnanců do kategorie práce, posouzení nemocí z povolání a ohrožení nemocemi z povolání, pro přiděl OOPP (včetně materiálů, ze kterých jsou OOPP provedeny) a složení ochranných nápojů.

5.1.1 Zátěž chladem

Zaměstnanec je vystaven zátěži chladem, pracuje-li na pracovišti:

- kde musí být (např. z technologických důvodů) udržována teplota nižší než 4°C
- na venkovním pracovišti, pokud je teplota vzduchu nižší než 4°C (ať už naměřená nebo „pocitová“ teplota, kterou je reálná teplota snižena např. působením větru)

Jestliže teplota nebo „pocitová“ teplota vzduchu na pracovišti poklesne pod + 10°C, musí být zaměstnanec vybaven pracovním oděvem chránícím proti chladu a při poklesu teploty na +4°C a níže také pracovními rukavicemi a obuví chránícími před chladem.

Doba práce (nepřetržitě) zaměstnance při zátěži chladem:

- od + 4°C do -10°C max. 2 hod
- od -10,1°C do -20°C max. 1 hod
- od -20,1°C do -30°C max. 30 min

POZOR! Při teplotě vzduchu nižší než -30°C je práce zakázána (lze ji provádět pouze v případě naléhavých provozních důvodů, odvrácení nebezpečí života, při živelných a jiných mimořádných událostech)

Vstupy do hal, které se využívají pro práci vykonávanou po dobu delší než 4 hod za směnu a které se otevírají přímo do venkovního prostoru, je nutné zabezpečit proti vnikání chladného vzduchu v zimním období.

Pokud je zaměstnanec vystaven zátěži chladem, je zaměstnavatel povinen přijmout opatření, kterými jsou v tomto případě **bezpečnostní přestávky** (přerušování práce, střídání zaměstnanců, organizací práce) a **poskytování ochranných nápojů**.

- **bezpečnostní přestávky** mezi jednotlivými úseky nepřetržité práce v chladové zátěži musí trvat nejméně 10 minut a zaměstnanec má právo na bezpečnostní přestávku v prostředí, kde je teplota nejméně 22°C, v ideálním případě ve vybudované ohřívárně. Ohřívárna pak musí být vybavena sedacím nábytkem, stolem a věšáky na pracovní oděv, může jí být i místnost pro odpočinek
- **ochranný nápoj (zátěž chladem)** se poskytuje teplý, v množství alespoň 0,5 l za osmihodinovou směnu (při delší směně se množství nápoje odpovídajícím způsobem navýší)

5.1.2 Zátěž teplem

Hodnocení zátěže teplem není vůbec snadné, dá se říci, že pro laika prakticky neproveditelné. Z tohoto důvodu by mu mělo v ideálním případě předcházet měření, které provádí výhradně akreditované společnosti.

Pokud se budeme chtít s tímto problémem nějak vypořádat, musíme si nejprve představit rozdělení zaměstnanců do tříd práce. Je jich pět (některé třídy se ještě dále člení). Práce se do nich zařazují na základě energetického výdeje organismu při práci.

Třída práce	Druh práce
I	vsedě s minimální fyzickou aktivitou, administrativní práce, kontrolní činnost, laboratorní práce, sestavování nebo třídění drobných lehkých předmětů,
II a	převážně vsedě, lehká manuální práce, řízení osobního vozidla, přesouvání lehkých nákladů, elektromechanik, pokladní
II b	řízení nákladního vozidla, autobusu a některých drážních vozidel, vykládka a nakládka, práce na ručním lisu, přenášení břemen do 10 kg, lakýrníci, svařování, práce zdravotní sestry nebo ošetřovatelky u lůžka
III a	údržba strojů, mechanici, skladníci s občasným přenášením břemen do 15 kg, montážní práce na montážních linkách, výroba kabeláže, čištění oken, ruční úklid velkých ploch
III b	zedník, občasné přenášení břemen 15 až 50 kg, práce na lisu v kovárnách, chůze po zvlněném terénu bez zátěže
IV a	práce s lopatou, přenášení břemen o váze 25 kg, práce se sbíječkou, práce s motorovou pilou, čištění a broušení velkých odlitků, strojní kování menších kusů, plnění tlakových nádob plyny
IV b	práce spojené s rozsáhlou a intenzivní činností svalstva trupu, horních i dolních končetin (doly, lomy)
V	práce spojené s rozsáhlou a velmi intenzivní činností svalstva trupu, horních i dolních končetin - transport těžkých břemen např. pytlů s cementem, výkopové práce, práce sekerou při těžbě dřeva, chůze v úklonu 15 až 30°, ruční kování velkých kusů, ruční ražba v dolech

Zátěž teplem - metabolické teplo vznikající svalovou prací + faktory prostředí (např. teplota vzduchu, na venkovním pracovišti se měří kulovým teploměrem a proudění vzduchu a relativní vlhkost) se nezohledňují. Zátěži teplem je zaměstnanec vystaven, pokud nejsou na pracovišti dodrženy teploty podle tabulek uvedených v příloze zmiňovaného NV.

POZOR! Za mimořádně teplého dne - když nejvyšší teplota venkovního vzduchu je vyšší než 30°C, musí být zaměstnancům poskytnuta náhrada za ztráty tekutin (pocení), v případě překročení teploty na pracovišti 36°C musí být navíc uplatněn režim střídání práce a bezpečnostní přestávky.

Ochranný nápoj (zátěž teplem) - přírodní minerální voda slabě mineralizovaná, pitná voda (obsah cukru, minerálních látek apod. udává legislativa). Ochranný nápoj chránící před zátěží teplem se poskytuje v množství odpovídajícím nejméně 70 % ztráty tekutin a minerálních látek potem a dýcháním za osmihodinovou směnu, obvykle 1,5 l.

U práce zařazené do třídy III b až V se jako ochranný nápoj poskytuje přírodní minerální voda středně mineralizovaná nebo voda s obdobnou celkovou mineralizací. Množství tohoto ochranného nápoje se omezuje na polovinu ze 70 % náhrady ztráty tekutin, druhou polovinou ochranného nápoje je ochranný nápoj podle předchozího odstavce.

Pokud budete nuceni se touto problematikou blíže zabývat, nezbyvá vám nic jiného, než se podrobněji seznámit s nařízením vlády 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, v platném znění a dané tabulky si podrobně prostudovat nebo se s dotazy obrátit na oddělení BOZP OSŽ-Ú.

5.1.3 Fyzická zátěž

Za **celkovou fyzickou zátěž** se považuje zátěž při dynamické fyzické práci vykonávané velkými svalovými skupinami, při které je zatěžováno více než 50 % svalů.

Lokální svalová zátěž je zátěž malých svalových skupin při výkonu práce končetinami.

Zdravotní riziko **pracovní polohy** se hodnotí při trvalé práci vykonávané zaměstnancem, zejména provádí-li opakující se pracovní úkony, při nichž si nemůže pracovní polohu volit sám, ale tato je přímo závislá na konstrukci stroje, uspořádání pracovního místa a pracoviště a charakteru prováděné práce. Hovoříme zde o přijatelné, podmíněně přijatelné a nepřijatelné pracovní poloze.

Ruční manipulací s břemenem se rozumí přepravování nebo nošení břemene jedním nebo současně více zaměstnanci včetně jeho zvedání, pokládání, strkání, tahání, posouvání nebo přemísťování, při kterém v důsledku vlastností břemene nebo nepříznivých ergonomických podmínek může dojít k poškození páteře zaměstnance nebo onemocnění z jednostranné nadměrné zátěže. Za ruční manipulaci s břemenem se pokládá též zvedání a přenášení živého břemene.

Minimální opatření k ochraně zdraví při práci s fyzickou zátěží:

- fyzická zátěž překračující hygienické limity, musí být přerušována bezpečnostními přestávkami v trvání 5 až 10 minut po každých 2 hodinách nebo musí být zajištěno střídání činností nebo zaměstnanců
- při ruční manipulaci s břemenem musí být zaměstnanec seznámen, pokud možno, s přesnými údaji o hmotnosti a vlastnostech břemene, o umístění jeho těžiště, nejtěžší straně břemene, o jeho správném uchopení a zacházení s břemenem a s rizikem, jemuž může být zaměstnanec vystaven při nesprávné ruční manipulaci s břemenem
- manipulace s břemenem vykonávaná zaměstnancem vstoje nebo vsedě se organizuje tak, aby byla ve směně časově rovnoměrně rozložena

Hygienické limity pro ruční manipulaci s břemeny nám přehledně znázorňuje následující tabulka:

Limity pro ručně přenášená břemena

	občasné přenášení a zvedání	časté přenášení a zvedání	práce vsedě /váha břemene max.	osmihodinová směna
muži	50 kg	30 kg	5 kg	10 000 kg
ženy	20 kg	15 kg	3 kg	6 500 kg

Pozn.: Občasné zvedání a přenášení břemene - práce nepřesahuje celkem 30 minut za osmihodinovou směnu. Časté zvedání a přenášení břemene - práce přesahuje souhrnně 30 minut v osmihodinové směně (navýšit limit lze pouze u delších směn - 5 % za každou hodinu nad osmihodinovou směnu).

5.1.4 Zraková zátěž

Trvalá práce spojená s náročností na rozlišení detailů, vykonávaná za zvláštních světelných podmínek, spojená s používáním zvětšovacíh přístrojů, sledováním monitorů nebo se zobrazovacími jednotkami a spojená s neodstranitelným oslňováním.

Minimální opatření k ochraně zdraví při zrakové zátěži:

- přerušení práce bezpečnostními přestávkami v trvání 5 až 10 minut po každých 2 hodinách od započetí výkonu práce nebo musí být zajištěno střídání činností nebo zaměstnanců

NV č. 361/2007 Sb. nám dále vymezuje bližší hygienické požadavky na mikroklimatické podmínky na pracovišti. Jedná se především o požadavky na **větrání, osvětlení pracovišť**, na jejich **prostorové uspořádání a rozměry** a také **zásobování pitnou vodou**.

5.1.5 Hygienické požadavky na pracoviště a pracovní prostředí

Na pracovišti musí být k ochraně zdraví zaměstnance zajištěna dostatečná **výměna vzduchu** přirozeným, nuceným nebo kombinovaným větráním. Množství vyměňovaného vzduchu se určuje s ohledem na vykonávanou práci a její fyzickou náročnost.

K **osvětlení pracoviště**, včetně spojovacích cest, se užívá denní, umělé nebo sdružené osvětlení. Toto osvětlení musí odpovídat náročnosti vykonávané práce na zrakovou činnost a ochranu zdraví v souladu s normovými hodnotami a požadavky a nesmí být příčinou oslňování.

Důležitým požadavkem je, aby osvětlovací otvory a osvětlovací soustavy zajišťující umělé osvětlení byly pravidelně čištěny a trvale udržovány v takovém stavu, aby vlastnosti osvětlení byly zachovány.

POZOR! Je stanovena četnost čištění a údržby, a to:

- běžné provozy 1 x za dva roky
- u provozů, kde je zvýšená prašnost, popř. vliv chemických látek, 2 x ročně
- tam, kde je znečištění nedílnou součástí technologie 4 x ročně

5.1.6 Zásobování pitnou vodou

Pracoviště musí být zásobeno **pitnou vodou v množství postačujícím pro potřeby pití zaměstnance a zajištění předlékařské pomoci a teplou tekoucí vodou pro zajištění osobní hygieny zaměstnance**. Na pracovištích s žíravinami musí být zajištěna i možnost vyplachování oka pitnou vodou.

5.1.7 Hygienické podmínky pracoviště, prostorové uspořádání

O požadavcích na **rozměry pracoviště** se zde zmíníme pouze krátce. Vyjmenovávat zde všechny hodnoty by nebylo účelné. Při řešení konkrétního problému doporučujeme pracovat s uvedeným NV č. 361/2007 Sb. a příslušnými normami.

Pro jednoho zaměstnance musí být v prostoru určeném pro trvalou práci volná podlahová plocha nejméně 2 m² (mimo prostor, který zabírají zařízení a spojovací cesty). Šíře volné plochy pro pohyb nesmí být ničím v žádném místě zúžena pod 1 m.

Bližší si ale probereme požadavky na rozměry, provedení a vybavení **sanitárních a pomocných zařízení**. Jedná se o šatny, umývárny, sprchy, záchody, ohřívárny a odpočinkové místnosti.

- musí mít světlou výšku nejméně 2,30 m; pokud je plocha místnosti větší než 30 m², musí být nejméně 2,50 m
- provedení a vybavení sanitárního zařízení pracoviště musí odpovídat příslušné technické normě, která je pro zaměstnavatele závazná

Teplota v sanitárních zařízeních musí být následující:

- šatny 20°C
- umývárny 22°C
- sprchy 25°C
- záchody 18°C

POZOR! Teploty v sanitárních zařízeních nesmí být během směny nižší, než je zde uvedeno.

Šatna musí být zřízena pro zaměstnance, který musí nosit pracovní oděv. Šatny musí být odděleny podle pohlaví. Na pracovištích do 5 zaměstnanců lze používání šaten muži a ženami oddělit časově. Na pracovištích, kde zaměstnanci nemusí používat pracovní oděv nebo obuv, musí být vyčleněn prostor pro ukládání civilního oděvu a obuvi. Šatna musí být vybavena lavicí nebo jiným sedacím nábytkem a uzamykatelnými skříňkami tak, aby bylo každému zaměstnanci umožněno bezpečné ukládání civilního oděvu.

Pokud vzhledem k povaze práce, po jejím ukončení, není nezbytná celková očista těla, musí být pro zaměstnance zajištěna umývárna nebo dostačující počet umyvadel s tekoucí teplou vodou. V opačném případě se zřizuje sprcha. Obklady stěn sprchy a umývárny musí být provedeny do výšky 2 m.

POZOR! Požadavky na počet umyvadel a sprch podle míry znečištění kůže a pracovního oděvu zaměstnance při práci musí odpovídat nejpočetněji zastoupené směně.

Záchod musí být zajištěn pro zaměstnance tak, aby nebyl od pracoviště vzdálen více než:

- 120 m
- 75 m při ztíženém přístupu (při nerovnosti povrchu, chůzi do kopce, členitosti přístupové cesty)

Zřizuje se jako kabinový splachovací a v každém podlaží, v němž je pracoviště určené pro trvalou práci, odděleně podle pohlaví. Na pracovišti do 5 zaměstnanců celkem lze zřizovat 1 společný záchod.

Minimální počet záchodů se stanoví podle nejpočetněji zastoupené směny takto:

- 1 sedadlo na 10 žen, 2 sedadla na 11 až 30 žen, 3 sedadla na 31 až 50 žen, na každých dalších 30 žen 1 další sedadlo
- 1 sedadlo na 10 mužů, 2 sedadla na 11 až 50 mužů, na každých dalších 50 mužů 1 sedadlo

POZOR! Suchý nebo chemický záchod nelze zřizovat pro pracoviště určené pro trvalou práci, s výjimkou mobilního pracoviště.

Pomocná zařízení jsou také zařízení k umývání pracovní obuvi, na sušení pracovního oděvu a obuvi, místnost pro odpočinek, prostor pro odpočinek těhotných a kojících zaměstnankyň a prostor pro uskladnění úklidových prostředků.

Místnost pro odpočinek musí být dostatečně velká, větraná, osvětlena denním světlem a vytápěna nejméně na 20°C. Vybavuje se sedacím nábytkem s opěrkami zad a stoly tak, aby jejich počet odpovídal počtu zaměstnanců nejpočetněji zastoupené směny a měla by být umístěna v blízkosti pracoviště. Místnost pro odpočinek lze využít též jako ohřívárnu při práci se zátěží chladem.

5.1.8 Úklid

Důležitým hygienickým požadavkem na pracoviště je jeho úklid a malování.

Na pracovišti bez technologického zdroje prachu nebo jiných zdrojů znečištění se úklid provádí **podle zpracovaného harmonogramu zaměstnavatele.**

Na pracovišti s technologickým zdrojem prachu nebo jiných zdrojů znečištění se úklid provádí denně.

5.1.9 Malování

Obnova maleb a nátěrů povrchů na pracovišti včetně spojovacích cest se provádí podle plánu údržby, který musí mít zaměstnavatel zpracován.

6 PRACOVNÍ ÚRAZY A JEJICH ODŠKODŇOVÁNÍ

Samostatnou kapitolou v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je šetření a odškodňování pracovních úrazů. I zde je jedním ze zásadních práv odborové organizace **účast na zjišťování příčin pracovních úrazů a na jejich šetření** (§ 322 ZP). Je nezbytné, aby základní organizace OSŽ své členy důsledně chránily a hájily i v těchto případech, a aktivně se zajímaly o stav šetření a odškodňování pracovních úrazů - nepodepisovaly **související dokumenty bez znalosti situace, základů příslušné legislativy a uplatnění základních práv odborové organizace.**

POZOR! V případě „nečlenů“ s pracovním úrazem je nutné připomenout, že dohled nad šetřením patří odborové organizaci, která má u konkrétního zaměstnavatele největší členskou základnu.

I pracovní úraz, který si díky pokroku a modernizaci našeho zdravotnictví nevyžádá pobyt v nemocnici, zaslouží vaši pozornost - může jít o takové poškození zdraví, kdy zaměstnanec následně ztratí zdravotní způsobilost, a tím i jednu ze svých základních životních jistot - práci. Odborová organizace by se také měla snažit o co nejvyšší dosažitelné odškodnění zaměstnance nebo pozůstalých členů rodiny. Je to nejen její povinnost, která vychází přímo ze stanov organizace, ale mnohdy to poslední, co pro svého člena může udělat. **Spolurozhodujete o něčem dalším životě a životní úrovni jeho blízkých, případně, u smrti zaměstnance, o budoucí životní úrovni pozůstalé rodiny.**

Je dobré si uvědomit, že každý zaměstnanec má nejen práva, ale i své povinnosti. Mezi povinnosti, které si umí obvykle člověk odvodit, je nutnost ohlásit každý úraz, který se v práci stane (ať už vám nebo někomu jinému), svému nadřízenému. Mezi vaše práva - patří právo na řádné vyšetření a odškodnění pracovního úrazu a s tím související povinnost zaměstnavatele úraz nejen šetřit, ale i zaevidovat, ohlásit na určená místa a vést předepsanou dokumentaci.

O tom, jestli se jedná nebo nejedná o pracovní úraz, rozhoduje výhradně odpovědný zaměstnavatel. Právní úprava dále jednoznačně určuje, že zaměstnavatel je povinen v definovaných případech určit část škody, kterou zaměstnanec nese.

O výši náhrady u sporných případů rozhodne v rámci pracovněprávních sporů mnohdy až příslušný soud, a to na základě žaloby podané zaměstnancem vůči zaměstnavateli. Častý problém s pojišťovnou, která si osobuje právo posuzovat, jestli se jedná nebo nejedná o pracovní úraz, může být příčinou snahy zaměstnavatele o snížení plnění náhrad poškozenému, protože se domnívá, že „pojišťovna to odmítne platit“. V případě pochybností o správnosti rozhodnutí nebo postupu zaměstnavatele se můžete obrátit pro posouzení problému na oddělení BOZP OSŽ-Ú.

6.1 Co je pracovní úraz?

Vlastní určení, zda úraz je či není úrazem pracovním, se odvíjí od definice, která je uvedena v § 271k odst. 1 ZP:

„Pracovním úrazem pro účely tohoto zákona je poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, došlo-li k nim nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.“

...a dále v § 269 a § 271k odst. 2, 3 ZP:

„Jako pracovní úraz se posuzuje též úraz, který zaměstnanec utrpěl **pro plnění pracovních úkolů.**“

„Zaměstnavatel je povinen nahradit zaměstnanci škodu nebo nemajetkovou újmu vzniklou pracovním úrazem, jestliže škoda nebo nemajetková újma vznikla **při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.**“

Abychom tedy mohli správně posoudit, zda je úraz úrazem pracovním, musíme si nejprve udělat jasno v tom, co jednotlivé části textu ZP znamenají - přiblížit si jejich význam. Jen tak se můžeme naučit aplikovat legislativu na konkrétní situaci.

6.1.1 Plnění pracovních úkolů - § 273 ZP

Pokud si shrneme a velmi zjednodušíme to, co je psáno v ZP: o **plnění pracovních úkolů** jde v případech, jedná-li se o:

- výkon pracovních povinností
- další činnost konaná na příkaz zaměstnavatele (včetně dnes moderního team buildingu)
- činnost, která je předmětem pracovní cesty
- činnost pro zaměstnavatele na podnět odborové organizace
- činnost pro zaměstnavatele na podnět spoluzaměstnanců
- činnost pro zaměstnavatele na základě vlastní iniciativy
- dobrovolná výpomoc organizovaná zaměstnavatelem

POZOR! Nárok na následné odškodnění, v případě, že úraz bude uznán úrazem pracovním, se týká všech smluvních vztahů, ze kterých zaměstnanci vzniká nárok na odměnu, včetně škody, vzniklé z titulu OSVČ. V tomto případě ale dokazování výše škody bude zcela na straně zaměstnance.

6.1.2 Přímá souvislost s plněním pracovních úkolů - § 274 ZP

Pokud vybereme zásadní pravidla pro určení, co znamená „**přímá souvislost s plněním pracovních úkolů**“, z textu uvedeného v ZP, budou vypadat takto:

- úkony potřebné k výkonu práce
- úkony během výkonu práce obvyklé (WC, malé občerstvení apod.)
- úkony nutné před začátkem výkonu práce nebo po jejím skončení (příprava materiálu, převlékání, sprcha, pokud jde o „nečisté“ provozy apod.)
- úkony obvyklé v době přestávky na jídlo a oddech konané v objektu zaměstnavatele
- vyšetření ve zdravotnickém zařízení na příkaz zaměstnavatele nebo v souvislosti s noční prací, ošetření při první pomoci a cesta k nim a zpět, **v případě, že se uskuteční v objektu zaměstnavatele**
- školení zaměstnanců organizované zaměstnavatelem nebo odborovou organizací za účelem zvyšování odbornosti a kvalifikace

6.1.3 Cesta do zaměstnání a zpět - § 274 ZP

Vzhledem k tomu, že v souvislosti s plněním pracovních úkonů se objevuje pojem „cesta do zaměstnání“, který je velmi důležitý při posuzování, zda je úraz úrazem pracovním, pokusíme se zde shrnout, o co se vlastně jedná:

- cestou do zaměstnání a zpět je cesta z **místa zaměstnancova bydliště (ubytování) do místa vstupu do objektu** zaměstnavatele nebo na jiné místo určené k plnění pracovních úkolů a zpět

Z hlediska českého práva již tento problém řešil Nejvyšší soud ČR rozsudkem ze dne 5. 1. 2012 sp. zn.: 21 Cdo 4834/2010, tzv. judikátem, ve kterém se, mimo jiné, uvádí: „*Je mimo pochybnost, že předmětem pracovní cesty je výkon práce (za stanovených podmínek) mimo místo výkonu práce sjednaného pracovní smlouvou. Činnost, která je předmětem pracovní cesty, je vždy plněním pracovních úkolů. Z toho je zřejmé, že činnost zaměstnance, která je předmětem pracovní cesty, na vlastním pracovišti v místě, které je cílem pracovní cesty, je třeba považovat za plnění pracovních úkolů, a tedy výkon práce. Vedle této činnosti je třeba do rámce plnění pracovních úkolů na pracovní cestě zahrnout též jakoukoli jinou činnost, kterou zaměstnanec v průběhu pracovní cesty vykoná na příkaz zaměstnavatele, popřípadě i činnost, kterou vykoná pro zaměstnavatele z vlastní iniciativy, pokud k ní nepotřebuje zvláštní oprávnění nebo ji nekoná proti výslovnému zákazu zaměstnavatele*“.

6.1.4 Co není „v přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů“?

Jako každé pravidlo má i své výjimky, musíme při šetření pracovních úrazů pamatovat na to, že i v ZP jsou tyto výjimky uvedeny. Co tedy není v přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů a s jakými záležitostmi musíme vždy počítat?

- cesta do zaměstnání a zpět
- vlastní stravování
- vyšetření nebo ošetření ve zdravotnickém zařízení a cesta k nim a zpět pokud není konána v objektu zaměstnavatele

POZOR! V praxi je obvykle zastáván názor, že cesta z bydliště zaměstnance k dopravnímu prostředku, jímž se pracovní cesta koná (automobil, autobus, vlak), je považována za cestu do zaměstnání, která končí nástupem do dopravního prostředku, popř. vstupem do nádražní nebo letištní budovy.

Samotná cesta určeným dopravním prostředkem z obce bydliště zaměstnance do místa, které je cílem pracovní cesty, a zpět je považována za úkon nutný před počátkem práce nebo po jejím skončení, a tedy úkon v přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů.

Jestliže se zaměstnanec v místě, kde bude vykonávat činnost, která je předmětem pracovní cesty, nejdříve ubytuje (např. v hotelu, v ubytovně zaměstnavatele či u příbuzných nebo přátel), končí tento "nutný úkon před počátkem práce nebo po jejím skončení" vstupem do místa ubytování. Následná cesta k vlastním pracovišti, která končí vstupem do budovy určené k plnění pracovních úkolů, a cesta zpět do místa ubytování je pak - bez ohledu na to, zda jde o tuzemskou nebo zahraniční pracovní cestu - v praxi považována za cestu do zaměstnání a zpět.

6.2 Povinnosti zaměstnavatele a zaměstnance při úrazech (pracovních úrazech) všeobecně

Rozhodujícím v mechanismu šetření úrazu je vždy zkoumání tzv. „úrazového děje“ a závěr tohoto šetření, tedy zda k pracovnímu úrazu vůbec došlo (je-li úraz úrazem pracovním) a zda a jak vysoký podíl zavinění je na straně zaměstnavatele nebo zaměstnance. ZP nám jasně definuje zásadní povinnost zaměstnavatele, kterou je, beze sporu, objasnění příčin a okolností úrazu za přítomnosti účastníků úrazového děje (poškozeného, svědků) a dále povinnost zaměstnavatele přizvat k tomuto šetření i zástupce odborové organizace.

Odborové organizace mají nejen právo dohledu nad oblastí BOZP, právo na informaci, právo na nahlížení do veškeré související dokumentace, případně její vyžádání (dané, mimo jiné, např. § 322 ZP), ale také svou povinnost, aby ze své pozice dohlížely na řádné šetření i následné odškodnění poškozeného zaměstnance zaměstnavatelem.

Morální, tedy právně nevymahatelnou povinností zaměstnavatele, by mělo být i bezodkladné ohlášení pracovního úrazu i rodinným příslušníkům (pozůstalým) v případě, že zdravotní stav poškozeného zaměstnance je vážný a informaci o svém stavu nemůže podat sám nebo v případě pracovního úrazu s následkem smrti. V praxi není výjimkou, že nejbližší rodina je o události informována se zpožděním či zaměstnavatel toto zcela opomene. Zde by mělo být samozřejmostí, že zejména základní odborová organizace poskytne zaměstnavateli pomoc v podobě informace o rodinné situaci poškozeného, případně ho v nelehkém úkolu informovat rodinu sama podpoří. Další zásadní pomocí odborové organizace poškozenému je včasné zajištění finanční nebo právní podpory prostřednictvím zaměstnanců odborných oddělení OSŽ-Ú. **Právě i pro tyto případy je jimi zajišťován nepřetržitý provoz telefonní Krizové linky, která zprostředkuje základní pokyny pro účastníky mimořádné události nebo incidentu v podobě poškození zdraví zaměstnance.**

Mezi povinnosti zaměstnance patří povinnost bezodkladně oznamovat svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci svůj pracovní úraz, pokud mu to jeho zdravotní stav dovolí, a pracovní úraz jiného zaměstnance, popřípadě úraz jiné fyzické osoby, jehož byl svědkem, a spolupracovat při objasňování jeho příčin.

POZOR! Pokud zaměstnavatel po ukončení šetření uzná, že se jedná o pracovní úraz, je poté povinen provést potřebné kroky - pracovní úraz zaměstnance odškodnit dle platných právních předpisů.

6.3 Povinnosti zaměstnavatele ve vztahu k legislativě - ZP, NV č. 201/2010 Sb. a vedení základní dokumentace

- objasnit příčiny a okolnosti vzniku úrazu za účasti zaměstnance, pokud to zdravotní stav zaměstnance dovoluje, svědků a za účasti odborové organizace
- bez vážných důvodů neměnit stav na místě úrazu do doby objasnění příčin a okolností vzniku pracovního úrazu
- bez zbytečného odkladu uvědomit zaměstnavatele úrazem postiženého zaměstnance (jde-li o zaměstnance CPS), umožnit mu účast na objasnění příčin a okolností vzniku pracovního úrazu a seznámit ho s výsledky tohoto objasnění
- vést v Knize úrazů evidenci o všech úrazech, i když jimi nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo byla způsobena pracovní neschopnost nepřesahující 3 kalendářní dny
- nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu, i když dodržel povinnosti vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, pokud se povinnosti nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu zcela nebo zčásti nezprostí (§ 269 odst. 4, ZP)

Zaměstnavatel dále musí:

- vyhotovovat záznamy a vést dokumentaci o všech pracovních úrazech, jejichž následkem došlo ke zranění zaměstnance s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny nebo k úmrtí zaměstnance
- ohlásit pracovní úraz a zaslat záznam o úrazu stanoveným orgánům a institucím, ohlásit smrtelný pracovní úraz příslušným orgánům a institucím, včetně zdravotní pojišťovny, u které byl pojištěn smrtelným pracovním úrazem postižený zaměstnanec
- ohlásit úraz Policii ČR, nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že v souvislosti s pracovním úrazem byl spáchán trestný čin
- ohlásit pracovní úraz odborové organizaci

- ohlásit oblastnímu inspektorátu práce, pracovní úraz trvá-li hospitalizace úrazem postiženého zaměstnance více než pět dnů nebo lze-li vzhledem k povaze zranění takovou dobu hospitalizace předpokládat
- vydat kopie nebo výpis údajů z knihy úrazů na žádost zaměstnance, popř. pozůstalých (nově musí být kopie či výpis potvrzeny a podepsány zaměstnavatelem)
- přijímat opatření proti opakování pracovních úrazů.

Dále je zaměstnavatel povinen vést evidenci zaměstnanců, u nichž byla uznána nemoc z povolání, která vznikla na jeho pracovištích, a přijmout taková opatření, aby odstranil nebo minimalizoval rizikové faktory, které vyvolávají ohrožení nemocí z povolání nebo nemoc z povolání.

6.4 Vedení základní dokumentace

Ustanovení ZP dále rozšiřuje NV č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu. Obecně je podle tohoto nařízení zaměstnavatel povinen vést evidenci o úrazech v Knize úrazů, a to v elektronické nebo listinné podobě.

Novela původního NV s sebou přinesla zpřísnění pravidel pro evidenci pracovních úrazů, která nově musí obsahovat i popis úrazového děje. Úrazy jsou dnes evidovány podle druhu zranění a zraněné části těla. Tento požadavek vychází z klasifikace evropské statistiky pracovních úrazů a úprava metodiky odpovídá požadavku nařízení Evropské unie. Svou podstatou je lepším nástrojem pro sledování statistik pracovních úrazů, které umožňují pružněji přijímat opatření a úpravy legislativy, mající za cíl snížení počtu pracovních úrazů a zároveň zvýšení bezpečnosti a hygieny práce všeobecně. Statistická data např. v rámci ČR pomáhají účinně cílit kontroly Státního úřadu inspekce práce na konkrétní pracovní odvětví i jednotlivé zaměstnavatele.

Toto NV konkretizuje povinnosti zaměstnavatele ve vztahu k vedení dokumentace (způsob vedení, způsob evidence úrazů v Knize úrazů) a ohlašovací povinnost zaměstnavatele (okruh orgánů a institucí, kterým se ohlašuje pracovní úraz, zasílá záznam o úrazu a záznam o úrazu - hlášení změn), udává termíny ohlášení, vzory dokumentace.

Záznam o úraz má zaměstnavatel povinnost zaslat za uplynulý kalendářní měsíc, a to nejpozději do 5. dne následujícího měsíce. V případě, že se zaměstnavatel dozví o nových skutečnostech, které mají vliv na záznam o úrazu, vyhotoví Záznam o úrazu - hlášení změn. Tyto dokumenty se zasílají stanovenému okruhu institucí.

6.5 Rozdělení pracovních úrazů

Pracovní úrazy, z hlediska statistiky, dělíme na:

- **smrtelný** - takové poškození zdraví, na jehož následky úrazem postižený zaměstnanec nejpozději do 1 roku zemřel
- **s hospitalizací delší než 5 dní** - takové poškození zdraví, jehož ošetřování si vyžádalo pobyt v nemocnici delší než 5 kalendářních dnů.
- **ostatní** - takové poškození zdraví, na jehož následky je postižený v dočasné pracovní neschopnosti.

Tímto způsobem jsou v současné době evidovány pracovní úrazy v základní dokumentaci k pracovním úrazům zaměstnavatele.

6.6 Pracovní úrazy a zákonná odpovědnost zaměstnavatele - ZP

„Zaměstnavatel je povinen nahradit zaměstnanci škodu nebo nemajetkovou újmu vzniklou pracovním úrazem, jestliže škoda nebo nemajetková újma vznikla při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.“

„Zaměstnavatel je povinen nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu, i když dodržel povinnosti vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, pokud se povinnosti nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu zcela nebo zčásti nezprostí.“

V těchto dvou odstavcích § 269 ZP se skrývá absolutní povinnost zaměstnavatele vůči poškozenému zaměstnanci škodu hradit - jinými slovy - odškodnit pracovní úraz v plné výši, pokud se zaměstnavatel tzv. nezprostí viny v přesně zákonem definovaných případech.

Při šetření úrazového děje je nutné být na pozoru zejména v případech, kdy závěrem (nebo jedním ze závěrů) šetření je věta:

„Každý zaměstnanec je povinen dbát podle svých možností o svou vlastní bezpečnost, o své zdraví i o bezpečnost a zdraví fyzických osob, kterých se bezprostředně dotýká jeho jednání, případně opomenutí při práci“.

Jedná se o citaci ZP, která se v téměř stejné podobě objevuje i v předpise ČD Op16, SŽDC Bp1 i v předpise ČD C PERs46-B-2013 pro pracoviště, na která se nevztahuje předpis SŽDC Bp1. Zaměstnavatel se jí zcela nesprávně, ale mnohdy, bohužel, účinně pokouší zprostit viny. Tedy docílit toho, že pracovní úraz nebude odškodňovat v plné výši. Existuje ale zároveň i § 270 odst. 4 ZP, který zní takto:

„Při posuzování, zda zaměstnanec porušil právní nebo ostatní předpisy anebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, se zaměstnavatel nemůže dovolávat všeobecných ustanovení, podle nichž si má každý počínat tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných“.

Přesně v těchto případech je nutná zvýšená pozornost odborové organizace, která svým včasným zásahem může zásadně ovlivnit další směřování života poškozeného zaměstnance a jeho rodiny. Oddělení BOZP OSŽ-Ú má ve vymezených případech automatický přístup k dokumentaci pracovního úrazu (povinnost zaměstnavatele zaslat informaci odd. BOZP OSŽ-Ú je daná na základě interní směrnice), a tedy včas může na nesprávný postup zaměstnavatele poukázat a v mnoha případech kladně ovlivnit výši odškodnění. Pokud se nejedná o pracovní úraz s následkem smrti (u SŽDC, s.o., dle interní směrnice i s hospitalizací nad 5 dnů), odd. BOZP OSŽ-Ú o případech, kdy jsou poškození zaměstnanci přímo ohroženi možností snížení náhrad nebo i následnou výpovědí po ukončení pracovní neschopnosti ze strany zaměstnavatele na základě ztráty zdravotní způsobilosti, informaci nedostává.

Tedy je nutné, aby odborová činnost a znalosti ZO OSŽ byly na takové úrovni, aby nebezpečí včas odhalila a poukázala na ně, případně aby ZO OSŽ oslovila odborná oddělení OSŽ-Ú s žádostí o aktivní pomoc. V těchto případech je vhodným nástrojem výchova tzv. inspektorů BOZP, pro které zajišťuje vzdělání a opakovaná školení právě odd. BOZP OSŽ-Ú, na svých pravidelných kurzech a seminářích.

POZOR! Zaměstnavatel může dát zaměstnanci výpověď, mimo jiné, nesmí-li podle lékařského posudku vydaného poskytovatelem pracovnělékařských služeb nebo rozhodnutí příslušného správního orgánu, který lékařský posudek přezkoumává, dále konat dosavadní práci po pracovní úraz (§ 52 ZP).

6.7 „Jiná škoda“

V případě, kdy se nejedná přímo o úraz pracovní, ale o škodu nebo nemajetkovou újmu dle § 269 odst. 1 ZP, kterou může být např. přísáté klíště, alergická reakce na hmyz nebo podobné příklady, které neodpovídají definici pracovního úrazu, je dokazování děje a příčiny události zcela na straně poškozeného zaměstnance. Tehdy je zásadní shromáždit dostatek důkazů, kterými mohou být např. výpověď svědků, fotodokumentace (klidně pořízená mobilem) a související lékařské zprávy.

Poškození zdraví, které je způsobeno incidentem mezi zaměstnanci, který nemá původ v plnění pracovních úkolů (např. napadení z důvodu soukromého sporu), není nikdy úrazem pracovním, tedy zaměstnavatel v těchto případech neodškodňuje. Vzniklou škodu je nutné uplatnit v rámci občanskoprávního sporu.

6.8 Kdy se zaměstnavatel může tzv. „zprostit viny“?

Chceme-li správně pochopit systém odškodňování pracovních úrazů, musíme znát také další krok, který nastane po jeho vzniku a ukončení šetření - tedy způsob stanovení odpovědnosti za škodu, který je dán přímo ZP. V tomto případě platí zde zásada tzv. **objektivní odpovědnosti** za škodu vzniklou pracovním úrazem, která je určena **vždy na straně zaměstnavatele**.

V další části ZP je vymezeno, kdy tomu tak není - tehdy hovoříme o tom, že se **zaměstnavatel zproští viny** (povinnosti odškodňovat) **zcela nebo zčásti** (§ 270).

Zaměstnavatel se zproští povinnosti nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu zcela, prokáže-li, že vznikla:

- tím, že postižený zaměstnanec svým zaviněním porušil právní nebo ostatní předpisy anebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ačkoliv s nimi byl řádně seznámen a jejich znalost a dodržování byly soustavně vyžadovány a kontrolovány, nebo
- v důsledku opilosti postiženého zaměstnance nebo v důsledku zneužití jiných návykových látek a zaměstnavatel nemohl škodě nebo nemajetkové újmě zabránit,

... a že tyto skutečnosti byly jedinou příčinou škody nebo nemajetkové újmy.

Zaměstnavatel se zproští povinnosti nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu zčásti, prokáže-li, že vznikla:

- porušením právních nebo ostatních předpisů anebo pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, v důsledku opilosti a zneužití jiných návykových látek, **a že tyto skutečnosti byly jednou z příčin škody nebo nemajetkové újmy**, nebo

proto, že si zaměstnanec **počínal v rozporu s obvyklým způsobem chování** tak, že je zřejmé, že ačkoliv neporušil právní nebo ostatní předpisy anebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, **jednal lehkomyšlně**, přestože si musel být vědom vzhledem ke své kvalifikaci a zkušenostem, že si může způsobit újmu na zdraví. Za lehkomyšlné jednání není možné považovat běžnou neopatrnost a jednání vyplývající z rizika práce.

POZOR! Zaměstnavatel se nemůže zprostit povinnosti nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu zcela ani zčásti v případě, kdy zaměstnanec utrpěl pracovní úraz při **odvracení škody** hrozící zaměstnavateli nebo **nebezpečí přímo hrozící životu nebo zdraví** (pokud zaměstnanec tento stav úmyslně nevyvolal).

6.9 Co ještě musíte vědět

Co jsou „**právní a ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví**“ jsme si již v této brožurce řekli dříve - nyní už víme, že jsou to všechny předpisy, které **upravují otázky týkající se života a zdraví zaměstnanců.**

Další, co potřebujeme znát, je definice pojmu „**pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví**“ - jsou vždy konkrétní pokyny nadřízených zaměstnanců. Aby se zaměstnavatel mohl zprostit zcela nebo zčásti odpovědnosti, také nestačí pouze zjištění, že postižený zaměstnanec porušil bezpečnostní předpisy. Musí být prokázáno, který konkrétní předpis byl porušen, zda byl s tímto předpisem zaměstnanec seznámen a zda jeho dodržování bylo ze strany zaměstnavatele vyžadováno a kontrolováno.

POZOR! Pokud se zaměstnavatel zproští povinnosti zčásti nahradit škodu poškozenému zaměstnanci, musí vždy uhradit minimálně jednu třetinu škody (§ 270 odst. 3 ZP).

6.10 Druhy náhrad a jak svůj nárok uplatnit - § 271 ZP

Pokud se dostaneme přes všechna úskalí hlášení, zápisu, šetření a určení úrazu jako úrazu pracovního a fázi, kdy po ukončení vlastního šetření je určena míra zavinění a odpovědnost za pracovní úraz, nadejde čas jeho odškodnění. Tady je nutné, abychom dokázali správně posoudit, zda zaměstnavatel přistupuje k odškodňování zodpovědně, poškozenému zaměstnanci vyplácí náhrady, na které má ze zákona nárok (a včas), a aby ZO OSŽ byla i zde schopná vykonávat právo kontroly nad zaměstnavatelem v oblasti BOZP tak, aby dokázala poradit svým členům.

6.10.1 Náhrady ušlé mzdy

Rozlišujeme dva základní typy, náhrad, které je zaměstnavatel povinen vyplácet:

- **náhrada za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti** (velmi zjednodušeně řečeno - jedná se o doplacení rozdílu mezi průměrným výdělkem před vznikem pracovního úrazu a výší nemocenské dávky, totéž při každé následující pracovní neschopnosti, která s pracovním úrazem souvisí v následujících měsících či rocích)
- **náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti** (tzv. renta - výše rozdílu mezi průměrným výdělkem před vznikem škody a výdělkem dosahovaným po pracovním úrazu, kdy tato dávka je ovlivněna dalším výčtem podmínek ZP a vyplácí se do věku 65 let, případně do dovršení důchodového věku)

Tyto druhy náhrad jsou zde uváděny pouze ve velmi zjednodušené verzi, a to z důvodu velkého rozsahu textu ZP a náročnosti jeho dalšího výkladu bez znalosti personálně mzdové agendy nebo legislativy. Vlastní podrobnosti je nutné konzultovat přímo se zaměstnanci, kteří se touto oblastí zabývají u konkrétního zaměstnavatele, případně je konzultovat se zaměstnanci odborných oddělení OSŽ-Ú.

Náhradu za ztrátu na výdělku je zaměstnavatel povinen vyplácet pravidelně jednou měsíčně, pokud nebyl dohodnut jiný způsob výplaty. Zaměstnavatel se buď musí dohodnout s poškozeným zaměstnancem, jestli chce náhradu mzdy po dobu pracovní neschopnosti proplácet průběžně nebo jednorázově až po ukončení pracovní neschopnosti, případně jiným dohodnutým způsobem (o této skutečnosti by měl být písemný záznam/dohoda) jinak je **povinen vyplácet odškodnění průběžně a pravidelně, dle ZP - 1x měsíčně.**

Zde je dobré poznamenat, že k vyplácení náhrad ztráty na výdělku dle ZP dochází až po skutečném vzniku škody, kterou je první výplatní termín, kdy se snížení ztráty na výdělku projeví na „výplatní pásce“ - tedy ve skutečnosti až s dvouměsíční prodlevou od data vzniku pracovního úrazu.

Doložené druhy náhrad, které souvisejí s pracovním úrazem, je zaměstnavatel vždy povinen poskytnout. V praxi se stává, že zaměstnavatelé v dohodě s pojišťovnou buď nehradí tyto náhrady vůbec, ale hradí je pojišťovna přímo zaměstnanci, nebo tyto náhrady zaměstnavatel vyplatí až poté, co pojišťovna peníze poukáže na účet zaměstnavatele. Pro poškozeného zaměstnance je vždy zásadní, že mu byla způsobena škoda na zdraví, tedy lze doporučit u zaměstnavatele urgovat splnění jeho zákonných povinností, případně o pomoc požádat ZO OSŽ a následně odborná oddělení OSŽ-Ú.

POZOR! Upozorňuje, že právě zde je prostor pro pomoc ZO OSŽ, která by měla posoudit finanční situaci poškozeného zaměstnance a nenechat ho „spadnout do dluhové pastí“. I pro tyto případy existuje **Podpůrný fond OSŽ**, ze kterého lze zajistit jednorázovou finanční výpomoc.

6.10.2 Náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění - ZP, NV č. 276/2015 Sb.

- náhrada za bolest
- náhrada za ztížení společenského uplatnění (v případě trvalých následků, obvykle je nárokovost zapsána lékařem již ve formuláři na bolestné)

Zaměstnavateli je nutné **poskytnout a doložit** veškeré podklady, na základě, kterých pojišťovna, u které je ze zákona pojištěn, náhrady proplatí. Zaměstnavatel by měl poškozenému zaměstnanci poskytnout pro tyto účely formuláře.

Formuláře (Kooperativy, a. s.) jsou volně ke stažení zde:

<http://www.koop.cz/>

Vlastní vyplnění formulářů pro odškodnění bolesti a společenského uplatnění již si musí **poškozený zajistit sám u ošetřujícího lékaře**. Mezi položky, na které se vztahuje odškodnění, patří i „soudpisné“, které si účtuje lékař za vyplnění právě těchto formulářů.

POZOR! Neproplácí se náklady spojené s vlastním úrazovým či životním pojištěním (komerčním) poškozeného.

Způsob odškodňování náhrady za bolest a ztráty společenského uplatnění se odvíjí od NV č. 276/2015 Sb., konkrétně od přílohy č. 1 a č. 3, přičemž **hodnota jednoho bodu je v současné době stanovena na 250,- Kč**.

U poškození zdraví pracovním úrazem nebo u bodového ohodnocení ztížení společenského uplatnění, které není uvedeno v příloze č. 1 nebo 3 k tomuto nařízení, se bodové ohodnocení určí podle počtu bodů poškození zdraví uvedeného v příloze č. 1 nebo 3 k tomuto nařízení, které je s ním nejvíce srovnatelné.

- bodové ohodnocení bolesti se provádí v době, kdy je zdravotní stav ustálený
- bodové ohodnocení ztížení společenského uplatnění se provádí zpravidla až rok poté, kdy došlo k poškození zdraví pracovním úrazem.

POZOR! Vzhledem k časové prodlevě od samotného pracovního úrazu k možnému uplatnění odškodnění ztížení společenského uplatnění („trvalé následky“) je nutné, aby se samotný poškozený zaměstnanec o tuto položku aktivně přihlásil, aby nedošlo k jejímu tzv. „promlčení“. Nepromlčují se (neztrácí se) práva zaměstnance na náhradu za ztrátu na výdělek z důvodu pracovního úrazu. Práva na jednotlivá plnění z nich vyplývající se však promlčují - to znamená, že nárok na jejich odškodnění ve dvouleté promlčecí době podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zaniká.

Vzhledem k významu tohoto NV č. 276/2015 Sb., je níže uveden odkaz na běžně dostupné internetové stránky, kde je možné bodové ohodnocení uvedené ve formuláři vypsáním lékařem alespoň přibližně zkontrolovat:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-276>

6.10.3 Náklady spojené s léčením

Náhrady, které lze po zaměstnavateli jako další požadovat, a na které má poškozený nárok, jsou **účelně vynaložené náklady spojené s léčením**

Mezi tyto patří zejména náklady na poplatky u lékaře, léky a předepsané rehabilitační pomůcky, rehabilitace, dále např. v odůvodněných případech cestovné, parkovné, pohonné hmoty, případně nezbytné náklady na doprovod další osoby, pokud je nutný převoz nebo doprovod poškozeného zaměstnance. Tyto nároky je nutné podpořit originály účtenek, jízdenek a dalšími dokumenty, kterými může být kopie technického průkazu použitého automobilu (kvůli určení náhrad pohonných hmot) nebo výpočet ušlé mzdy doprovázející osoby. Ošetřující lékař tyto položky potvrdí na předloženém formuláři, jako účelně „vynaložené“ a zaměstnavatel je uplatní u pojišťovny.

6.10.4 Náhrada věcné škody

Poslední položkou v našem výčtu náhrad je **náhrada věcné škody**.

U náhrady věcné škody se jedná o **náhrady za předměty, které se mohou při úrazovém ději poškodit** - mohou to být např. hodinky, brýle, mobil... zde je však již **dokazování škody zcela na poškozeném zaměstnanci**, např. doložením ceny a stáří předmětu, lze uplatnit formou čestného prohlášení. Zaměstnavatel, je uplatní u pojišťovny, proplácí se však částka odpovídající průměrné pořizovací ceně, ponížená o amortizaci.

6.10.5 Druhy náhrad při úmrtí zaměstnance

V případě úmrtí zaměstnance následkem pracovního úrazu (bezprostředně nebo na následky pracovního úrazu do 1 roku od jeho vzniku) mají pozůstalí od zaměstnavatele, kde zaměstnanec naposled pracoval, dle § 271 ZP, nárok na:

- náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s léčením a náhradu přiměřených nákladů spojených s pohřbem, která přísluší tomu, kdo náklady vynaložil
- náhradu nákladů na výživu pozůstalých
- jednorázové odškodnění pozůstalých
- náhradu věcné škody

V zásadě lze říci, že v těchto tak závažných případech, kdy pracovní úraz zaměstnance končí smrtí, tedy ztrátou nejen milované osoby v rodině, ale obvykle ztrátou jednoho z živitelů, je nutná spolupráce zaměstnavatele i odborové organizace, aby tento dopad byl v důsledku co nejmenší. Tato ztráta může být příčinou, mimo psychických traumat v pozůstalé rodině, také okamžité ztráty životní úrovně těch, co po sobě zanechal.

6.11 Pracovní úrazy a práce ZO OSŽ

Nyní, když jsme si ve stručnosti shrnuli, co je to pracovní úraz, způsoby jeho šetření a odškodnění a jeho možného dopadu na životní úroveň, ještě pro shrnutí předchozích částí uvedeme některá statistická fakta.

Je důležitou povinností ZO OSŽ, aby neustále informovaly své členy o jejich právech i povinnostech i v oblasti BOZP, která se týká pracovních úrazů a aby svým neustálým dohledem dokázaly včas zabránit poškození zejména svých členů. Pro představu, jak velké nebezpečí nám může hrozit, uvádíme tabulky s přehledem pracovních úrazů u drážních zaměstnavatelů, uvádíme výčet pochybení na straně zaměstnavatele a odborové organizace při šetření pracovních úrazů (čerpáno z materiálu o vývoji pracovní úrazovosti v roce 2016, který byl zpracován oddělením BOZP OSŽ-Ú a předložen na základě plánu zasedání Ústředí OSŽ v roce 2017 - „INFORMACE O VÝVOJI PRACOVNÍ ÚRAZOVOSTI V ROCE 2016“).

Pochybení na straně zaměstnavatele a ZO OSŽ:

- zaměstnavatel nesplnil svoji povinnost oznámení pracovního úrazu odborové organizaci
- odborová organizace se nezapojila do šetření pracovního úrazu
- odborová organizace (jako největší odborová organizace u zaměstnavatele) si neuvědomila povinnost zastupování odborově neorganizovaného zaměstnance
- zaměstnavatel nepostupoval v šetření pracovního úrazu zcela správně a neoprávněně navrhoval úplné nebo částečné zproštění své odpovědnosti za pracovní úraz (nesplnění podmínek pro liberaci)
- zaměstnavatel v některých případech nedodržel stanovený způsob ohlašování pracovních úrazů v souladu se svými vnitřními předpisy
- byl zjištěn i nesprávný postup zaměstnavatele v oblasti šetření pracovního úrazu (neposkytování kopií dokumentace o šetření odborovým organizacím)
- odborové organizace v některých případech nedostatečným způsobem hájily oprávněné zájmy postižených zaměstnanců (např. bezdůvodně souhlasily s nedostatečnou výší odškodnění pro postiženého zaměstnance, které navrhl zaměstnavatel)
- zaměstnavatel nebo odborová organizace mnohdy nepochopili tzv. objektivní odpovědnost zaměstnavatele za pracovní úraz, příčinnou souvislost mezi porušením právních nebo ostatních předpisů a vznikem škody
- několikrát bylo zjištěno, že zástupci místně příslušné odborové organizace nedisponují dostatečnými znalostmi o způsobu šetření a odškodňování pracovních úrazů.

7 ZÁKLADY POŽÁRNÍ OCHRANY

Základní podmínky požární bezpečnosti a podmínky pro účinnou ochranu života, zdraví a majetku před požáry určuje zákon č. 133/1985 Sb., který stanovuje podmínky pro účinnou ochranu života a zdraví občanů a majetku před požáry a pro poskytování pomoci při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech.

Z tohoto zákona plynou povinnosti jak pro fyzické osoby, tak pro právní subjekty (v našem případě zaměstnavatel) zabezpečovat požární ochranu v objektech, kde provozují pracovní činnost.

Každý, bez ohledu na to, zdali je zaměstnancem nebo soukromou osobou, je povinen počínat si tak, aby nezavdal svým chováním příčinu ke vzniku požáru.

V této části brožurky se budeme zabývat především povinnostmi zaměstnavatele ve vztahu zabezpečení požární ochrany na svých pracovištích ve smyslu uvedeného zákona.

7.1 Povinnosti zaměstnavatele

Zaměstnavatel je povinen popsat a zařadit své provozované činnosti podle míry požárního nebezpečí. Toto nebezpečí rozdělujeme do třech kategorií:

- bez zvýšeného požárního nebezpečí
- se zvýšeným požárním nebezpečím
- s vysokým požárním nebezpečím (např. velkokapacitní úložiště hořlavých kapalin, plynů apod.)

Vlastní posouzení požárního nebezpečí obsahuje zejména popis a posouzení rizik z hlediska možnosti vzniku a šíření požáru a ohrožení osob, zvířat a majetku, možnosti provedení záchranných prací a likvidace požáru, systém řízení požární ochrany a návrhy a opatření ke snížení rizik a návrhy na provádění záchranných prací. Začlenění do uvedených bodů zajišťuje osoba odborně způsobilá v oblasti požární ochrany zaměstnavatele, která také v praxi realizuje všechny požadavky legislativy v oblasti požární ochrany v rámci organizace (podniku). Je také nutné konstatovat, že se na pracovištích drážních i nedrážních zaměstnavatelů, kde máme členy svých základních organizací, vyskytují velmi často právě činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím.

V praxi se může jednat např. o:

- prostory nocležen, prostory pro shromažďování většího počtu osob
- čerpací stanice, transformátorovny
- sklady hořlavých plynů a kapalin
- truhlárny
- práce s otevřeným plamenem, svařování

V těchto prostorách a při činnostech se zvýšením požárním nebezpečím jsou nutná preventivní opatření, kterými mohou být např.:

- revize a kontroly elektrických rozvodů a spotřebičů
- revize a kontroly požárně bezpečnostních zařízení (hasicí přístroje, hydranty, suchovody, požární žebříky, elektronické hlásiče požáru apod.)
- revize a kontroly plynových zařízení apod.

Zde není od věci připomenout, že zákaz donášení jakýchkoliv elektrických zařízení, do prostor zaměstnavatele a jejich provozování bez jeho vědomí, má své zásadní důvody. Jsou jimi odpovědnost za technický stav, dokumentaci a způsobené škody a zdraví zaměstnanců v prostorách, kde provozuje své činnosti. Toto pravidlo bývá nejčastěji porušováno

zaměstnanci v případě používání přímotopů, vybavení kuchyněk a provozování audiotechniky.

Další položkou při zajištění pracovišť s činností se zvýšeným požárním nebezpečím je vypracování povinné dokumentace požární ochrany:

- dokumentace o začlenění do kategorie činností se zvýšeným požárním nebezpečím nebo s vysokým požárním nebezpečím
- stanovení organizace zabezpečení požární ochrany (konkrétní odpovědnosti vedoucích zaměstnanců a zaměstnanců na jednotlivých pracovištích)
- požární poplachové směrnice, které musí být viditelně vyvěšeny (obsahují způsob vyhlášení požárního poplachu, např. voláním „Hoří“, a telefonní čísla tísňového volání)
- požární řád (obsahuje popis činnosti, která je v daném prostoru prováděna, pověřeného zaměstnance, množství a druh uskladňovaného materiálu nebo max. počet osob vyskytujících se v prostoru)
- požární evakuační plán, který musí být viditelně vyvěšen (obsahuje textovou a grafickou část, kde je popsána a znázorněna evakuace osob ze zasaženého objektu požárem)
- požární kniha, do které se zaznamenávají všechny skutečnosti o PO (provádění kontrol nebo revizí, případně informace o vzniklém požáru)

Součástí prevence požární ochrany je i další dokumentace např. dokumenty související s kolaudačními rozhodnutími apod.

7.2 Evakuace osob

Dá se konstatovat, že jedním z nejdůležitějších kroků zaměstnavatele při zajišťování požární ochrany je zabezpečení včasné evakuace osob a zajištění únikových cest a východů. Způsob zajištění volnosti únikových východů bývá častým předmětem kontrol OIBP a HZS.

Množství a velikost (šířka) únikových východů se stanoví na základě počtu osob, které mohou být v budově a vzdáleností od prostor, kde tyto osoby mohou v budově pobývat.

POZOR! Nouzový východ z přízemí, suterénu a zvýšeného mezipatra musí vést přímo na ulici. Od prvního patra výše musí vést únikový východ po schodech ven z budovy. Tyto schody mohou být i vně budovy. Směr evakuace je uveden na bezpečnostních tabulkách osvětlovaných z nouzového zdroje energie nebo ze zdroje nezávislého na elektrické síti, případně na tabulkách opatřených fluorescenční úpravou.

Únikový východ ve veřejné dopravě:

Ve veřejné dopravě musí být dostupné východy pro případ, kdy nelze použít standardní východy:

- dálkově ovládané dveře mají mít mechanismy pro nouzové otevírání v blízkosti dveří
- dopravní prostředky mají být vybaveny nouzovými dveřmi a okny. Pro únik oknem, lze použít bezpečnostní kladivo, které sklo okna roztříští.

7.3 Oheň

Oheň je proces hoření, které ke svému vzniku a průběhu potřebuje tzv. iniciační zdroje, kterými jsou:

- hořlavá látka (papír, dřevo, hořlavé kapaliny, plyny, kovy apod.)
- oxidační prostředek (vzduch, kyslík)
- zdroj iniciace (jiskra, plamen, horký povrch)

Iniciačním zdrojem pro vznik plamene tedy nemusí být vždy přímý, otevřený oheň, ale i horký povrch. V rámci zajištění prevence PO toto vnímáme především při činnostech u svařovacích prací, kdy dohled na pracoviště po ukončení prací dosahuje až 8 hodin. Horký povrch svařovaného materiálu může být příčinou požáru ještě po dlouhé době. Podmínky pro svařování jsou poměrně přísné a tomuto tématu se věnuje vyhláška č. 87/2000 Sb., kterou se stanoví podmínky požární bezpečnosti při svařování a nahřívání živců v tavných nádobách.

7.3.1 Třídy požáru

Pro účely požární ochrany se zavádí tzv. třídy požárů. Do tříd se požáry dělí především s ohledem na skupenství hořících látek:

Třída A - hoření pevných látek hořících plamenem nebo žhnutím (např. dřevo, uhlí, textil, papír, sláma, seno, plasty)

Třída B - hoření kapalných látek a látek, které do kapalného skupenství přecházejí (např. benzín, nafta, oleje, barvy a laky, ředidla, éter, aceton, vosky, tuky, asfalt, pryskyřice, mazadla)

Třída C - hoření plyných látek hořících plamenem (např. propan-butan, zemní plyn, svítiplyn, acetylen, metan, vodík)

Třída D - hoření lehkých alkalických kovů (např. hořčík a jeho slitiny s hliníkem)

7.4 Jednotky požární ochrany a věcné prostředky požární ochrany

Zákon č. 133/1985 Sb. nám rovněž určuje zřizování jednotek požární ochrany zaměstnavatele. V rámci železniční sítě ČR je zřízeno 12 jednotek požární ochrany. Tyto jednotky jsou zřízeny především z důvodu husté železniční sítě, rozmanitosti přepravovaného materiálu a těžké terénní dostupnosti. Jsou tak posíleny jednotky hasičské záchranné služby ČR pro efektivnější zásah při mimořádných událostech. Jednotky PO však nezasahují nejčastěji u požáru, ale při různých mimořádných událostech, kterými jsou např. ekologické havárie, nehody a smrtelné úrazy.

Kromě zřízení jednotek PO zaměstnavatel zabezpečuje a vybavuje pracoviště různými věcnými prostředky požární ochrany. Mezi takové prostředky patří:

- hasicí přístroje (přenosné, přívěsné a pojízdné)
- osobní ochranné prostředky
- prostředky pro záchranu a evakuaci osob (např. seskokové matrace, plachty a záchranné tunely, žebříky, hydraulické vyprošťovací zařízení, pneumatické vaky - na železnici se vyskytují nejčastěji požární žebříky, popř. vedlejší evakuační schodiště)
- prostředky pro práci s nebezpečnými látkami a pro dekontaminaci, analyzátory plynů, kapalin a nebezpečných látek
- požární výzbroj, stejnokrojové a výstrojní součástky a doplňky
- spojovací a komunikační prostředky a technologie operačních středisek
- hasiva a příměsi do hasiv
- požární příslušenství
- přenosné zásahové prostředky (např. požární stříkačky, generátory, ventilátory)

V naší metodické příručce se nebudeme podrobněji zabývat jednotlivými výše uvedenými body, pouze pro nás tím nejdůležitějším - hasicími přístroji. Jedná se o nejčastěji se vyskytující a nejpoužívanější věcný prostředek požární ochrany.

7.5 Rozdělení a použití přenosných hasicích přístrojů

Nejprve si připomeňme, že rozmístění hasicích přístrojů určuje osoba odborně způsobilá v oblasti požární ochrany na základě projektů, kolaudačních dokumentů nebo legislativních požadavků.

Umístění hasicích přístrojů musí umožňovat jejich snadné a rychlé použití, proto se umísťují tak, aby byly **snadno viditelné a volně přístupné**. Je-li to nutné (např. z provozních důvodů), mohou se hasicí přístroje umístit i do skrytých prostor. V případech, kdy je omezena nebo ztížena orientace osob z hlediska rozmístění hasicích přístrojů (např. v nepřehledných, rozlehlých nebo skrytých prostorech), se k označení umístění hasicích přístrojů použije příslušná **požární značka umístěná na viditelném místě**.

Hasicí přístroje se umísťují v místech, kde je nejvyšší pravděpodobnost vzniku požáru nebo v jejich dosahu (např. u skladů hořlavých kapalin nebo na hnacích vozidlech). Volba druhů a typů přenosných hasicích přístrojů se provede v závislosti na charakteru předpokládaného požáru, vyskytujících se hořlavých látkách nebo provozované činnosti; přitom **musí být vyloučeno, že bude v případě potřeby použit hasicí přístroj s nevhodnou hasební látkou**.

Přenosné hasicí přístroje se umísťují na svislé stavební konstrukci a v případě, že jsou k tomu konstrukčně přizpůsobeny, na vodorovné stavební konstrukci. Rukojeť hasicího přístroje umístěného na svislé stavební konstrukci musí být nejvýše 1,5 m nad podlahou.

POZOR! Hasicí přístroje umístěné na podlaze nebo na jiné vodorovné stavební konstrukci musí být vhodným způsobem zajištěny proti pádu.

V dopravních prostředcích a na strojích se přenosné hasicí přístroje umísťují tak, aby nemohly ohrozit bezpečnost osob.

Druhy nepoužívanějších hasicích přístrojů:

- **Vodní - hasicí látkou je voda**, která obsahuje **uhličitan draselný**, chráníci proti zamrznutí. **Nelze s ním hasit elektrická zařízení pod napětím**. Má nejnižší účinnost, hasebním účinkem vody je především ochlazování (chladicí efekt). **Vodní hasicí přístroje jsou vhodné pro hašení požárů pevných látek**.
- **Pěnový - kromě vody obsahuje i pěnidlo**, které při provzdušnění vytváří pěnu. Díky pěnidlu dochází k snazšímu smáčení, ale především vytvořená pěna izoluje hořící látku od vzdušného kyslíku - **pracuje na principu dusivého efektu**. Proto lépe než samotná voda, hasí pevné látky, ale především se používá **k hašení hořlavých kapalin. Přístrojem nelze hasit elektrická zařízení pod napětím, protože pěna je vodivá**.
- **Práškový - hasivem je speciální nebo univerzální jemný prášek, hnaný plynem**. Jedná se o poměrně velmi účinné hasivo, jehož velkou **výhodou je nevodivost**. Proto je možné s ním hasit i elektrická zařízení pod napětím. Hasebním efektem je stěnový efekt. Je **nevhodný** do prostoru, kde jsou **přístroje citlivé na prach** (elektronická zařízení atd.).
- **Sněhový - hasivem je oxid uhličitý**. Hasivo má po opuštění tlakové nádoby velmi nízkou teplotu, při ústí hubice asi -30°C , proto je nutné hubici držet jen za držadlo. **Nelze jím hasit sypké materiály, neboť proud plynu je velmi prudký. Není vhodný pro hašení pevných látek (dřeva apod.)**. Jeho použití v uzavřeném prostoru je nebezpečné. K hašení lze využít nejen sníh, ale i plyn, který z hubice uniká po vyčerpání sněhu. Přístrojem lze hasit **elektrická zařízení**, proto se tento typ hasicího přístroje hojně vyskytuje.

V rámci zabezpečení a prevence požární ochrany má zaměstnavatel další související povinnosti. Patří sem zajišťování kontrol a revizí elektrických zařízení, hromosvodů, požárních dveří, požárních ucpávek a klapek, nouzových osvětlení, požárních žebříků, elektronické požární signalizace a dalších požárně bezpečnostních zařízení.

8 ZÁKLADY POSKYTOVÁNÍ PRVNÍ POMOCI

První pomoc je okamžitá pomoc poskytnutá zraněnému nebo nemocnému člověku před příjezdem profesionální zdravotní péče. Týká se nejen problematiky poranění či nemoci, ale veškeré péče o postiženého, včetně psychické podpory. Je to soubor úkonů, které slouží k záchraně života a omezení komplikací při úrazu.

Poskytnutí pomoci druhému člověku považujeme za úplnou samozřejmost, je to povinnost nás všech nejen morální, ale také zákonná. Její poskytnutí není sice zákonem přímo nařízeno, ale její **neposkytnutí se dle zákona trestá**:

§ 150 - neposkytnutí pomoci - zákon č. 40/2009 Sb.: „Kdo osobě, která je v nebezpečí smrti nebo jeví známky vážné poruchy zdraví nebo jiného vážného onemocnění, neposkytne potřebnou pomoc, ač tak může učinit bez nebezpečí pro sebe nebo jiného, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta. Kdo osobě, která je v nebezpečí smrti nebo jeví známky vážné poruchy zdraví nebo vážného onemocnění, neposkytne potřebnou pomoc, ač je podle povahy svého zaměstnání povinen takovou pomoc poskytnout, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti“.

Nikdo nemůže vědět, kdy bude první pomoc sám potřebovat, nečekaná zdravotní komplikace nebo úraz může potkat každého z nás kdykoliv a kdekoliv. Ovšem rozhodnutí pomoci je jen prvním krokem k úspěšné záchraně lidského zdraví či dokonce života. Je důležité vědět, jak první pomoc poskytnout. Někdy také nestačí jen přivolat rychlou záchrannou službu, ale je nutné zasáhnout - započít s předlékařskou pomocí - před jejím příjezdem. V takových chvílích je důležité správné vyhodnocení situace a okamžitá reakce přítomných.

Připomeňme si, že rozmístění prostředků první pomoci (lékárniček) určuje zaměstnavatel ve spolupráci s poskytovatelem pracovnílékařských služeb a s rozmístěním těchto prostředků mají být zaměstnanci seznámeni v rámci školení BOZP. Lékárnička navíc musí být dostupná všem, a to po celou pracovní dobu.

8.1 Základní jednání ošetřujícího u události / úrazu

- zhodnot' situaci
- zachovej vlastní bezpečnost
- přivolej pomoc
- poskytni první pomoc

POZOR! Zachování vlastní bezpečnosti je velmi důležité, aby se poskytovatel první pomoci sám nevystavil nebezpečí, např. jinou osobou (nakažlivé choroby, agresivita) nebo jinými vnějšími vlivy (nedostupná místa, požár, silniční provoz).

Při poskytování první pomoci je důležité, aby se záchránce ujistil, o jaké postižení se jedná:

- masivní zevní krvácení
- porucha vědomí (záchránce osloví postiženého, mírně zatřese jeho ramenem)
- záchránce zhodnotí, zda postižený normálně dýchá

Představme si modelovou situaci, kdy záchránce nalezne v kolejišti osobu, která nejeví známky života. Jaké kroky v tomto případě provede záchránce?

- snaží se přivolat někoho dalšího na pomoc, oznámí příhodu na tísňovou linku
- šetrně otočí postiženého na záda a uvolní záklonem hlavy a zvednutím brady jeho dýchací cesty (jednu ruku položí na čelo postiženého a tlakem na ni zakloní hlavu, zároveň špičky prstů druhé ruky položí pod bradu postiženého a zvedne ji)

- udržuje takto uvolněné dýchací cesty a zkontroluje, zda postižený normálně dýchá (sleduje pohyby hrudníku, tváří a uchem přiloženým k ústům postiženého poslouchá a pociťuje proudící vzduch)

POZOR! Pokud máme podezření na poranění páteře, s postiženým se snažíme co nejméně hýbat.

Pokud postižený nedýchá -

- zachránce poklekne vedle hrudníku postiženého
- položí dlaň jedné ruky doprostřed hrudníku postiženého, hranu dlaně druhé ruky přiloží na ruku první a zajistí, aby se žádný tlak nepřenášel na žebra postiženého (výhodné je propletení prstů)
- zaujme polohu kolmo nad hrudníkem postiženého a s pažemi propnutými v loktech stlačuje hrudník frekvencí alespoň 100 stlačení za minutu (ne více než 120 za minutu) do hloubky 5-6 cm
- po každém stlačení umožní návrat hrudníku do původní polohy, neztrácí však kontakt mezi svými rukama a hrudníkem postiženého
- pokračuje v nepřerušovaném stlačování hrudníku frekvencí alespoň 100 stlačení za minutu do příjezdu zdravotnické záchranné služby, nebo dokud se postižený nezačne budit (hýbat se, otevírat oči, normálně dýchat)
- zachránce se pokusí dotazem zjistit, zda je na místě dostupný automatizovaný defibrilátor

V případě poskytování první pomoci ve městě, v dopravních prostředcích, v budovách určených pro shromažďování většího počtu osob apod., je důležité zjistit, zda není k dispozici **externí defibrilátor**. Pokud ano, zajistěte jeho rychlé donesení a postupujte dle přiloženého návodu (obvykle toto elektronické zařízení navádí i hlasem při svém spuštění).

Označení umístění defibrilátoru:

8.2 Krvácení

8.2.1 Druhy krvácení

- **Kapilární (vlásečnicové):** ve většině případů nezávažné krvácení, vznikající poraněním vlásečnic, které jsou ve všech orgánech a propojují tepny a žíly. Typickým poraněním jsou drobné řezné rány kuchyňským nožem v domácnosti.
- **Žilní:** vzniká poraněním stěny nějaké žíly. Je většinou spojeno s většími úrazy (žíly vedou hlouběji pod kožním krytem). Žilní krvácení může být drobné (poranění malé žíly) i masivní (např. při amputaci), které hrozí významnou ztrátou krve až vykrvácením (ztráta celého objemu krve z organismu). Krev v žilách je pod menším tlakem než v tepnách, proto při žilním krvácení krev z rány volně vytéká. Je tmavě červené barvy.

- **Tepenné:** vzniká poraněním stěny tepny. Vždy se jedná o větší poranění (tepny vedou hluboko pod kožním krytem. V tepnách je krev vedena pod vyšším tlakem, proto krev z rány rytmicky vystřikuje při každém stažení srdeční svaloviny. Krev má jasně červenou barvu. Tepenné krvácení může velice rychle vést až k vykrvácení, je proto třeba ho urychleně zastavit

Důležitým krokem při poskytování první pomoci je zastavení tepenného (nejzávažnějšího) typu krvácení. Předpokládejme, že postižený je při vědomí, bledý a leží v kaluži krve. Jeho oděv je nasáklý krví. Při zástavě krvácení je nutno postupovat v těchto krocích:

Čím je postižený ohrožen?

- velkou krevní ztrátou s rozvojem šoku
- zástavou oběhu v důsledku vykrvácení

Čeho potřebujeme dosáhnout?

- zastavení nebo alespoň výrazného omezení krvácení

První pomoc:

- záchránce se ujistí, že jemu ani postiženému na místě nehrozí žádné další nebezpečí
- záchránce postiženého posadí nebo položí
- záchránce pevně stlačí krvácející cévu přímo v ráně (ruka by měla být chráněna rukavicí, je-li to možné), pokud to situace vyžaduje a umožňuje, zhotoví záchránce tlakový obvaz
- záchránce zajistí potřebná protišoková opatření (uvedení postiženého do stabilizované polohy)
- přiložení zaškrcovačky - přikládá se zásadně nad ránu na paži nebo na stehno; nikdy však do těsného sousedství lokte či kolene, jednou přiložené škrtidlo se zásadně nepovoluje
- na zaškrcenou končetinu je nutné napsat čas přiložení škrtidla, zaškrcenou končetinu je při déletrvajícím zaškrcení vhodné chladit
- postižený se zaškrcenou končetinou musí být v co nejkratším čase dopraven ke konečnému ošetření

POZOR! Škrtidlo musí být řádně utaženo, nedostatečně přiložené škrtidlo může krvácení naopak zhoršit

8.3 Popáleniny

Popáleniny patří mezi závažná poškození kůže a někdy i hlouběji uložených tkání. Vznikají po působení vysokých teplot na povrch lidského těla. Mohou být způsobeny například ohněm, horkými tekutinami, sluncem. Vznikají ale i po zásahu elektrickým proudem nebo po kontaktu s chemikáliemi, přičemž jsou nám tyto případy velice dobře známé i ze železničního prostředí, kdy jsme zaznamenali už celou řadu závažných nebo i smrtelných pracovních úrazů, především po kontaktu s trolejovým vedením. Mezi nejzávažnější patří popáleniny obličeje, krku, rukou, genitálu a plošek nohou.

POZOR! V případě úrazu po kontaktu s trolejovým vedením nebo jiným zdrojem elektrického proudu je nutné nejprve zajistit bezpečný - beznapěťový stav (dostatečně se ujistit, zda je zásah bezpečný), teprve poté můžeme odstranit poraněného z dosahu nebezpečného zdroje.

8.3.1 Rozdělení popálenin a způsob jejich ošetření

Popáleniny 1. stupně, které jsou nejméně závažné, je potřeba chladit proudem studené vody, případně je můžeme překrýt vhodným studeným a čistým předmětem. Tyto typy popálenin většinou nevyžadují ani odbornou lékařskou pomoc.

Pro **popáleniny 2. stupně**, kdy se objevují typické puchýře na kůži, platí, že bychom je v žádném případě neměli propichovat ani strhávat, protože by mohlo dojít k jejich infekci bakteriemi nebo jinými organismy, které by přes porušenou kožní bariéru pronikly do těla. První pomocí popálenin v tomto případě je vyčištění ran a jejich překrytí obvazy, nejlépe sterilními. Pokud není možné použít sterilní obvazy, snažíme o překrytí co nejčistším materiálem, který máme po ruce.

U **popálenin 3. a 4. stupně** (závažných popálenin) je vždy nezbytné zavolat lékařskou pomoc a převést pacienta na specializované pracoviště. Je nutné také sledovat základní životní funkce postiženého. Těmi je stav jeho vědomí, dýchání a krevního oběhu. Pokud by některá z nich selhávala, je potřeba zahájit jeho resuscitaci.

8.4 Zlomeniny

První pomoc u zlomenin se omezuje na šetrné znehybnění zlomené končetiny, přivolání lékařské pomoci a odvoz k lékařskému ošetření. Pro laickou první pomoc nám bohatě postačí rozlišit, na jaké části těla došlo k zlomenině a jestli je zlomenina otevřená nebo zavřená.

8.4.1 Rozdíl mezi otevřenou a zavřenou zlomeninou

- **zavřená zlomenina** - typickými příznaky zlomeniny jsou porucha funkce a bolest, která se zhoršuje při pohybu poraněnou končetinou, otok a modřina, v případě, kdy došlo k posunu kostí i změna tvaru končetiny nebo její nepřirozená poloha
- **otevřená zlomenina** - při poranění došlo k porušení kůže a tkání. Rána krvácí a mohou z ní trčít části kosti nebo úlomky

8.4.2 První pomoc u zlomenin

Pokud se jedná o otevřenou zlomeninu, nejprve zastavíme krvácení. Když z rány trčí kost, nesnažíme se jí zastrčit zpátky dovnitř. Vhodné je použít celý obvaz nebo jiný obvazový materiál, pomocí kterého vyskládáme okolo trčící kosti ochrannou vrstvu (nejlépe do její výšky) a teprve poté začneme obvazovat.

Když se jedná o nekomplikovanou zlomeninu a osoba se dokáže pohybovat (např. při zavřené zlomenině ruky), můžeme jí do nemocnice transportovat sami.

V případě, že pacienta musíme přenášet, vyrobíme improvizovanou dlahu po obou stranách obvodu končetiny. V případě komplikované zlomeniny vždy voláme záchrannou službu. Do příjezdu záchranné služby kontrolujeme vědomí pacienta a zabezpečíme tepelný komfort.

Improvizovanou dlahu vytvářejte jen v případě, že pacienta musíte přenášet a končetinu nejde znehybnit jiným způsobem - např. ruku si může zraněný držet tak, jak mu to vyhovuje a ulevuje od bolesti. Měli byste se držet pravidla, že dlahu se má přizpůsobit končetině, ne končetina dlaze. Když čekáte na záchranné služby je vytváření improvizované dlahy zbytečné.

9 ÚLOHA ODBOROVÉ ORGANIZACE A INSPEKTORA ZO OSŽ NA ÚSEKU BOZP

9.1 Trocha historie nikoho...

Právo kontroly odborů nad bezpečností a ochranou zdraví při práci je historické právo odborů, neboť bylo před § 136 „starého“ zákoníku práce obsaženo v § 14 a § 15 zákona č. 65/1961 Sb., o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, a před tím ještě v § 5 zákona č. 67/1951 Sb., o bezpečnosti práce. V předpisech I. republiky československé bylo obsaženo obdobné právo v § 2 odst. 1 zákona č. 144/1920 Sb., o závodních a revírních radách při hornictví a v § 3 odst. 1 písm. e) zákona č. 330/1921 Sb., o závodních výborech.

Podle posledně zmíněného ustanovení *„závodní výbory jsou povolány, aby hájily a povzbuzovaly hospodářské, sociální a kulturní zájmy zaměstnanců v závodě, zejména mají: ... e) dozíratí, aby zachovávana byla zákonná ustanovení o ochraně zaměstnanců, zejména pokud se týče ochrany proti úrazům, zdravotních opatření v závodě, pojištění zaměstnanců, upozorňovati správu závodu na shledané nedostatky a dovolávati se příslušných státních úřadů dozorcích, zúčastniti se také jedním členem závodního výboru k tomu určeným všech s tím souvisejících šetření a komisionálních řízení, konaných úředními dohlédacími orgány v závodě“.*

Historicky nejstarší ustanovení výslovně pojednávající o kontrole odborů nad ochranou zdraví zaměstnanců je ustanovení § 139 odst. 2 zákona č. 1/1888 ř. z., o úrazovém pojištění dělníků, ve znění pozdějších předpisů, platném ke dni 1. 1. 1944, podle kterého *„Členové závodního výboru, popřípadě závodní rady, jsou povinni spolupůsobiti na zábraně úrazů.“*

9.2 ZO OSŽ dnes - činnost ZO OSŽ na úseku BOZP

Odborová organizace, jako zástupce zaměstnanců, se má spolupodílet nejen na vytváření pracovních podmínek (uzavírání kolektivních smluv) u zaměstnavatele, ale taktéž má kontrolovat, zda pracovní podmínky odpovídají sjednaným a zákonným parametrům. Odborové organizace dbají na dodržování zákoníku práce, zákona o zaměstnanosti, právních předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a ostatních pracovněprávních předpisů.

Pro základní organizace a dobrovolného inspektora BOZP ze ZO OSŽ (dále v textu inspektor BOZP) má v oblasti kontroly BOZP zásadní význam zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Jeho jednotlivá ustanovení, týkající se BOZP, si v další kapitole podrobněji rozebereme.

9.2.1 § 101 - § 108 ZP

V posledně jmenovaném paragrafu je stanovena řada práv odborové organizace na úseku BOZP. Předně se zde stanoví povinnost zaměstnavatele projednat s odbory v zájmu ochrany života a zdraví zaměstnanců všechna opatření týkající se BOZP, vyhodnocení rizik v souladu s § 102 ZP, organizaci školení BOZP i určení odborně způsobilé osoby na základě zákona č. 309/2006 Sb., dále je zde uložena odborům významná povinnost spolupracovat se zaměstnavatelem a odborně způsobilými osobami v prevenci rizik, to znamená vzájemnou výměnu informací mezi zaměstnavatelem a odborovou organizací. Na základě Úmluvy MOP č. 155, kterou Česká republika ratifikovala, ukládá ZP zaměstnavateli povinnost organizovat alespoň **jednu ročně prověrky BOZP** na všech pracovištích zaměstnavatele v dohodě s odborovou organizací. Mezi další povinnosti zaměstnavatele vůči odborové organizaci patří povinnost zajištění školení jejích členů v oblasti BOZP, zpřístupnění veškerých dokladů o vyhledávání a hodnocení rizik, evidenci a hlášení pracovních úrazů a výkonu kontroly ze strany kontrolních orgánů a umožnit, aby odborové orgány mohli při kontrolách státních kontrolních orgánů přednést své připomínky.

9.2.2 § 322 ZP

Pro provádění kontroly stavu BOZP u zaměstnavatele základní organizací a inspektorem BOZP má zásadní význam ustanovení § 322 ZP, který stanoví právo odborové organizace na kontrolu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a určuje rozsah jejích oprávnění. Odborové organizace mají právo vykonávat kontrolu nad stavem bezpečnosti a ochrany zdraví při práci u jednotlivých zaměstnavatelů.

Zaměstnavatel je povinen odborové organizaci umožnit výkon kontroly a za tím účelem zajistit:

- možnost prověření toho, jak zaměstnavatel plní své povinnosti v péči o bezpečnost a ochranu zdraví při práci a zda soustavně vytváří podmínky pro bezpečnou a zdraví neohrožující práci
- možnost pravidelně prověřovat pracoviště a zařízení zaměstnavatelů a kontrolovat hospodaření zaměstnavatelů s osobními ochrannými pracovními prostředky
- možnost prověření toho, zda zaměstnavatel řádně vyšetřuje pracovní úrazy
- možnost účastnit se zjišťování příčin pracovních úrazů a nemocí z povolání, popřípadě je objasňovat
- možnost zúčastňovat se jednání o otázkách bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Při nedodržení stanovených povinností hrozí zaměstnavateli pokuta udělená oblastním inspektorátem práce až do výše 2 000 000 Kč (zákon č. 251/2005 Sb., zákon o inspekcii práce).

Ve velkých a územně rozlehlých ZO OSŽ je vhodné zřídit Komisi BOZP při ZO OSŽ. Zde se pravidelně scházejí inspektoři BOZP z jednotlivých dílenských výborů k projednání otázek BOZP, vyjádření se k pracovním úrazům, výměně zkušeností atd. Přínosem je pravidelně zvát k těmto jednáním „svého“ svazového inspektora a případně i osobu odborně způsobilou k zajišťování úkolů prevence rizik v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci působící u zaměstnavatele.

9.3 Činnost inspektora BOZP

Každá základní organizace by měla ze svých řad delegovat inspektora BOZP. Je to člen ZO OSŽ, který se bude dlouhodobě zabývat problematikou BOZP, včetně sebevzdělávání. Je žádoucí, aby při větší rozlehlosti a působnosti u různých zaměstnavatelů bylo těchto inspektorů i více. Zájemce se zúčastní kurzu pro **inspektory - začátečníky** a k prohloubení znalostí kurzu pro **pokročilé inspektory**. Pokročilí inspektoři BOZP si mohou, v případě zájmu, po 2-3 letech zopakovat i kurs pro začátečníky. Kurzy jsou pořádány v rekreačních zařízeních OSŽ a odpadlý pracovní výkon je hrazen zaměstnavatelem jako překážka v práci (max. 1 týden za rok).

Po úspěšném ukončení kurzu obdrží inspektor BOZP průkaz a po oznámení zaměstnavateli, které provede závodní výbor, se stává jeho partnerem v oblasti BOZP (tiskopis k informování zaměstnavatele je ke stažení na adrese: <http://www.osz.org/index.php/ke-stazeni-bozp>).

Inspektoři BOZP jsou „styčnými důstojníky“ při spolupráci se svazovými inspektory BOZP OSŽ-Ú, kteří je metodicky vedou a jsou jim nápomocni při řešení problémů.

- koordinuje spolupráci mezi ZO OSŽ a zaměstnavatelem na úseku BOZP
- provádí metodickou činnost
- provádí kontrolní činnost na úseku BOZP u zaměstnavatele
- šetří pracovní úrazy vzniklé na pracovištích v jeho obvodu
- spolupráce se svazovým inspektorem z oddělení BOZP OSŽ-Ú

9.4 Druhy kontrol prováděných u zaměstnavatele, jak je provádět a doporučení pro vás

Druhy kontrol:

- řádná - běžná
- mimořádná - na podnět, nebo stížnost zaměstnanců (zachovat anonymitu stěžovatele)
- následná - ověření, zda byly závady a nedostatky odstraněny ve stanoveném (dohodnutém) termínu
- prověrky BOZP - v rámci působení prověřkové komise BOZP
- šetření PÚ - okolnosti zjištěné inspektorem BOZP při vlastním šetření pracovním úrazu

9.4.1 Jak kontrolu provádět

Před provedením **řádné, popř. následné kontroly** je nutno vždy vyrozumět nejpozději 3 pracovní dny před provedením kontroly odpovědného vedoucího zaměstnance a zástupce zaměstnavatele pro oblast BOZP (písemnou nebo elektronickou formou) tzv. „Oznámením o kontrole nad stavem BOZP“. Vzor „Oznámení“ je ke stažení na adrese:

<http://www.osz.org/index.php/ke-stazeni-bozp>

Před vykonáním **mimořádné kontroly** „oznámení“ nezasílat, chcete přece zjistit pravdivý a reálný stav věcí.

- při příchodu na kontrolované pracoviště oznamte svůj příchod a zahájení vlastní kontroly přítomnému odpovědnému vedoucímu zaměstnanci, v případě jeho nepřítomnosti přítomnému zaměstnanci ve službě a předložte průkaz inspektora BOZP
- vhodné je seznámit přítomné s důvodem, průběhem a obsahem kontrol
- po vykonání kontroly je vhodné sdělit přítomným poznatky zjištěné při kontrole (zjištěné závady, možná vylepšení, a to i třeba stavu pracovních podmínek atd.) a dohodnout se na způsobu a přiměřených termínech k odstranění závad
- dále je nutné vyhotovit Kontrolní protokol (dále v textu KP) a nejpozději do 1 týdne od provedení kontroly jej odeslat odpovědnému vedoucímu zaměstnanci a v kopii i jeho zástupci pro oblast BOZP, rozeslání může být uskutečněno např. i předsedou ZV ZO OSŽ po projednání na schůzi ZV (záleží na dohodě v ZO OSŽ)

KP je základním dokladem o provedené kontrole nad stavem BOZP u zaměstnavatele, proto je nutné dbát na jeho řádné vyplnění. V případě nutnosti se KP doplní fotodokumentací, která je pak jeho nedílnou součástí. Doporučuje se KP číslovat (např. KP 2018/01) a evidovat v záznamníku provedených kontrol.

Pokud je prováděna kontrola u více zaměstnavatelů (ČD, a.s., ČD Cargo, a.s., SŽDC, s.o.) musí se KP vyhotovit pro každého zaměstnavatele zvlášť a uvádět pouze závady BOZP, které se ho týkají.

Vzor KP je ke stažení na adrese: **<http://www.osz.org/index.php/ke-stazeni-bozp>**

9.4.2 Doporučení pro provádění kontrolní činnosti

- důležité je slušné vystupování, pozdrav, představení se, podání ruky, stručné vysvětlení vaší činnosti
- kontrolu provádět podle připraveného scénáře, být však vnímavý i k dalším zjevným závadám mimo program
- inspektor BOZP není oprávněn cokoliv zaměstnancům a vedoucím zaměstnancům nařizovat nebo zakazovat. Partnerem je zaměstnavatel.

Častým argumentem zaměstnavatele je, že zaměstnanci pracují na pracovišti, které není v jeho vlastnictví, a proto nemůže závady odstranit. Zde lze citovat zákoník práce § 101, odst. 3: „Plní-li na jednom pracovišti úkoly zaměstnanci dvou a více zaměstnavatelů, jsou zaměstnavatelé povinni vzájemně se písemně informovat o rizicích a přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením, která se týkají výkonu práce a pracoviště, a spolupracovat při zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci pro všechny zaměstnance na pracovišti. Na základě písemné dohody zúčastněných zaměstnavatelů touto dohodou pověřený zaměstnavatel koordinuje provádění opatření k ochraně bezpečnosti a zdraví zaměstnanců a postupy k jejich zajištění.“ Zkráceně to znamená: „Pokud zaměstnanci pracují na pracovištích jiného zaměstnavatele, zodpovídá za jejich bezpečnost stále jejich zaměstnavatel“

Dalším častým argumentem zaměstnavatele bývá, že závady měli oznámit sami zaměstnanci (z důvodu průkaznosti se doporučuje oznamovat závady např. mailem, zápisem do knihy závad atd.), tak jak jim to nařizuje zákoník práce § 106 odst. 4 písm. f). Tato povinnost je však **uložena i vedoucím zaměstnancům** v ZP § 101 odst. 2, kde je stanoveno, že péče o bezpečnost a ochranu zdraví při práci je nedílnou a rovnocennou součástí pracovních povinností vedoucích zaměstnanců na všech stupních řízení v rozsahu pracovních míst, která zastávají.

POZOR! Jako inspektor BOZP musíte být ostatním vzorem:

- při kontrole mějte přiměřený oděv a vhodnou obuv
- v provozované dopravní cestě (a tam, kde je předepsáno MPBP) nezapomeňte na výstražnou vestu
- noste pomůcky pro výkon kontroly (průkaz inspektora, psací potřeby, fotoaparát, svinovací metr, teploměr atd.)

9.4.3 Činnost inspektora BOZP při prověrkách BOZP

Povinnost organizovat prověrky BOZP vyplývá ze zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění, § 108 odst. 5:

- „zaměstnavatel je povinen organizovat nejméně jednou v roce prověrky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na všech pracovištích a zařízeních zaměstnavatele v dohodě s odborovou organizací a se souhlasem zástupce zaměstnanců pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a zjištěné nedostatky odstraňovat“
- cílem ročních prověrek BOZP je provést komplexní kontrolu dodržování povinností, plynoucích z právních a ostatních předpisů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a to včetně vnitřních předpisů společnosti, v rámci všech pracovišť společnosti. Prověrky nejsou jen o fyzické kontrole stavu pracovišť, ale i o systému BOZP v podniku, dokumentaci BOZP atd.
- můžete prověřit systém nárokovosti, přidělování, kvality OOPP
- zákon nestanoví osobu, která roční prověrku provádí, vzhledem k rozsahu prověrky je však nejvhodnější, pokud ji neprovádí jedna osoba, nýbrž zaměstnavatelem určená komise. Komise by měla mít určeného předsedu, který bude její členy řádně organizovat a řídit tak, aby provádění prověrky bylo efektivní. Prověrek BOZP se většinou zúčastňuje: zástupce vedení firmy, zástupce odborové organizace (inspektor BOZP), osoba odborně způsobilá k zajišťování úkolů prevence rizik v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, technik požární ochrany, ekolog, poskytovatel pracovně lékařských služeb (lékař)
- výstupem roční prověrky BOZP, ostatně jako každé jiné kontroly na úseku BOZP, by měl být vypracovaný zápis - protokol. Ten musí kromě základních formálních náležitostí obsahovat zejména záznam všech zjištěných skutečností a nedostatků.

Vhodné je rovněž uvádět navržená opatření a termíny k odstranění nedostatků. Návrh opatření již nemusí provádět komise, která prověrku provedla, nýbrž i jiné osoby, dle svého profesně - odborného zaměření

9.4.4 Spolupráce ZO OSŽ s oddělením BOZP OSŽ - ústředí

Na ústředí OSŽ působí oddělení BOZP, které je složeno z vedoucího oddělení - svazového inspektora, vedoucího svazového inspektora a svazových inspektorů. Všichni svazoví inspektoři mají přidělenou oblast (kraje) své působnosti. Jména a kontakty na své inspektory BOZP najdete v příloze 12.1 této brožury a na webových stránkách OSŽ:

<http://www.osz.org/index.php/kontakty-bozp>

Je žádoucí, aby každá ZO OSŽ ve svém vlastním zájmu spolupracovala se svým svazovým inspektorem při řešení otázek na úseku BOZP. V případě Vašeho zájmu jsou připraveni zodpovědět dotazy a není pro ně problémem navštívit Vaše pracoviště osobně.

Náplň práce svazových inspektorů:

- kontrolní činnost na úseku BOZP - kontrola pracovišť ve vztahu k BOZP, přiděl OOPP, ochranné nápoje atd. - před plánovanou kontrolou pracoviště zasílají zaměstnavateli, příslušnému předsedovi ZO OSŽ a inspektorovi BOZP ZO OSŽ. „Oznámení o kontrole“, v každém případě je účast zástupce ze ZO (jakéhokoliv) vítána
- metodická činnost na úseku BOZP - účast na jednáních ZV, konferencích a členských schůzích ZO
- lektorská činnost na úseku BOZP - na školeních a seminářích OSŽ, které pořádají regionální a místní orgány OSŽ
- odborná činnost na úseku BOZP - vydávání odborných stanovisek v oblasti BOZP, připomínkování vnitřních předpisů zaměstnavatele
- servisní činnost na úseku BOZP - poskytování odborných porad a konzultací členům a funkcionářům OSŽ, vydávání odborných stanovisek pro potřeby OSŽ, telefonické a písemné přijímání a vyřizování podnětů a stížností v oblasti BOZP
- šetření pracovních úrazů - provádění kontrol šetření a odškodňování závažných a smrtelných pracovních úrazů, konzultace a odborná pomoc při šetření ostatních pracovních úrazů

... zde by vás chtělo oddělení BOZP požádat o informace o vzniku každého pracovního úrazu s hospitalizací delší jak 5 dní, popř. smrtelného pracovního úrazu ve vašem obvodu, a to buď telefonicky, nebo mailem.

- prověrky BOZP - osobní účast na prověrkách BOZP a metodická činnost a pomoc orgánům OSŽ v oblasti prověrek BOZP
- ostatní činnost - zajišťování určených činností pro ZO OSŽ na pracovištích SIBP (propagace, distribuce materiálu - pokladních tiskopisů, brožurek, samolepek krizové linky, organizačně - administrativní činnost, vnitroodborová činnost apod.)

Informace o oddělení BOZP OSŽ-ústředí, aktuality, návody, rady, pozvánky na kurzy BOZP, prezentace z kurzů atd. naleznete na adrese:

<http://www.osz.org/index.php/bozp>

10 KONTROLA NA ÚSEKU BOZP ZE STRANY STÁTU

10.1 Bezpečnost práce

Kontrolou nad bezpečností práce ze strany státu se zabývá několik státních institucí. Jsou to především **oblastní inspektoráty práce (OIP)**, které jsou součástí Státního úřadu inspekce práce se sídlem v Opavě (SUIP). V čele úřadu je generální inspektor, který je jmenován a řízen MPSV ČR. Oblastní inspektoráty práce jsou řízeny vedoucími inspektory a jejich pravomoci a působnost je stanovena zákonem o inspekci práce č. 251/2005 Sb. a jejich kontrolní činnost se vztahuje zejména na:

- oblast zajištění bezpečnosti práce
- oblast zajištění bezpečnosti provozu technických zařízení (vyhrazených technických zařízení)
- oblast pracovněprávních vztahů
- oblast nelegálního zaměstnávání osob

10.2 Bezpečnost vyhrazených technických zařízení

Technická inspekce České republiky (TIČR) - vykonává státní odborný dozor nad bezpečností vyhrazených technických zařízení v rozsahu zákona č. 174/1968 Sb., o státním odborném dozoru nad bezpečností práce. Vyhrazenými technickými zařízeními jsou ve smyslu § 6 b odst. (1) zák. č. 174/1968 Sb., o státním odborném dozoru nad bezpečností práce, zařízení se zvýšenou mírou ohrožení zdraví a bezpečnosti osob a majetku, která podléhají dozoru podle tohoto zákona. Jsou to technická zařízení tlaková, zdvihací, elektrická a plynová.

10.3 Státní zdravotní dozor

Dalším kontrolním orgánem státu nad oblastí BOZP na úseku ochrany zdraví při práci jsou Krajské hygienické stanice (Ministerstvo zdravotnictví). Krajské hygienické stanice (KHS) zajišťují tzv. státní zdravotní dozor, řeší podněty a stížnosti na závady a nedostatky na pracovištích a zařízeních v oblasti hygieny, např. problémy se zásobováním pracovišť vodou, problémy znečištění pracovišť a sanitárních zařízení, nedostatečný úklid, výskyt rizikových faktorů (např. hluk, vibrace, osvětlení, mikroklimatické podmínky, prach atd.). Činnost těchto kontrolních orgánů je charakterizována a vymezena zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, a řadou prováděcích právních předpisů na úseku ochrany zdraví při práci - viz přehled právních předpisů v oblasti BOZP.

10.4 Státní požární dozor

Souhrnný název státní požární dozor zahrnuje jednotlivé oblasti činností, které jsou vykonávány příslušnými orgány, které zde zastupují stát. Dotčenými orgány státní správy na úseku požární ochrany a orgány vykovávajícími státní požární dozor jsou Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR a hasičské záchranné sbory krajů. Cílem jednotlivých oblastí činností je zajištění odpovídající míry požární bezpečnosti občanů. Státní požární dozor vykonává:

- místně příslušný hasičský záchranný sbor kraje, s výjimkou posuzování výrobků a funkčnosti systémů vyhrazených požárně bezpečnostních systémů
- Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR pouze posuzováním dokumentace podle stavebního zákona a ověřováním dodržení podmínek požární bezpečnosti staveb u staveb, které se mají uskutečnit na území dvou nebo více krajů, nebo u staveb, které si vyhradí

10.5 Správní úřady

10.5.1 Drážní inspekce

Drážní inspekce je státní instituce, která odborně šetří příčiny mimořádných událostí (nehod). Jako vyšetřovací orgán je nezávislá na jakémkoli provozovateli drah a drážní dopravy. Drážní inspekce, jako správní úřad, se řídí ustanovením zákona č. 77/2002 Sb., náplní její práce je zjišťování příčin a okolností mimořádných událostí. Při svém šetření zjišťuje příčinu nehody s cílem zabránit jejímu opakování.

10.5.2 Drážní úřad

Je to správní úřad podřízený Ministerstvu dopravy, je zřízen zákonem č. 266/1995 Sb., o dráhách, jeho pracovní náplní je státní dozor ve věcech drah železničních, tramvajových, trolejbusových, lanových a dráhy speciální (metra). Činnost úřadu je stanovena příslušnými právními předpisy (zejména pak zákonem o dráhách a jeho prováděcími vyhláškami). Hlavním posláním je udržování a zvyšování bezpečnosti provozování jednotlivých drah.

11 PŘEHLED ZÁKLADNÍCH (NEJDŮLEŽITĚJŠÍCH) PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ V OBLASTI BOZP (VÝBĚR Z PŘEDPISŮ):

ZÁKONY

- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek BOZP), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 174/1968 Sb., o státním odborném dozoru nad bezpečností práce, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů

NAŘÍZENÍ VLÁDY:

- Nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí
- Nařízení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků
- Nařízení vlády č. 375/2017 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů
- Nařízení vlády č. 27/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci související s chovem zvířat
- Nařízení vlády č. 339/2017 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru
- Nařízení vlády č. 168/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při provozování dopravy dopravními prostředky
- Nařízení vlády č. 406/2004 Sb., o bližších požadavcích na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu
- Nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí
- Nařízení vlády č. 362/2005 Sb., o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky
- Nařízení vlády č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích
- Nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci
- Nařízení vlády č. 291/2015 Sb., o ochraně zdraví před neionizujícím zářením
- Nařízení vlády č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu

- Nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací
- Nařízení vlády č. 176/2008 Sb., o technických požadavcích na strojní zařízení

VYHLÁŠKY:

- Vyhláška č. 48/1982 Sb., kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení
- Vyhláška č. 18/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená tlaková zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti
- Vyhláška č. 19/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená zdvihací zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti
- Vyhláška č. 73/2010 Sb., o stanovení vyhrazených elektrických zařízení, jejich zařazení do tříd a skupin a o bližších podmínkách jejich bezpečnosti (vyhláška o vyhrazených elektrických technických zařízeních)
- Vyhláška č. 21/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená plynová zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti
- Vyhláška č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice
- Vyhláška č. 85/1978 Sb., o kontrolách, revizích a zkouškách plynových zařízení
- Vyhláška č. 91/1993 Sb., k zajištění bezpečnosti práce v nízkotlakých kotelnách
- Vyhláška č. 79/2013 Sb., vyhláška o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách (vyhláška o pracovnělékařských službách a některých druzích posudkové péče)

POZOR: je třeba pamatovat na to, že v oblasti železniční dopravy platí i další **speciální právní předpisy**, které se také řadí mezi bezpečnostní předpisy, např.:

- Zákon č. 266/1994 Sb., o drahách, v platném znění
- Vyhláška č. 376/2006 Sb., o systému bezpečnosti provozování dráhy a drážní dopravy a postupech při vzniku mimořádných událostí na drahách
- Vyhláška č. 100/1995 Sb., kterou se stanoví podmínky pro provoz, konstrukci a výrobu určených technických zařízení a jejich konkretizaci (Řád určených technických zařízení)
- Vyhláška č. 101/1995 Sb., kterou se vydává Řád pro zdravotní a odbornou způsobilost osob při provozování dráhy a drážní dopravy
- Vyhláška č. 173/1995 Sb., kterou se vydává dopravní řád drah
- Vyhláška č. 177/1995 Sb., kterou se vydává stavební a technický řád drah

11.1 Ustanovení zákoníku práce, které souvisejí s problematikou BOZP

P. č.	Problematika související nebo řešící oblast BOZP	Ustanovení
1.	„uspokojivé a bezpečné podmínky pro výkon práce“	§ 1a odst. 1 písm. b)
2.	Kdo jsou „vedoucí zaměstnanci zaměstnavatele“	§ 11
3.	Povinnost podrobit se „vstupní lékařské prohlídce“	§ 32
4.	Povinnost seznámit zaměstnance při nástupu do práce „s právními a ostatními předpisy k zajištění BOZP, jež musí dodržovat“	§ 37 odst. 5
5.	Povinnost převést zaměstnance“ na jinou práci - lékařský posudek“	§ 41 odst. 1
6.	Zodpovědnost za BOZP zaměstnance při „dočasném přidělení k jinému zaměstnavateli“	§ 43a
7.	Výpověď daná zaměstnavatelem - lékařský posudek, nesplňování předpokladů	§ 52 písm. d), e), f), g), h)
8.	Okamžité zrušení pracovního poměru zaměstnavatelem „porušení povinností zvláště hrubým způsobem“	§ 55 odst. 1 písm. b)
9.	Okamžité zrušení pracovního poměru zaměstnancem při neumožnění výkonu jiné vhodné práce ze zdravotních důvodů - posudek	§ 56 odst. 1 písm. a)
10.	Pracovní doba a doba odpočinku, rozvržení pracovní doby	§ 78 - § 87
11.	Přestávka v práci a bezpečnostní přestávka	§ 88 - § 89
12.	Doba odpočinku	§ 90 - § 92
13.	Práce přesčas	§ 93
14.	Noční práce	§ 94
15.	Pracovní pohotovost	§ 95
16.	Společná ustanovení o pracovní době a době odpočinku	§ 96 - § 99
17.	Zmocňovací ustanovení k pracovní době a době odpočinku	§ 100
18.	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci	§ 101 - § 108
19.	Pracovní podmínky zaměstnanců (vytváření pracovních podmínek, bezpečný výkon práce, zajištění PLS)	§ 224 odst. 1

20.	Stravování zaměstnanců (povinnost zaměstnavatele umožnit nebo zajistit zaměstnancům stravování)	§ 236 odst. 1 a 2
21.	Zaměstnávání fyzických osob se zdravotním postižením	§ 237
22.	Pracovní podmínky zaměstnankyň	§ 238
23.	Pracovní podmínky zaměstnankyň, zaměstnankyň-matek, zaměstnanců pečujících o dítě a o jiné FO	§ 239 - § 241
24.	Pracovní podmínky mladistvých zaměstnanců (od 15 do 18 let)	§ 243 - § 247
25.	Náhrada majetkové a nemajetkové újmy	§ 248 - § 275
26.	Právo na informace a projednání – základní ustanovení	§ 276
27.	Informování a projednání	§ 278 - § 280
28.	Působnost odborové organizace	§ 286
29.	Informování a projednání (s odborovou organizací)	§ 287
30.	Množství práce a pracovní tempo	§ 300
31.	Základní povinnosti zaměstnanců a vedoucích zaměstnanců vyplývající z pracovního poměru nebo dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr	§ 301 - § 302
32.	Vnitřní předpis	§ 305
33.	Pracovní řád	§ 306
34.	Oprávnění odborových organizací, organizací zaměstnavatelů, podpora vzájemných jednání odborových organizací a organizací zaměstnavatelů a kontrola v pracovněprávních vztazích	§ 320 - § 324

12 PŘÍLOHY K BROŽUŘE

12.1 Přehled svazových inspektorů bezpečnosti práce OSŽ

jméno, příjmení, působnost	kontakt
JUDr. Petr Kožmín vedoucí oddělení BOZP - svazový inspektor hl. m. Praha, celá ČR	tel. 972 241 904 mobil 724 243 141 e-mail: petr.kozmin@osz.org
Jaroslav Leština svazový inspektor Plzeňský kraj, Jihočeský kraj	tel. 972 524 133 mobil 737 275 207 e-mail: jaroslav.lestina@osz.org
Dana Žáková svazový inspektor Středočeský kraj, Pardubický kraj, Královehradecký kraj	tel. 972 241 903 Praha mobil 737 275 078 e-mail: dana.zakova@osz.org
Martin Markvart svazový inspektor Karlovarský kraj, Ústecký kraj, Liberecký kraj	tel. 972 424 076 mobil 737 275 082, e-mail: martin.markvart@osz.org
Ing. Eliška Čiháčková svazový inspektor Jihomoravský kraj, Kraj Vysočina	tel. 972 625 133 mobil 737 275 081 e-mail: eliska.cihackova@osz.org,
Miroslav Feber vedoucí svazový inspektor Moravskoslezský, Olomoucký kraj, Zlínský kraj	tel. 972 762 430 mobil 737 275 083 e-mail: miroslav.feber@osz.org,

12.2 Odkazy na zajímavé webové stránky

webová stránka	Instituce, obsah www
www.osz.org	Odborové sdružení železničářů
www.bozpinfo.cz	informace z oblasti BOZP
www.guard7.cz	informace z oblasti BOZP a PO
www.zakonyprolidi.cz	přehled platné legislativy
www.vubp.cz	Výzkumný ústav bezpečnosti práce
www.szu.cz	Státní zdravotní ústav
http://osha.europa.eu/fop/czech-republic/cs/	informace Evropské agentury BOZP
www.suip.cz	Státní úřad inspekce práce
www.mpsv.cz	MPSV ČR
www.mzcr.cz	Ministerstvo zdravotnictví ČR
www.portal.gov.cz	Portál státní správy
https://www.koop.cz/	dokumenty k pracovním úrazům

12.3 Pomůcky pro práci inspektora BOZP

DESATERO K PRACOVNÍM ÚRAZŮM

(INFORMACE PRO ČLENY OSŽ A ZO OSŽ)

- I. Ošetři zraněného, zajisti první pomoc. Dbej své vlastní bezpečnosti a bezpečnosti ostatních osob.**
- II. Zajisti lékařské ošetření.**
- III. Ohlas úraz nadřízenému, Policie ČR se volá při podezření na trestný čin.**
- IV. Zajisti místo vzniku úrazu, důkazy a poříd fotodokumentaci.**
- V. Spolupracuj se zaměstnavatelem při šetření úrazu.**
- VI. Informuj ZO OSŽ, případně oddělení BOZP – Ú (u smrtelného nebo závažného úrazu).**
- VII. Zkontroluj, zda byl úraz zapsán do Knihy úrazů.**
- VIII. Zkontroluj, zda byl sepsán Záznam o úrazu (sepisuje se v případě pracovní neschopnosti nad 3 dny), případně Záznam o úrazu – hlášení změn. Vždy se ujisti, co podepisuješ!**
- IX. Prověř, zda byl pracovní úraz řádně vyšetřen a odškodněn, požaduj kopie dokumentace k pracovnímu úrazu.**
- X. Při pochybnostech nebo nejasnostech volej svazové inspektory bezpečnosti práce OSŽ – Ú.**

ODBOROVÉ SDRUŽENÍ ŽELEZNIČÁŘŮ, ODDĚLENÍ BOZP 2017

DESATERO K PROVĚRKÁM BOZP

(INFORMACE PRO ČLENY OSŽ A ZO OSŽ)

- I. Právo účasti ti dává zákon, využij ho!**
- II. V brožuře BOZP OSŽ Ú najdeš základní vědomosti.**
- III. Udělej si průzkum – s předstihem zjisti, jestli na pracovištích nejsou nedostatky, o kterých nevíš.**
- IV. Vezmi si s sebou výstražnou vestu, psací potřeby, poznámkový blok a fotoaparát.**
- V. Důležitý je i tvůj vzhled, sebejisté a asertivní vystupování – zastupuješ zaměstnance a zároveň reprezentuješ OSŽ.**
- VI. Při příchodu se představ ostatním, nespolehej na to, že vědí, kdo jsi.**
- VII. Nebuď jen pasivním účastníkem. Rozhlížeš se a upozorňuj na nedostatky! Zapisuj si závady a pořizuj fotodokumentaci!**
- VIII. Trvej na zanesení tvých připomínek do zápisu!**
- IX. Zápis z prověrek BOZP podepiš a vyžádej si kopii!**
- X. Průběžně kontroluj stav odstraňování závad, dotazuj se zaměstnavatele.**

12.4 Vzor základní dokumentace k PÚ – Záznam o úrazu

ZÁZNAM O ÚRAZU

- smrtelném
 s hospitalizací delší než 5 dnů
 ostatní

 Evidenční číslo záznamu ^{a)}:

 Evidenční číslo zaměstnavatele ^{b)}:

A. Údaje o zaměstnavateli, u kterého je úrazem postižený zaměstnanec v základním pracovněprávním vztahu

1. IČO: Název zaměstnavatele a jeho sídlo (adresa):	2. Hlavní činnost (CZ-NACE), v jejímž rámci k úrazu došlo:
	3. Místo, kde k úrazu došlo ^{c)} :
	4. Bylo místo úrazu pravidelným pracovištěm úrazem postiženého zaměstnance? ☐ Ano ☐ Ne

B. Údaje o zaměstnavateli, u kterého k úrazu došlo (pokud se nejedná o zaměstnavatele uvedeného v části A záznamu):

1. IČO: Název zaměstnavatele a jeho sídlo (adresa):	2. Hlavní činnost (CZ-NACE), v jejímž rámci k úrazu došlo:
	3. Místo, kde k úrazu došlo:

C. Údaje o úrazem postiženém zaměstnanci

1. Jméno a příjmení:	Pohlaví: ☐ Muž ☐ Žena
2. Datum narození:	3. Státní občanství:
4. Adresa pro doručování:	
5. Klasifikace zaměstnání (CZ-ISCO):	6. Činnost, při které k úrazu došlo ^{d)} :
7. Délka trvání základního pracovněprávního vztahu u zaměstnavatele roků: měsíců:	
8. Úrazem postižený je ☐ zaměstnanec v pracovním poměru ☐ zaměstnanec zaměstnaný na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr ☐ osoba vykonávající činnosti nebo poskytující služby mimo pracovněprávní vztahy (§ 12 zákona č. 309/2006 Sb.)	
9. Trvání dočasné pracovní neschopnosti následkem úrazu ^{e)} : od: do: celkem kalendářních dnů:	

D. Údaje o úrazu

1. Datum úrazu: Hodina úrazu: Datum úmrtí úrazem postiženého zaměstnance:	2. Počet hodin odpracovaných bezprostředně před vznikem úrazu:
3. Druh zranění ^{f)} :	4. Zraněná část těla ^{g)} :
5. Počet zraněných osob celkem:	

6. Co bylo zdrojem úrazu?: ☐ dopravní prostředek ☐ stroje a zařízení přenosná nebo mobilní ☐ materiál, břemena, předměty (pád, přiražení, odlétnutí, náraz, zavalení) ☐ pád na rovině, z výšky, do hloubky, propadnutí ☐ nástroj, přístroj, nářadí	☐ průmyslové škodliviny, chemické látky, biologické činitele ☐ horké látky a předměty, oheň a výbušniny ☐ stroje a zařízení stabilní ☐ lidé, zvířata nebo přírodní živly ☐ elektrická energie ☐ jiný blíže nespecifikovaný zdroj a) <table border="1" style="float: right;"><tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr></table>										
7. Proč k úrazu došlo? (příčiny) ☐ pro poruchu nebo vadný stav některého ze zdrojů úrazu ☐ pro špatné nebo nedostatečné vyhodnocení rizika ☐ pro závady na pracovišti ☐ pro nedostatečné osobní zajištění zaměstnance včetně osobních ochranných prostředků	☐ pro porušení předpisů vtažujících se k práci nebo pokynů zaměstnavatele úrazem postiženého zaměstnance ☐ pro nepředvídatelné riziko práce nebo selhání lidského činitele ☐ pro jiný, blíže nespecifikovaný důvod a) <table border="1" style="float: right;"><tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr></table>										
8. Byla u úrazem postiženého zaměstnance provedena kontrola přítomnosti alkoholu nebo jiných návykových látek, a pokud ano, a jakým výsledkem. ☐ Ano ☐ Ne výsledek:											
9. Popis úrazového děje, rozvedení popisu místa, příčin a okolností, za nichž došlo k úrazu. (V případě potřeby připojte další list). a) <table border="1" style="float: right;"><tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr><tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr></table>											
10. Uveďte, jaké předpisy byly v souvislosti s úrazem porušeny a kým, pokud bylo jejich porušení do doby odeslání záznamu zjištěno. (V případě potřeby připojte další listy) ^{h)} .											
11. Opatření přijatá k zabránění opakování pracovního úrazu:											

E. Vyjádření úrazem postiženého zaměstnance a svědků úrazu, případně dalších osob

Úrazem postižený zaměstnanec datum, jméno, příjmení a podpis
Svědci datum, jméno, příjmení a podpis
 datum, jméno, příjmení a podpis
 datum, jméno, příjmení a podpis
 datum, jméno, příjmení a podpis
Zástupce zaměstnanců pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci ¹⁾ datum, jméno, příjmení a podpis
Za odborovou organizaci ¹⁾ datum, jméno, příjmení a podpis
Za zaměstnavatele ¹⁾ datum, jméno, podpis pracovní zařazení:

Poučení: Úrazem postižený zaměstnanec je tímto poučen a svým podpisem stvrzuje, že zaměstnavateli neprodleně sdělí jakékoliv změny a údaje rozhodné pro další zpracování tohoto úrazu.

Vzor základní dokumentace k PÚ - Záznam o úrazu – hlášení změn**ZÁZNAM O ÚRAZU – HLÁŠENÍ ZMĚN**

(dle přílohy č. 2 k nařízení vlády č. 201/2010 Sb., ve znění nařízení vlády č. 170/2014 Sb.)

Evidenční číslo záznamu: ^{a)}	
Evidenční číslo zaměstnavatele: ^{b)}	

Údaje o zaměstnavateli, který záznam o úrazu odeslal

Název zaměstnavatele:	IC:
	Adresa:

Údaje o úrazem postiženém zaměstnanci a o úrazu

Jméno a příjmení:		Datum úrazu:	
Datum narození:		Místo, kde k úrazu došlo:	

Hospitalizace úrazem postiženého zaměstnance přesáhla 5 kalendářních dnů?	☐ ANO	☐ NE
C9 – Trvání dočasné pracovní neschopnosti následkem úrazu:	od:	do:
	celkem kalendářních dnů:	
D1 – Úrazem postižený zaměstnanec na následky poškození zdraví při úrazu zemřel dne:		

Jiné změny:

	datum	jméno a příjmení	podpis
Úrazem postižený zaměstnanec:			
Zástupce zaměstnanců pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci:			
Za odborovou organizaci:			
Za zaměstnavatele:			
	pracovní zařazení:		

Vysvětlivky:

- a) Vyplní orgán inspekce práce, popř. orgán báňské správy.
b) Vyplní zaměstnavatel.

12.5 Kontrolní zpráva inspektora BOZP ZO OSŽ

KONTROLNÍ ZPRÁVA INSPEKTORA BOZP ZO OSŽ

ZO OSŽ

PROVEDL :
MÍSTO KONTROLY:
DATUM KONTROLY :
ZJIŠTĚNÉ ZAVADY, NEDOSTATKY, PORUŠENÍ:
OPATŘENÍ:
PŘÍTOMEN:
PODPIS KONTROLUJÍCÍHO:

12.6 Přehled lhůt periodických pracovnělékařských prohlídek od 15. 12. 2017

Činnost	do 50 let	nad 50 let
Práce 1. kategorie	6	4
Práce 2. kategorie	4	2
Práce 3. kategorie a kategorie 2R	2	2
Práce 4. kategorie	1	1
Řidiči motorových vozidel (z povolání) – dle § 87 zákona č. 361/2000 Sb.	2	1
Práce ve školách, školských zařízeních podle školského zákona, ve zdravotnických zařízeních, v zařízeních sociálních služeb, v zařízeních obdobného charakteru, mimo objekty, kde není obvyklý přímý kontakt s žáky, klienty nebo pacienty. Dále práce poskytování sociálních služeb v přirozeném sociálním prostředí osob. - bod 1, část II. přílohy č. 2 vyhlášky č. 79/2013 Sb.	4	2
Činnosti epidemiologicky závažné - bod 2, část II. přílohy č. 2 vyhlášky č. 79/2013 Sb.	4	2
Obsluha a opraváři jeřábů, vazači jeřábových břemen, obsluha transportních zařízení, regálových zakladačů, pracovních plošin, důlních těžkých strojů, stavebních a jim obdobných strojů, trvalá obsluha nákladních výtahů - bod 3, část II. přílohy č. 2 vyhlášky č. 79/2013 Sb.	4	2
Obsluha a řízení motorových a elektrických vozíků a obsluha vysokozdvizných vozíků - bod 4, část II. přílohy č. 2 vyhlášky č. 79/2013 Sb.	4	2
Řízení motorových vozidel s výjimkou řidičů podle § 87 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., pokud je tato činnost vykonávána jako obvyklá součást výkonu práce nebo jsou do místa výkonu práce přepravovány další osoby (tzv. řidiči referenti) - bod 5, část II. příloha č. 2 vyhlášky č. 79/2013 Sb.	6 (práce 1. kategorie) 4 (práce 2 – 4. kategorie)	4 (práce 1. kategorie) 2 (práce 2 – 4. kategorie)
Obsluha řídicích center a velinů velkých energetických zdrojů včetně jaderných a chemických provozů, při jejichž havárii by mohlo dojít k ohrožení zaměstnanců či obyvatelstva a k závažným ekologickým následkům - bod 6, části II. přílohy č. 2 vyhlášky č. 79/2013 Sb.	4	2
Nakládání s výbušninami, opravy tlakových nádob a kotlů, obsluha kotlů s výkonem alespoň jednoho kotle 50 kW a větším a kotelen se součtem jmenovitých tepelných výkonů kotlů větším než 100 kW, obsluha tlakových nádob stabilních a tlakových stanic technických plynů, obsluha a opravy turbokompresorů, chladicích zařízení nad 40 000 kcal (136 360 kJ), obsluha a opravy vysokonapěťových elektrických zařízení, práce na elektrických zařízeních podle zvláštního právního předpisu - bod 7, části II. přílohy č. 2 vyhlášky č. 79/2013 Sb.	4	2

Práce v hlubinných dolech - bod 8, části II. přílohy č. 2 vyhlášky č. 79/2013 Sb.	2	1
Práce ve výškách a nad volnou hloubkou, pokud je jiným právním předpisem stanoveno použití OOPP proti pádu - bod 9, části II. přílohy č. 2 vyhlášky č. 79/2013 Sb.	4	2
Práce záchranářů s výjimkou zdravotnických záchranářů - bod 10, části II. přílohy č. 2 vyhlášky č. 79/2013 Sb.	2	1
Práce v klimaticky a epidemiologicky náročných oblastech zahraničí - bod 11, části II. přílohy č. 2 vyhlášky č. 79/2013 Sb.	4	2
Hlasová zátěž - bod 12, části II. přílohy č. 2 vyhlášky č. 79/2013 Sb.	4	2
Noční práce - bod 13, části II. přílohy č. 2 vyhlášky č. 79/2013 Sb.	2	2
Další práce nebo činnosti s rizikem ohrožení zdraví, které stanoví v rámci prevence rizik v případech, kdy nelze tato rizika odstranit, zaměstnavatel ve spolupráci s poskytovatelem PLS - bod 14, části II. přílohy č. 2 vyhlášky č. 79/2013 Sb.	4	2
Osoby řídící drážní vozidlo - § 1 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 101/1995 Sb.	2	1
Osoby vykonávající činnosti při provozování dráhy a drážní dopravy, které přímo zabezpečují obsluhu dráhy, zabezpečují nebo organizují drážní dopravu a řídí se přitom tvarovými, světelnými a zvukovými znaky a návěstmi, nebo je dávají - § 2 písm. a) vyhlášky č. 101/1995 Sb.	3	1
Osoby, které při své pracovní činnosti vstupují bez dozoru na provozovanou dopravní cestu a nepodílejí se přímo na zabezpečení obsluhy dráhy, ani na zabezpečení nebo organizování drážní dopravy - § 2 písm. b) bod 1 vyhlášky č. 101/1995 Sb.	4	2
Osoby, které provádějí revize, prohlídky a zkoušky určených technických zařízení - § 2 písm. b) bod 2 vyhlášky č. 101/1995 Sb.	5	2

12.7 Vzhled značek, kódy zvukových signálů, signály dávané rukou a hlasové signály

1. Tabulka barev značek a světelných signálů

barva	význam nebo účel	pokyny a informace
červená	značka zákazu	nebezpečné chování
	signalizace nebezpečí	zastavit přerušit práci bezpečnostní pojistka opustit prostor
	věcné prostředky požární ochrany a bezpečnostně požární zařízení	označení a umístění
žlutá nebo oranžová nebo zelenožlutá	značka výstrahy	buď opatrný připrav se ověř si
modrá	značka příkazu	určité chování nebo postup použij osobní ochranné pracovní prostředky
zelená	značka nouzového východu, značka první pomoci	označení dveří, východů, cest, zařízení, vybavení
	bezpečí	návrat k běžnému stavu

2. Kódy zvukových signálů, signály rukou a hlasové signály - základní znaky:

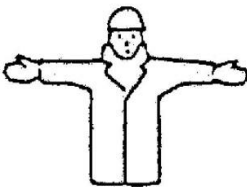

Použije-li se hlasový signál namísto signálu rukou nebo spolu s ním, kód se použije takto:

start	k označení začátku povelu,
stůj	k přerušení nebo ukončení pohybu,
konec	k zastavení operace,
nahoru	ke zvedání zátěže,
dolů	ke spouštění zátěže,
vpřed,	ve spojení s příslušným signálem rukou,
vzad	
vpravo,	
vlevo,	
stop	pro nouzové zastavení,
rychle	pro zrychlení pohybu z bezpečnostních důvodů,
pomalou	při přiblížení k překážce nebo hrozí-li jiné nebezpečí.

Signál pro opuštění prostoru musí být nepřerušovaný.

Kódované signály

A. Všeobecné

<p>START Pozor Začátek povelu</p>	<p>Obě paže jsou rozpaženy, dlaně obráceny kupředu</p>	
<p>STŮJ Přerušeni Konec řízeného pohybu</p>	<p>Pravá paže směřuje vzhůru, s dlaní obrácenou dopředu</p>	
<p>KONEC operace</p>	<p>Obě paže složeny ve výši prsou</p>	

B. Svislé přemísťování

<p>NAHORU</p>	<p>Pravá paže směřuje vzhůru s dlaní obrácenou dopředu a pomalu krouží</p>	
<p>DOLŮ</p>	<p>Pravá paže směřuje dolů s dlaní obrácenou k tělu a pomalu krouží</p>	
<p>SVISLÁ VZDÁLENOST</p>	<p>Ruce udávají příslušnou vzdálenost</p>	

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

NA POZNÁMKY

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

NA POZNÁMKY

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

NA POZNÁMKY

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

NA POZNÁMKY

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

NA POZNÁMKY

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

NA POZNÁMKY

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

NA POZNÁMKY

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

NA POZNÁMKY

**Tato publikace je určena pro vnitřní potřebu
ODBOROVÉHO SDRUŽENÍ ŽELEZNIČÁŘŮ
Náklad 1 300 ks, počet stran 88
Vydáno OSŽ-Ú v Praze 2018**